

Stichting Pallas

Jaarverslag 2022

INHOUD

A	Bestuursverslag	
	Voorwoord	2
A1	Algemeen	3
1.1	Algemene gegevens	3
1.2	Juridische structuur	3
1.3	Onze missie, visie en doelstelling	3
1.4	Organisatie	5
1.5	Samenstelling College van Bestuur	7
1.6	Scholen	7
1.7	Code Goed Bestuur	8
1.8	Klachten	8
1.9	Horizontale dialoog en verbonden partijen	8
1.10	Maatschappelijke thema's	8
A2	Leerlingenaantallen	10
A3	Personele kengetallen	12
A4	Verantwoording van het beleid	15
4.1	Onderwijs en kwaliteit	15
4.2	Personeel en professionalisering	23
4.3	Huisvesting en facilitaire zaken	27
4.4	Financieel beleid	31
A5	Verantwoording van de financiën	37
A6	Continuïteitsparagraaf	42
6.1	Financieel toekomstperspectief	42
6.2	Risico's en onzekerheden, administratieve organisatie	43
A7	Kengetallen en grafieken	45
A8	Instellingsgegevens	48
B	Jaarrekening 2022	
B1	Grondslagen	50
B2	Balans per 31 december 2022	54
B3	Exploitatieoverzicht 2022	56
B4	Kasstroomoverzicht over 2022	57
B5	Toelichting op de balans per 31 december 2022	58
B6	Niet in de balans opgenomen verplichtingen (passief)/niet uit de balans blijvende rechten (actief)	62
B7	Toelichting op de exploitatierekening over 2022	63
B8	(Voorstel) bestemming van het exploitatiesaldo	67
B9	Gebeurtenissen na balansdatum	68
B10	Overzicht verbonden partijen	68
B11	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector	70
C	Overige gegevens	
C1	Controleverklaring	71
D	Bijlage	
	Bijlage 1 Jaarverslag Raad van Toezicht	
	Bijlage 2 Jaarverslag GMR	
	Bijlage 3 Overzicht scholen Stichting Pallas	
	Tekenblad	

Bestuursverslag 2022

Stichting Pallas

Bronkhorstsingel 11

5403NA Uden

Voorwoord

Voor u ligt het bestuursverslag van Stichting Pallas over het kalenderjaar 2022, het derde uitvoeringsjaar van ons strategisch beleidsplan “Maatschappelijk kunstenaarschap” (2020-2024). Na twee onrustige (corona) jaren was 2022 het jaar van herbezinnen en het opnieuw oppakken van ontwikkelingen en initiatieven in het onderwijs. Het begin van 2022 kenmerkt zich in het opmaken van de balans. Hoe staan we er nu voor als school. Hoe zit het met de kwaliteit van onderwijs, hoe gaat het met de sociaal emotionele ontwikkeling van de leerlingen, hoe kunnen we de ouders weer meer betrekken bij de school en hoe kunnen we de samenwerking in de teams in de scholen verder verstevigen. Vervolgens is de cultuur van samenwerken binnen klassen, scholen, met ouders en tussen schoolleiders en staf op alle gebieden versterkt. Er is veel aandacht geweest voor het versterken van de kwaliteit van de basisvaardigheden.

De stichting is groeiende en in 2022 is er een nieuwe Pallasschool gestart in Weert. Daarnaast waren op negen van de achttien scholen ontwikkelingen op het gebied van huisvesting, renovatie, locatie uitbreiding of nieuwbouw. Er werden beleidstukken vastgesteld op het gebied van burgerschap en P&O en kwaliteit. Er werd gewerkt aan onderwijsvernieuwing en professionalisering binnen en buiten de scholen. Op de Driestroom in Den Bosch werd het project Samen Opleidend Leren samengevoegd met de basisopleiding vrijeschoolonderwijs. De Bernard Lievegoedschool in Maastricht is als nieuwe opleidingsschool gestart in samenwerking met de Hogeschool in Leiden en Meander in Nijmegen is aspirant opleidingsschool geworden in samenwerking met de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Het lerarentekort wordt voor een groeiende stichting als Pallas een steeds groter probleem. Met name in een paar scholen binnen de stichting hebben we het hele jaar met een onderbezetting gewerkt. Zittende leerkrachten hebben steeds extra taken op zich genomen om het onderwijs doorgang te laten vinden. Van schoolleiders vraagt dit veel tijd en aandacht en blijft een voortdurend punt van zorg.

In 2022 is de besturingsfilosofie vastgesteld waarin beschreven is op welke wijze het bestuur een organisatie wil aansturen. Er is van uit het bestuur ook een onderzoek gestart naar de groei in relatie tot de bestuurbaarheid van de stichting.

Het kunstenaarschap is in 2022 nieuw leven ingeblazen en verder verstevigd is de scholen. Er was behoefte aan samen spelen en samen leren, bewegend leren, zingen, kunstvakken en het vieren van jaarfeesten. De kracht van het onderwijs waar de leerkracht als een kunstenaar het onderwijs vorm geeft werd in alle vormen zichtbaar en dankbaar ontvangen.

Ik ben trots op de inzet van het hele personeel gedurende dit jaar, personeel wat zich steeds weer inzet voor goed en zich voortdurend ontwikkelend vrijeschoolonderwijs.

Ik nodig u hierbij van harte uit om dit bestuursverslag van Stichting Pallas te lezen.

WANDA KASBERGEN
BESTUURDER PALLAS

1 Algemeen

1.1 Algemene gegevens

Naam: Stichting Pallas
Bezoekadres: Bronkhorstsingel 11
Telefoon: 0413-230008
E mail: info@stichtingpallas.nl
Website: www.stichtingpallas.nl
KvK nummer: 09115973
Bestuursnummer: 41246
Contactpersoon: Sandra Pennings

1.2 Juridische structuur

Stichting Pallas verenigt achttien vrijescholen voor basisonderwijs in Midden- en Zuid-Nederland. De Pallascholen maken deel uit van de groep van ruim negentig vrijescholen in Nederland. De Nederlandse vrijescholen maken deel uit van een wereldwijde beweging van vrijescholen die zich laat inspireren door de menskundige inzichten van Rudolf Steiner. De Pallascholen voldoen aan de wettelijke criteria zoals deze door de overheid worden gesteld. De scholen committeren zich aan de kerndoelen van het basisonderwijs. Deze zijn voor de vrijescholen beschreven in de publicatie *'Ik zie rond in de wereld'* (2006).

De Pallascholen worden bekostigd vanuit de rijksbijdragen voor het Primair Onderwijs. Deze bestaan in 2022 uit personele subsidies, materiële subsidies en eventuele doelsubsidies. Naast de rijksbijdragen OCW ontvangen scholen middelen van onder andere gemeenten, Stichting Vrienden van Pallas en UWV. Vanaf 1 januari 2023 ontvangen de scholen vanuit OCW één basisbedrag per leerling en een bedrag per school.

Elke 'entiteit' (scholen, bestuur/staf en gemeenschappelijk) heeft een eigen financiële administratie en investerings- en exploitatiebegroting. Ook heeft elke entiteit een eigen en herkenbare vermogenspositie. Samen vormen deze vermogens het totale vermogen van Stichting Pallas.

1.3 Onze missie, visie en doelstelling

In onze missie beschrijven we ons bestaansrecht. De missie vertelt in algemene zin waar we voor staan. De missie van Stichting Pallas is statutair vastgelegd in de doelstelling (artikel 2 van de statuten):

De stichting heeft ten doel:

- het geven van onderwijs op basis van het antroposofische mensbeeld;
- het in stand houden en bevorderen van het vrijeschoolonderwijs in Midden- en Zuid-Nederland;
- het leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van de vrijeschoolpedagogiek en -didactiek;
- en voorts al wat met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

- het oprichten en beheren van scholen;
- het samenwerken met de overheid en met andere onderwijsinstellingen, organisaties en (rechts-)personen die eenzelfde dan wel aanverwant doel nastreven;
- alle overige middelen die voor het realiseren van het doel bevorderlijk kunnen zijn.

We verzorgen onderwijs met als basis de antroposofische menskunde

Het vrijeschoolonderwijs is geïnspireerd door de antroposofie. Heel kort gezegd gaat de antroposofie ervan uit dat ieder mens een eigen levensweg bewandelt. Daarbij maak je zowel een lichamelijke als geestelijke als emotionele ontwikkeling door. Onderwijs is binnen deze visie dus toekomstgericht. Bij kinderen op de basisschool is dat eerste wel duidelijk zichtbaar: zij groeien van kleine kleuter tot bijna-puber. De pedagogische uitgangspunten van het vrijeschoolonderwijs zijn gericht op de ontwikkeling van de individuele kwaliteiten van het kind.

We bieden eigentijds en zich ontwikkelend onderwijs

De samenleving is voortdurend in ontwikkeling. Vanuit een wakkere en open houding van schoolleiders en leerkrachten vindt onderzoek plaats om, daar waar relevant, nieuwe wetenschappelijke inzichten toe te passen. Deze dynamiek leidt tot eigentijds en zich ontwikkelend vrijeschoolonderwijs, waarbij alle leerlingen actief en betrokken zijn.

De leerkracht is de schepper van het onderwijs

Onze betrokken leerkrachten werken vanuit persoonlijk leiderschap. Ze groeien meerdere jaren mee met dezelfde klas en verdiepen zich voortdurend in nieuwe lesinhouden. Steeds opnieuw de verbinding maken met vertelstof, passend bij de leeftijdsfase van leerlingen en het ontwerpen van lessen draagt bij aan de levendigheid van het onderwijs. Bij nieuwe lesstof raakt ook de leerkracht zelf opnieuw geïnspireerd en 'in ontwikkeling'. Dit heeft een aanstekelijke werking op de leerlingen.

We vormen een lerende organisatie, we leren met en van elkaar

We vormen een lerende organisatie die haar medewerkers in staat stelt zich te ontwikkelen door scholing, reflectie en onderzoek.

We staan actief en zichtbaar in de wereld

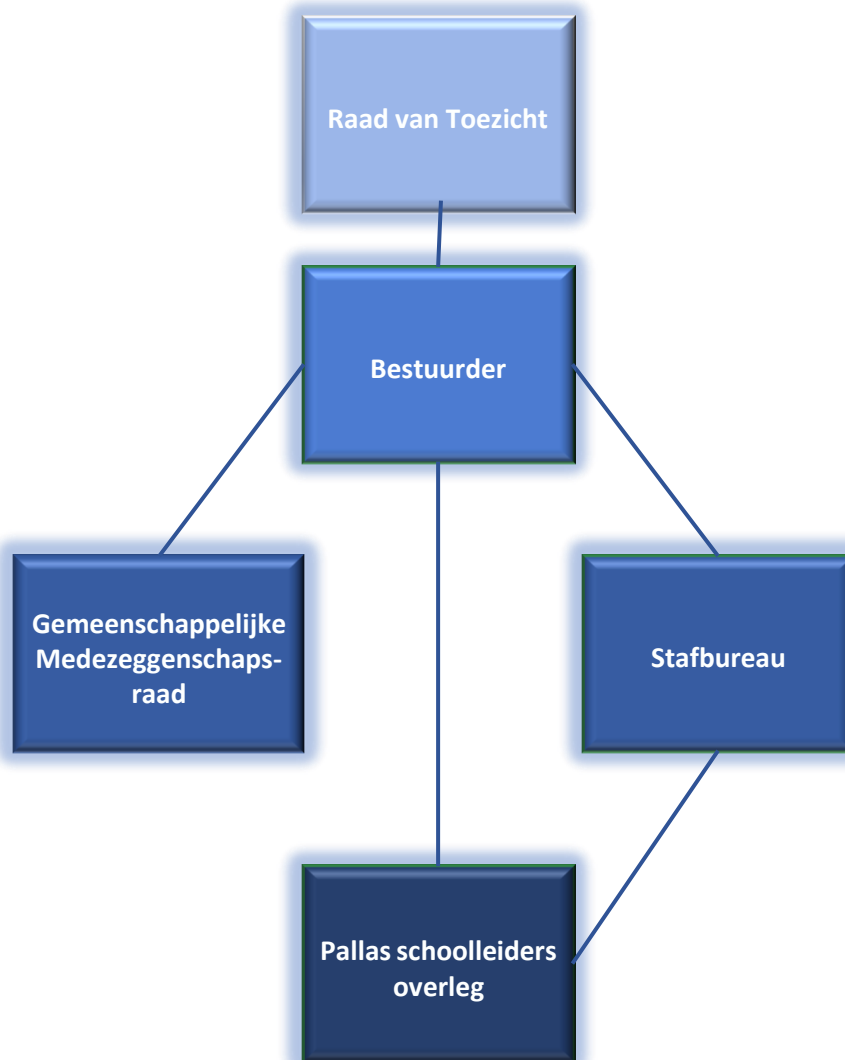
We verbinden ons actief met de samenleving, zowel met de omgeving van de school als, in bredere zin, met onderwijs, politiek en wetenschap. We maken de meerwaarde van het vrijeschoolonderwijs zichtbaar en komen, daar waar nodig, op voor onze pedagogische ruimte. We werken intensief samen met de Vrijeschool Pabo van Hogeschool Leiden (ten aanzien van de academische opleidingsschool), het lectoraat Waarde(n) van het Vrijeschoolonderwijs, de Vereniging van vrijescholen, andere vrijeschoolbesturen in Nederland, de schoolbegeleidingsdienst, de PO-Raad, gemeentes en samenwerkingsverbanden.

Voor meer informatie, zie ons strategisch beleidsplan op www.stichtingpallas.nl

Organisatie

De centrale organen van Stichting Pallas zijn: de Raad van Toezicht, het College van Bestuur, het Pallas schoolleidersoverleg (PSO), het stafbureau en de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad.

Binnen Pallas heeft elke school een schoolleider die het schoolteam aanstuurt en de verantwoordelijkheid draagt voor de voortgang en kwaliteit van het onderwijs. De schoolleider werkt onder leiding en aansturing van de bestuurder (College van Bestuur) die de eindverantwoordelijkheid heeft binnen de stichting. De bestuurder en de schoolleiders worden ondersteund door de staffunctionarissen op de beleidsgebieden onderwijs, personeel, huisvesting, ICT en financiën. Schoolleiders, bestuurder en staffunctionarissen stemmen hun werkzaamheden af in het Pallas Schoolleiders Overleg (PSO).

!

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht werd in 2022 gevormd door 6 personen.

Mw. C. Veltkamp	voorzitter
Mw. W. Groot	vicevoorzitter (tot 1 februari 2022)
Mw. S. Pot	lid
Mw. M.L. Dibbets	lid (vicevoorzitter vanaf 1 februari 2022)
Mw. W. Broekhuijsen	lid
Dhr. M. Wiggers de Vries	lid
Dhr. M. van de Lisdonk	lid

De leden van de Raad van Toezicht bekleedden in 2022 de volgende (neven)functies:

Mw. C. Veltkamp

- Vicevoorzitter bij de Raad van Toezicht van VSNON in Zutphen
- Adviseur bij CPS onderwijs ontwikkelingen en advies in Amersfoort

Mw. W. Groot

- Bestuurslid Antroposana in Zeist (tot 1 december 2022)
- Voorzitter Europese federatie van antroposofische patiëntenbewegingen
- Bestuurslid RTV Arnhem
- Bestuurslid Rotaryclub Arnhem
- Bestuurslid Evangelisch-Lutherse kerk Arnhem
- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting VASTGOED NON NOBIS
- Eigenaar GROOT in advies
- Bestuurslid VU vereniging
- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting voor Voortgezet Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland

Mw. S. Pot

- Innovatie en organisatie adviseur CED-Groep tot 1-10-2022
- Onderwijsdirecteur bij SKpoel vanaf 1-10-2022

Mw. M.L. Dibbets

- Directeur Strategie & Innovatie bij Stichting Philadelphia Zorg
- Eigenaar marielouisedibbets.nl
- Lid Raad van Advies CKC Seminars

Mw. W. Broekhuijsen

- Bestuurder Bibliotheek West-Achterhoek
- Mede-eigenaar Van Het Huijs VOF
- Voorzitter Stichting 't Brewinc
- Voorzitter Raad van Toezicht Athena Vrijescholen
- Lid Raad van Advies Heiligenbeeldenmuseum
- Voorzitter vereniging SAMBIS

Dhr. M. Wiggers de Vries

- Directeur Expertise en Revalidatie bij de Zorggroep in Venlo.

Dhr. M. van de Lisdonk

- Voorzitter Centrale Cliëntenraad Stichting Groenhuysen
- Portefeuillesecretaris bedrijfsvoering IVO Rechtspraak
- Lid Raad van Toezicht Congregatie Zusters Franciscanessen van Oirschot

De voornaamste terugkerende punten voor overleg zijn:

- Informatie over de vorderingen en resultaten van de stichting en van de scholen
- Toezicht op besteding van de middelen
- Informatie vanuit de geledingen

Een greep uit de belangrijkste onderwerpen die in 2022 aan de orde zijn gekomen:

- Bespreken proces en route onderzoek "bestuurbaar Pallas"
- Bespreken proces Strategisch Beleidsplan 2024-2028
- Goedkeuring van jaarrekening en bestuursverslag 2021
- Goedkeuring van de kaderbrief 2023 en begroting 2023
- Reflectie op de Pallasdoelen, halverwege het jaar

Zie bijlage 1 voor het jaarverslag Intern Toezicht.

Medezeggenschap

Iedere school heeft een medezeggenschapsraad, waarin ouders en medewerkers zijn vertegenwoordigd. Pallasbreed functioneert een Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR). Hierin hebben drie ouders en drie medewerkers zitting die elk een regio/cluster binnen Pallas vertegenwoordigen. De clusters bestaan uit Noord en West (scholen uit Ede, Wageningen, Tiel, Roosendaal, Oosterhout, Nijmegen), Oost (scholen uit

Helmond, Eindhoven, Tilburg, Uden, Oss, 's-Hertogenbosch) en Zuid (scholen uit Maastricht, Heerlen, Sittard, Weert, Roermond en Venlo). Het jaarverslag van de GMR maakt deel uit van het bestuursverslag en is te vinden in bijlage 2.

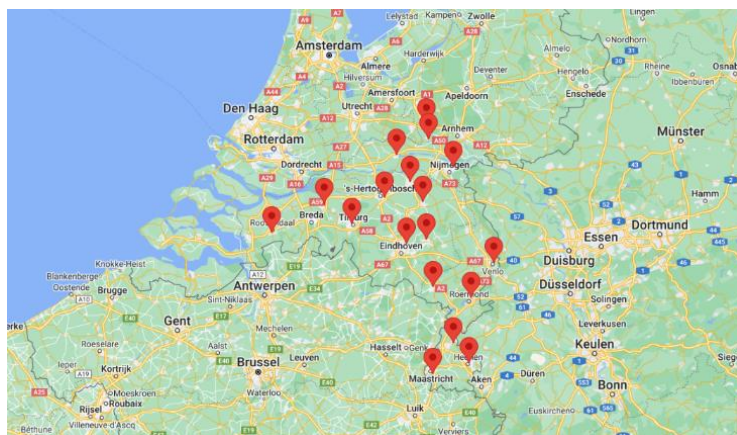
1.4 College van Bestuur

Binnen de beheersstructuur van Stichting Pallas bestuurt het College van Bestuur, in de persoon van de bestuurder, de werkorganisatie. De bestuurder is mw. W. Kasbergen. De bestuurder wordt beoordeeld door en legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht.

De bestuurder draagt de eindverantwoordelijkheid, stuurt de schoolleiders aan en geeft dagelijkse leiding aan de staffunctionarissen. De schoolleiders werken samen in het PSO (Pallas Schoolleiders Overleg), een orgaan voor advies en afstemming. Het PSO kwam in 2022 zes keer bijeen voor een vergadering. In april was er een studiedag voor alle schoolleiders, bestuurder en staf met als thema "Hoofd, hart en handen" en in november was er een gezamenlijk overleg met de RvT, het PSO, de GMR, de staffunctionarissen en de bestuurder. Het thema van dit overleg was het personeelstekort. Iedere 3 werkweken had de bestuurder werkoverleg met de staffunctionarissen en een groot deel van de schoolleiders. De bestuurder van Pallas is vanaf 2020 penvoerder van SOL (Samen Opleidend Leren) voor zeven schoolbesturen en de Hogeschool Leiden, een samenwerking tussen zeven vrijeschoolbesturen en de Hogeschool Leiden om de opleiding tot basisschoolleerkracht grotendeels in de school te laten plaatsvinden. Voor Pallas is vanaf de aanvang van het project de Driestroom in Den Bosch opleidingschool. In 2022 is de Bernard Lievegoedschool bij het project aangesloten. Tevens is er contact gezocht met de Hogeschool Arnhem-Nijmegen om eenzelfde opleidingstraject te gaan verzorgen. In de loop van 2022 is Meander in Nijmegen aspirant opleidingschool voor de HAN geworden. Meander is hierin een opleidingschool voor alle vrijescholen in de regio, dit beperkt zich niet tot de Pallasscholen. Een deel van de scholen van stichting Athena en VSNON nemen hier ook deel aan. Ook met een andere PABO is de samenwerking versterkt. De bestuurder heeft samen met een schoolleider een bezoek gebracht aan PABO de Kempel in Helmond. Deze PABO ligt midden in de stichting en alle omringende Pallasscholen hebben stageplekken beschikbaar gesteld voor schooljaar 2023-2024. Daarnaast nam de bestuurder deel aan een leernetwerk van PO-bestuurders, het platform van vrijeschoolbesturen en de raad van advies van het onderwijskantoor. Daarnaast is de bestuurder voorzitter van de werkveldcommissie van de vrijeschool PABO van Hogeschool Leiden en het vrijeschool Kompas, een schrijfgroep die de achtergronden van het vrijeschoolonderwijs beschrijft voor de Vereniging van Vrijescholen. In 2022 werkte Pallas samen met diverse antroposofische werkverbanden. Aan de Hogeschool Leiden gaf de bestuurder een gastcollege aan de minor Antroposofie en aan de Hogeschool Arnhem Nijmegen een gastles aan de minor Vrijeschool. Deze werkzaamheden zijn uitgevoerd binnen de functie van bestuurder en brachten geen extra inkomsten met zich mee. Daarnaast volgde de bestuurder de leergang "Professioneel onderwijsbestuur" bij de TIAS. In de herfst heeft er een uitwisseling plaatsgevonden tussen twee Pallasscholen en een vrijeschool in Hyderabad in India. De bestuurder heeft deze uitwisseling georganiseerd en samen met drie Pallas leerkrachten deelgenomen aan de reis.

1.5 Scholen

Stichting Pallas verenigt achttien vrijescholen voor basisonderwijs in Midden- en Zuid-Nederland. Meer informatie hierover vindt u op bijlage 3 en op onze website www.stichtingpallas.nl.

Meer informatie over de scholen van stichting Pallas vindt u via www.scholenopdekaart.nl.

1.6 Code Goed Bestuur

Stichting Pallas is ingericht volgens de principes van good governance. Dit betekent dat toezicht en bestuur van elkaar gescheiden zijn, er is sprake van een two-tier model. Het bestuur is in handen van het College van Bestuur. Het toezicht is in handen van de Raad van Toezicht. De bestuurder legt verantwoording af tijdens vergaderingen aan de Raad van Toezicht en tijdens de bilaterale gesprekken met de voorzitter van de Raad van Toezicht. Deze raad ondersteunt en adviseert de bestuurder en houdt toezicht op de kwaliteit van de organisatie. De code van Goed Bestuur van de PO-raad ligt hieraan ten grondslag en wordt volledig gevolgd.

Het Reglement Raad van Toezicht is op te vragen via info@stichtingpallas.nl.

1.7 Klachten

Stichting Pallas heeft voor medewerkers, ouders en leerlingen een klachtenregeling. Het melden van een klacht kan met behulp van een klachtenformulier dat via de Pallasite op te vragen is. Het formulier gaat, samen met overige documenten, naar de extern adviseur van het bestuur. De extern adviseur past hoor en wederhoor toe bij de klager en aangeklaagde(n). Na het controleren of de juiste procedures zijn gevolgd schrijft de extern adviseur zijn rapport aan de bestuurder waarin hij aangeeft of de klacht gegrond, ongegrond of deels gegrond en/of ongegrond is. De bestuurder bespreekt de bevindingen met de beide partijen. Ook in 2022 is volgens deze procedure gewerkt.

In 2022 werd één klacht door de extern adviseur ter hand genomen. Deze klacht was van ouders en gericht tegen het niet door laten gaan van het kamp door de schoolleiding ten tijde van de coronapandemie. De klacht is door de bestuurder naar tevredenheid van de klagende partij afgehandeld.

De klachtenregeling is te vinden op www.stichtingpallas.nl.

1.8 Horizontale dialoog en verbonden partijen

Stichting Pallas en haar scholen zijn actief in nationale en regionale netwerken. Zo is Pallas lid van de PO-raad, de Landelijke Vereniging van Vrijescholen, de Vereniging voor Bijzondere Scholen en het PO-platform voor vrijescholen. Belangrijke partners zijn de Begeleidingsdienst Vrijescholen en de Vrijeschool PABO van Hogeschool Leiden.

De Pallasscholen werken steeds intensiever samen, omdat ze een gezamenlijke verantwoordelijkheid voelen voor goed vrijeschoolonderwijs in onze regio en samen de kansen willen pakken. Samen staan we sterker en kunnen we zaken organiseren die we anders ieder afzonderlijk moeten regelen. De Pallas-academie is daar een goed voorbeeld van. Deze is opgezet met een divers professionaliseringsaanbod voor de medewerkers. Binnen de academie kunnen medewerkers van verschillende Pallasscholen met en van elkaar leren.

Ook werken we samen met 18 gemeenten, 16 samenwerkingsverbanden en de PABO's in de regio en met antroposofische kinderopvang Istia. Bij het merendeel van onze scholen verzorgt Istia de kinderopvang. In Maastricht (Bernard Lievegoedschool), Heerlen (Helianthus), Roermond (Christophorus), Uden (Zevenster) en Nijmegen (Meander) werken we samen met het voortgezet vrijeschoolonderwijs. In Tilburg is er in het schooljaar 2022-2023 een Waldorfstroom (VO) gestart, dit onder de paraplu van een school van de Vereniging OMO. In Roermond zijn de drie hoogste klassen van Christophorus gehuisvest bij de bovenbouw op Bisschoppelijk College Broekhin. In Nijmegen vindt er op diverse vlakken uitwisseling plaats tussen Meander en het Karel de Grote College, bijvoorbeeld afstemming tussen de rector van het KGC en de schoolleider van Meander, afstemming over de overgang van PO naar VO en de organisatie van een gezamenlijke algemene ouderavond over de achtergronden van het vrijeschoolonderwijs. In Uden is er een goede samenwerking met de Waldorfstroom van het Udens College en hebben medewerkers van de gemeente en het onderwijs gezamenlijk een bezoek gebracht aan Roermond ter inspiratie. Ook in Den Bosch loopt een initiatief tot het oprichten van een vrijeschool VO.

1.9 Maatschappelijke thema's

De volgende thema's zijn terug te vinden:

Sociale veiligheid	pagina 17
Passend Onderwijs	pagina 19
Nationaal Programma Onderwijs	pagina 20
Strategisch personeelsbeleid	pagina 25

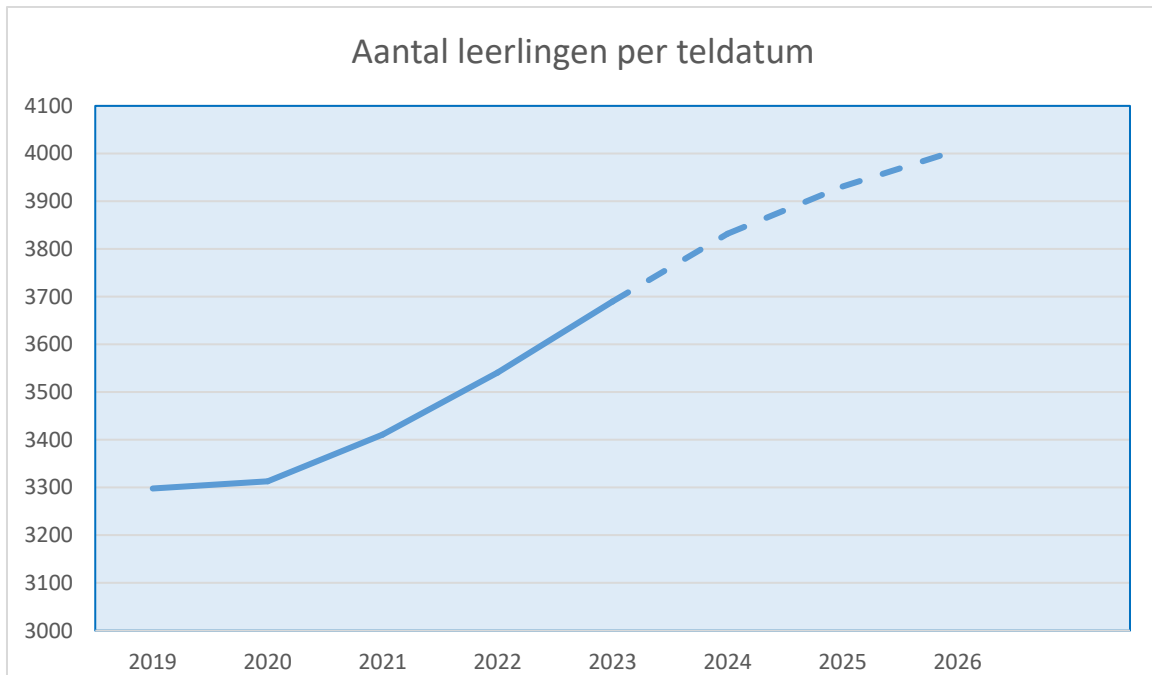
Allocatie van middelen
Onderwijsachterstandsmiddelen

pagina 33
pagina 34

2 Leerlingaantallen

De laatste jaren is het aantal leerlingen binnen Stichting Pallas tegen de landelijke ontwikkelingen in gestegen. Het vrijeschool onderwijs is onverminderd populair. Afgelopen jaar zijn er binnen Pallas in totaal 130 kinderen meer dan vorig jaar. In 2022 is het aantal klassen iets gestegen; er zijn nu 54 kleuterklassen en 108 klassen voor klas 1 tot en met 6 (in totaal 162 klassen, in 2021 156 klassen). Gedurende het schooljaar 2022-2023 zal het aantal klassen nog toenemen, bijvoorbeeld als gevolg van het openen van een extra kleuterklas of het splitsen van een combinatieklas. De verwachting is dat de leerlingaantallen de komende jaren blijven stijgen.

---- prognose

De teldatum is vanaf 2022 (bestrijgingsjaar 2023) verzet van 1 oktober naar 1 februari.

Jaar	Aantal	Index
2011	2.514	100
2012	2.618	104
2013	2.643	105
2014	2.766	110
2015	2.888	115
2016	2.951	117
2017	3.058	122
2018	3.234	129
2019	3.298	131
2020	3.313	132
2021	3.411	136
2022	3.541	141

Ontwikkeling klassengrootte

Teldatum	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
gemiddelde klassengrootte	23,8	23,4	23,4	21,6	21,8	22,0	21,9
gemiddelde klas 1 t/m 6	22,2	24,9	25,1	23,7	23,5	23,1	23,7
gemiddelde kleuterklas	19,6	20,4	20,1	17,9	18,5	19,7	18,3

Uit de tabel is af te leiden dat de gemiddelde klassengrootte de laatste jaren iets is afgenomen, zowel bij de kleuterklassen als bij de klassen 1 t/m 6. De bezetting bij de kleuterklassen per 1 oktober is laag, er wordt bij de formatie van de kleuterklassen rekening gehouden met een (aanzienlijke) instroom gedurende het schooljaar. Gemiddeld genomen zijn de klassen kleiner dan de landelijk gemiddelde klassengrootte, in 2020 lag deze op 22,9. (Bron: Rijksoverheid). De gegevens zoals deze opgenomen zijn in de tabel zijn gebaseerd op de (oude) teldatum 1 oktober. De komende jaren zullen dergelijke overzichten steeds meer worden opgesteld op basis van de nieuwe teldatum 1 februari. Dit geeft ook een beter beeld van de gemiddelde klassengrootte, aangezien er op 1 februari al de nodige instroom heeft plaatsgevonden in vergelijking met 1 oktober.

3 Personele kengetallen

Aantal medewerkers

Door het hogere aantal leerlingen, maar ook door aanvullende (project)geldten zoals het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) is het personeelsbestand in 2022 gegroeid. Op 31 december 2021 waren er 414 medewerkers in dienst, op 31 december 2022 zijn dit 425 medewerkers.

Bron: Youforce R-ON-12800-a Personeelssterkte peildatum 31-12-2021/31-12-2022

	Aantal medewerkers 31-12-2021	FTE 31-12-2021	Aantal medewerkers 31-12-2022	FTE 31-12-2022
Directie	24	17,1	22	15,8
Onderwijs Ondersteunend Personeel (OOP)	109	60,8	129	68,8
Onderwijzend Personeel (OP)	281	187,4	274	182,9
Totaal	414	265,3	425	267,5

Het afgelopen jaar is voornamelijk de categorie onderwijs ondersteunend personeel in omvang toegenomen, met name als gevolg van inzet van de middelen vanuit het NPO. Opvallend is dat het aantal medewerkers aanzienlijk in aantal is toegenomen, het aantal fte's neemt in veel geringere mate toe. Dit duidt op een groter aantal kleinere dienstverbanden.

	31-12-2021	%	31-12-2022	%	Vershil
Aantal medewerkers man	57	13,8%	56	13,2%	-0,6%
Aantal medewerkers vrouw	357	86,2%	369	86,8%	+0,6%
Totaal	414	100%	425	100%	

Uit de tabel blijkt dat het absolute aantal vrouwen licht is gestegen en het aantal mannen nagenoeg gelijk is gebleven, daardoor is het verschil tussen het percentage mannen en vrouwen groter geworden.

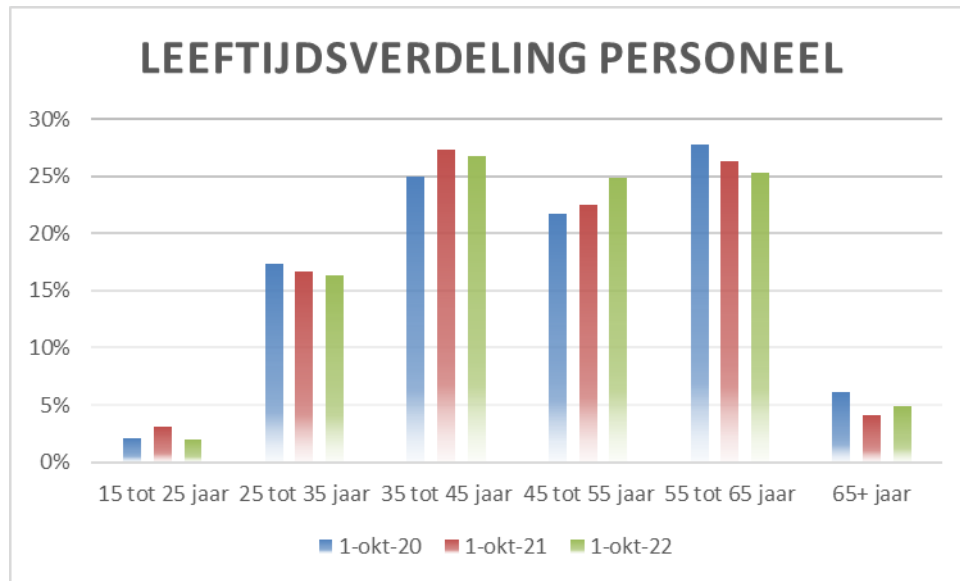
	31-12-2021	%	31-12-2022	%	Vershil
Aantal parttime medewerkers	350	84,5%	362	85,2%	+0,7%
Aantal fulltime medewerkers	64	15,5%	63	14,8%	-0,7%
Totaal	414	100%	425	100%	

Uit dit overzicht blijkt dat in 2022 het aantal parttime aanstellingen toenam en het aantal fulltime aanstellingen nagenoeg gelijk is gebleven. De verhouding parttime en fulltime medewerkers is daardoor (nog) verder uit elkaar komen te liggen.

Verdeling naar leeftijd

Procentueel gezien is het aantal medewerkers tot 45 jaar in 2022 iets afgenomen ten opzichte van 2021 (van 47% naar 45%). Het aantal medewerkers in de leeftijdsgroep 45-65 jaar (50%) is gestegen met 2% (was 48%). Het aantal medewerkers ouder dan 65 is met 1% toegenomen.

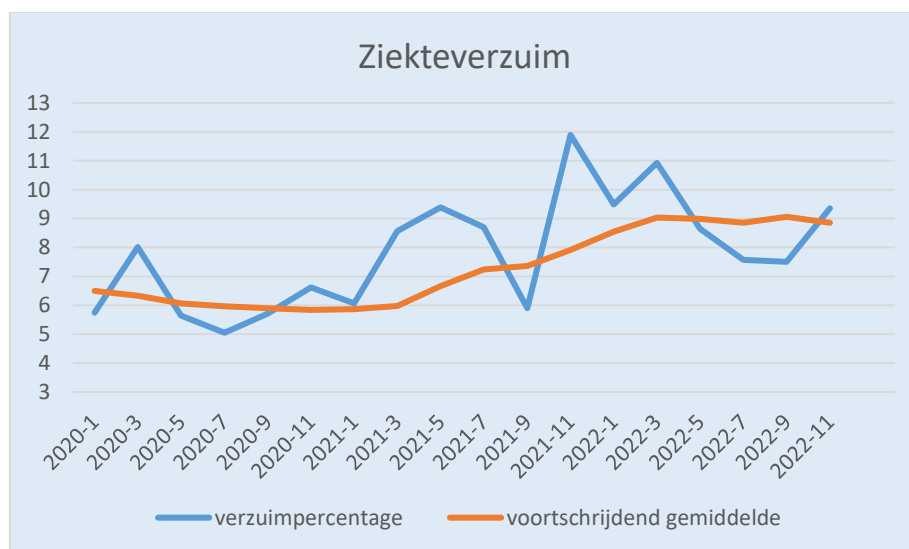
Het aantal medewerkers in de leeftijdsgroep 35-65 jaar is 77% van alle medewerkers, het aandeel medewerkers jonger dan 35 jaar is laag.

De leeftijdsverdeling van de medewerkers binnen Stichting Pallas wijkt enigszins af van het landelijk gemiddelde. Het percentage jongere medewerkers (<35 jaar) is beduidend lager (18%) dan het percentage oudere medewerkers (>55 jaar) (28%) in vergelijking met de landelijke gegevens (29% en 22%) (Bron: Werkgeversspiegel ABP 2022). Deze verdeling heeft in de nabije toekomst grote nadelige financiële consequenties ten gevolge van de wijziging in de reguliere bekostiging OCW.

Ziekteverzuim

De afgelopen jaren is er hard gewerkt om het ziekteverzuim terug te dringen, in 2019 is er een nieuw verzuimbeleid opgesteld met als streven een verzuim van maximaal 5%. Door intensieve monitoring en preventieve maatregelen is het gelukt het ziekteverzuim de jaren hierna naar beneden te brengen van 7,3% (2018) naar 5,9% (2020). Door COVID19 (quarantainemaatregelen en de ziekte zelf) was het afgelopen jaren lastig om grip te krijgen op het verzuim en is het ziekteverzuim in 2021 gestegen naar 8,3% en in 2022 naar 8,8%.

Dit verzuimpercentage is onder andere te verklaren door veel kortdurend verzuim als gevolg van corona en griep en bovenmatig langdurig verzuim waarvan een overgroot deel gebaseerd is op psychische klachten.

Aanpak kortdurende vervangingen

Inzake het vervangen van (zieke) medewerkers hebben de Pallasscholen sinds schooljaar 2016-2017 flex-medewerkers in dienst. Dit zijn medewerkers die niet ingeroosterd zijn en die ingezet worden bij vervanging bij

ziekte of verlof. Zo heeft elke school een kleine eigen ‘vervangingscapaciteit’ die, als er geen vervanging gevraagd wordt, ingezet wordt ter versterking van het onderwijs.

De ervaringen met de inzet van flex-medewerkers als vervangerspool zijn positief. Flex-medewerkers maken binnen een school vaak een overstap waarbij ze klasseverantwoordelijkheid krijgen en dus niet meer flexibel inzetbaar zijn. We merken dat het vervullen van de vacatures die er als gevolg van deze overstap ontstaan, steeds moeilijker is vanwege het lerarentekort. Mogelijk biedt samenwerking tussen scholen hier een (gedeeltelijke) oplossing voor (‘het delen van een flex-medewerker’). Deze optie wordt in 2023 nader onderzocht.

Per 1 januari 2019 is Pallas volledig eigen risicodragers bij het Vervangingsfonds. Om het eigen risico voor ziektevervangings bij een school op te vangen, is er inclusief de aanwezige en in de formatiebegroting opgenomen flex-formatie rekening gehouden met een vervangingsbehoefte van ongeveer 6% van de formatie.

4 Verantwoording van het beleid

4.1 Onderwijs en kwaliteit

Onderwijskwaliteit en kwaliteitscyclus

We geven onze leerlingen een brede en kunstzinnige vorming mee, zodat ze goed toegerust zijn om later tot eigen initiatieven te komen en een steentje kunnen bijdragen aan onze maatschappij. Vrijescholen kennen van oudsher al een breed onderwijsaanbod, dat leerlingen helpt hun talenten te ontdekken. We inspireren onze leerlingen en dagen hen uit zich te ontwikkelen. Er is veel aandacht voor kunstzinnig onderwijs, de wilsontwikkeling en de antroposofische menskunde. We staan voor gezond makend onderwijs. Dit betekent: een gezonde leeromgeving en een gezond gebouw in een duurzame context. We willen investeren in deze onderscheidende kenmerken van ons onderwijs, onder meer door het kunstonderwijs te herijken, onderlinge kennisdeling te bevorderen en medewerkers (bij) te scholen.

Inspectietoezicht

Het onderwijs verandert met de tijd en draagt bij aan de ontwikkeling van leerlingen met als doel om hen voldoende bagage mee te geven voor hetgeen ze op hun levenspad tegen zullen komen. De kwaliteit van het onderwijs en het toezicht op de kwaliteit ontwikkelt zich mee in wat nodig is voor leerlingen die opgroeien in deze tijd. Dat betekent dat ook het toezicht van de Inspectie met die ontwikkelingen meebeweegt. Besturen zijn verantwoordelijk voor deze kwaliteit. De Pallascholen hebben de opdracht zich te houden aan het inspectiekader en voldoende resultaten te behalen ten aanzien van de referentieniveaus. De Inspectie velt haar oordeel over de basiskwaliteiten onder andere op de referentieniveaus voor taal en rekenen. Binnen Pallas hebben alle scholen de opdracht om te voldoen aan de basiskwaliteit passend bij de referentieniveaus.

Naast de normering van de Inspectie hebben we als Stichting Pallas eigen ambities. We hebben het diepe verlangen om leerlingen rijke ervaringen mee te geven op onderwijsinhoudelijk én kunstzinnig vlak. Deze ervaringen zijn zowel naar binnen als naar buiten gericht: ze helpen leerlingen hun eigen mogelijkheden ontdekken én ze bevorderen dat leerlingen prettig kunnen samenleven met anderen. Een breed en rijk aanbod stimuleert het denken, voelen, het voorstellingsvermogen en de wil van leerlingen en wekt het verlangen op om 'een verschil te maken'. Vanuit deze basis kunnen leerlingen later zelfstandig en actief in de wereld staan. We vergroten de zichtbaarheid van het vrijeschoolonderwijs in de samenleving en zetten volop in op duurzaamheid.

Als lerende gemeenschap vinden we het belangrijk voortdurend te reflecteren op wat we doen en hoe we van betekenis kunnen zijn. Iedereen levert vanuit de eigen verantwoordelijkheid en bezieling een bijdrage aan de organisatie. Samen onderzoeken we wat werkt en wat beter kan. Hierbij stemmen we steeds goed af op de samenleving, zodat we onze leerlingen goed kunnen voorbereiden op deze tijd en maatschappij.

De brede vorming van het opgroeiende kind kan tot stand komen door een gelijkwaardige ontwikkeling in drie doeldomeinen van het onderwijs:

1. **Kwalificatie:** het aanbieden en verwerven van kennis, inzichten, houding en vaardigheden die leerlingen voorbereiden op de aansluiting met het vervolgonderwijs.
2. **Socialisatie:** de wijze waarop leerlingen en jonge mensen worden ingeleid in de wereld van gewoontes, gedragingen en rituelen, zoals culturele, politieke, sociale, professionele en levensbeschouwelijke tradities en praktijken.
3. **Persoonsvorming:** de vorming van het kind en de jonge mens tot zelfstandig, moreel, verantwoordelijk en bovenal volwassen persoon. Ook draait het om de vorming van het individu in relatie tot de sociale gemeenschap. Vrijescholen herkennen zich in het belang van een gelijkwaardige ontwikkeling in deze drie doeldomeinen. Het curriculum van de vrijeschool kenmerkt zich door een breed onderwijsaanbod. Ieder kind heeft van zichzelf bepaalde talenten: onze scholen helpen leerlingen deze te ontdekken en te ontwikkelen. Ze bieden ruimte voor verbreding en ontwikkeling van een vrije persoonlijkheid en moedigen aan in cognitieve ontwikkeling, inventiviteit, originaliteit en creativiteit.

Kwaliteitskader en ontwikkelingen

Pallas heeft in het afgelopen jaar een kwaliteitscyclus gemaakt die gebaseerd is op de volgende instrumenten:

- *Strategisch beleidsplan.* Het strategisch beleidsplan (opgemaakt in 2020) is richtinggevend en vormt de basis voor keuzes en beleid op alle Pallascholen. Iedere school ontwikkelt naar aanleiding van het

strategisch beleidsplan een eigen schoolplan met een looptijd van vier jaar.

- *Schoolplannen* zijn een verdere uitwerking van het strategische beleid, specifiek voor de context en het stadium van ontwikkeling van de individuele school. De uitwerking van het beleidsplan naar de te behalen doelstellingen op de (middel)lange termijn is dus het domein van de individuele school.
- *Schooljaarplangesprekken*. Aan het begin van het schooljaar gaan de bestuurder en de kwaliteitsmedewerker met alle schoolleiders en intern begeleiders in gesprek. Dit wordt georganiseerd in dagdelen waar vier scholen het schooljaarplan presenteren, zodat er met en van elkaar geleerd kan worden. Elke school geeft in de vorm van een presentatie in grote lijnen uitleg over waar de school nu staat, wat de uitkomsten zijn van alle kwaliteitsinstrumenten, welke opdracht er ligt en hoe dit wordt vertaald in het schooljaarplan. Voor het eind van het schooljaar (in juni) wordt door de kwaliteitsmedewerker naar de instrumenten gekeken die betrekking hebben op de kwaliteitszorg binnen de scholen. Wanneer de resultaten niet voldoende zijn, zal dit worden teruggekoppeld naar de bestuurder. De bestuurder vraagt dan vervolgens de schoolleider een plan van aanpak te maken ter verbetering van de kwaliteit, dit plan van aanpak wordt opgenomen in het schooljaarplan. De schoolleiders leggen verantwoording af aan de bestuurder en de kwaliteitsmedewerker over de vorderingen van het verbeterplan.
- *Opbrengstenmonitor*. De opbrengstenmonitor geeft tweemaal per jaar inzicht in de opbrengst van een selectie van toetsen uit het leerlingvolgsysteem. Met name rekenen en begrijpend lezen zijn hiermee goed te volgen. Met de opbrengstenmonitor volgt Pallas de voortgang, trends en ontwikkelingen van de opbrengsten voor de klassen 3, 4, 5 en 6.
- *Eindtoets (IEP)*. De leerlingen in groep 8/klas 6 hebben in april de IEP Eindtoets gemaakt. We kijken naar de referentieniveaus voor taal en rekenen. Hierbij wordt rekening gehouden met de leerlingenpopulatie van een school welke vertaald is naar de CBS-achterstandsscore.
- *Monitoring*. De bestuurder en de schoolleiders hebben een taak als facilitator en procesbegeleider. Zij zijn er ook verantwoordelijk voor dat elke medewerker de mogelijkheden krijgt om zich optimaal professioneel te kunnen ontwikkelen. De bestuurder krijgt van de schoolleider informatie over de kwaliteit en de realisatie van de ambities en stuurt waar nodig bij. De schoolleider is verantwoordelijk voor de optimale ontwikkeling van het team, zodat een ieder een bijdrage aan goed onderwijs kan leveren.
- *Review*. De review is een gestructureerd instrument waarmee scholen volgens een bepaalde kijkwijzer de bezoekende school waarnemen. De school die bezocht wordt schrijft ook volgens deze kijkwijzer een zelfevaluatie. Het reviewteam van de ontvangende en de bezoekende school bestaat uit schoolleider, IB-er en leerkracht(en). De scholen zorgen ervoor dat er uitwisseling plaatsvindt tussen de teams en dat het gesprek gevoerd wordt. Ook werken we aan een klimaat waarbij het vanzelfsprekend is dat je bij elkaar 'in de keuken' kijkt. De uitkomsten van de review verwerkt de school, waar passend, in verbeteracties en het school(jaar)plan.

Ontwikkelingen

- In 2022 is een begin gemaakt met het ontwikkelen van een dashboard, dit zal in 2023 afgerond worden. Hierbij is snel en gemakkelijk zicht te krijgen op de financiën, het personeel en het onderwijs van de scholen op bestuurs- en op schoolniveau.
- In augustus 2021 is de wettelijke verplichting om burgerschapsonderwijs te geven aangescherpt, er moet meer aandacht zijn voor actief burgerschap en sociale cohesie. Op stichtingsniveau is een beleidsnotitie geschreven en deze is leidend voor alle scholen. De komende jaren zullen verschillende katernen aan dit visiestuk toegevoegd worden: Relaties en seksuele voorlichting, Inclusiviteit, Mediawijsheid en Duurzaamheid.
- Een 7-tal scholen (te weten Zevenster, 't Kleurenbos, Vrijeschool Brabant, Helianthus, Rudolf Steiner Educare, Johannesschool en Vuurvogel) heeft zich aangemeld bij de PO-raad voor het programma Goed Worden Goed Blijven (GWGB). Het programma GWGB helpt scholen bij het verbeteren van de onderwijskwaliteit en het (her)inrichten van de kwaliteitscyclus. Een onderwijsanalyse en een zelfevaluatie wordt door de school gemaakt. Een analist onderzoekt samen met de school de situatie, bekijkt en bespreekt deze en denkt mee over verbeterstappen. Bij 2 scholen is de hulp van de Vliegende Brigade ingeroepen. Dat zijn ervaren adviseurs die scholen begeleiden die zeer zwak of onvoldoende scoren. De meeste trajecten lopen door in 2023.

Cultuur

De bestuurder zorgt voor bekwaam en bevoegd personeel op alle scholen en maakt mogelijk dat het personeel zijn bekwaamheid onderhoudt en de juiste bevoegdheid haalt voor het vak waarvoor het wordt ingezet, waar dat nog niet het geval is. De schoolleider en het team werken gezamenlijk aan een voortdurende verbetering van hun professionaliteit. Leerkrachten houden daarbij rekening met de gestelde bekwaamheidseisen en beroepsprofielen en behaalde resultaten bij leerlingen. Zij krijgen daartoe voldoende gelegenheid.

Om vast te stellen of de kwaliteitscultuur voldoende is ontwikkeld, stelt de Inspectie vast of de bestuurder de Code Goed Bestuur hanteert; dat betekent bijvoorbeeld dat er een duidelijke scheiding moet zijn tussen bestuur en intern toezicht. Daarnaast of de bestuurder voor bekwaam en bevoegd personeel op alle scholen zorgt en het mogelijk maakt dat het personeel de bekwaamheid onderhoudt.

De schoolleiders zetten trajecten in om de professionaliteit van de medewerkers te vergroten. Dit wordt beschreven in het schoolplan en in het scholingsplan, waarbij afspraken zijn gemaakt over doelstellingen, uitvoering en reflectie. De trajecten hebben een relatie met de visie en de vrijeschoolachtergrond. In de begroting en de formatie is ruimte gemaakt voor professionaliseringsactiviteiten.

Ons onderwijs is geslaagd als kinderen (en later als volwassenen) lerend in het leven staan. Door deze invalshoek is een mens nooit uitgeleerd. Lerend in het leven staan betekent, dat je een leven lang nieuwsgierig en geïnteresseerd bent. Veel vrijescholen hebben dan ook de slogan: leven voor het leven. Belangrijk is dat de leerkrachten dit 'voor-leven'. Dit doen we door niet steeds hetzelfde lesje af te draaien, maar door iedere dag opnieuw de eigen lessen te maken; afgestemd op die specifieke klas en die specifieke kinderen. Als een leerkracht steeds opnieuw weer onderzoekend in het leven staat, echt wil weten hoe de individuele kinderen tot leren komen, wil weten hoe de specifieke klas tot leren komt, dan staat deze leerkracht lerend in het leven, voelt zich verantwoordelijk en is bereid steeds opnieuw een ingang te zoeken om lesstof over te brengen. Hiermee wordt de kwaliteitscultuur keer op keer versterkt.

Sociale veiligheid

In onze kwaliteitscyclus staat beschreven hoe we omgaan met de sociale veiligheid. De scholen zelf zijn verantwoordelijk voor het uitzetten van de monitor en het opvolgen van de uitkomsten hiervan.

- *Veiligheidsmonitor*. Een onderdeel van de zorgplicht sociale veiligheid is dat de scholen ieder jaar monitoren of de leerlingen zich veilig voelen op school. Het doel van deze monitoring is dat de school bijtijds weet wanneer leerlingen zich niet veilig voelen en maatregelen kan nemen ter verbetering. Het gaat dus om een aanpak voor de borging van de veiligheid van alle leerlingen. De scholen nemen de monitor af bij Praktikon, WMK, Scol en Zien!
- *Veiligheidsplan* inclusief meldcode. In het schoolveiligheidsplan wordt beschreven op welke wijze een school zorgdraagt voor de algehele veiligheid van leerlingen, zowel de sociale veiligheid als de fysieke veiligheid. De beschrijving hiervan staat op de website van de overheid <https://www.rijksoverheid.nl>. Hierin wordt ook het pestprotocol en de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling opgenomen. Iedere 4 jaar wordt het veiligheidsplan geactualiseerd en daar waar nodig aangepast.

Doelen en resultaten

Het afgelopen jaar zijn onderstaande doelen door het bestuur gesteld ten aanzien van onderwijskwaliteit:

Wat	Behaald	Toelichting
Reviews inhoudelijk verder ontwikkelen	Ja	De reviews zijn aangepast aan de schooldoelen van de scholen. Reviews worden ingepland in 2023 en 2024.
Kwaliteitscyclus borgen	Doorlopend	Door de scholen en het stafbureau aan de kwaliteitsinstrumenten cyclisch gewerkt via de PDCA-cyclus.
Onvoldoende beoordeling inspectie ombuigen naar positieve beoordeling	Ja	Twee scholen hebben vanuit inspectie een onvoldoende beoordeling gekregen, zij hebben een verbeterplan geschreven en worden extern begeleid door de Vliegende Brigade van de PO raad (GWGB). De herbeoordeling van de Inspectie vindt plaats in 2023.

Prestatie afspraken	Ja	Alle schoolleiders hebben in juni 2022 een brief gekregen met concrete prestatieafspraken van zaken die op orde moeten worden gebracht. De scholen met onvoldoende opbrengsten leveren voor of meteen na de zomervakantie 2022 een uitgebreide analyse en verbeterplan aan.
---------------------	----	---

Inspectiebezoek

In 2022 heeft een aantal bezoeken plaatsgevonden met uiteenlopende thema's:

Thema onderzoek effectief leskwaliteit (geen oordeel vanuit inspectie)	Rudolf Steiner Educare in Venlo Johannesschool in Tiel Talander in Sittard
Kwaliteitsonderzoek n.a.v risicoanalyse	Vuurvogel in Ede Johannesschool in Tiel
Themaonderzoek COVID19 en het onderwijs (geen oordeel)	Driestroom in Den Bosch Zwaneridder in Wageningen Johannesschool in Tiel

De inspectie maakt jaarlijks een prestatie- en risicoanalyse van de scholen. In 2021 is een 7-tal scholen komen 'bovendrijven', waarvan twee scholen in 2022 bezocht zijn, namelijk de Vuurvogel in Ede en Johannesschool in Tiel. Beide hebben een onvoldoende gekregen van de Inspectie met als vervolgactie een herstelopdracht¹. In het afgelopen jaar is een 6-tal scholen komen bovendrijven waarvan twee scholen in 2023 worden bezocht namelijk Rudolf Steiner Educare in Venlo en Helianthus in Heerlen.

Daarnaast heeft een 2-tal thema-onderzoeken plaatsgevonden. *Effectief leskwaliteit* gaat over in welke mate, volgens actuele wetenschappelijke inzichten, kenmerken van een effectieve les terug te zien zijn op stelselniveau. Voor het onderzoek wordt gebruik gemaakt van een digitaal lesobservatie-instrument dat samen met de Universiteit Twente is ontwikkeld. Dit instrument gaat uit van de beoordeling van een les vanuit drie perspectieven, namelijk die van de inspecteur, de leraar en de leerling (zie hierboven de scholen die hieraan hebben meegedaan).

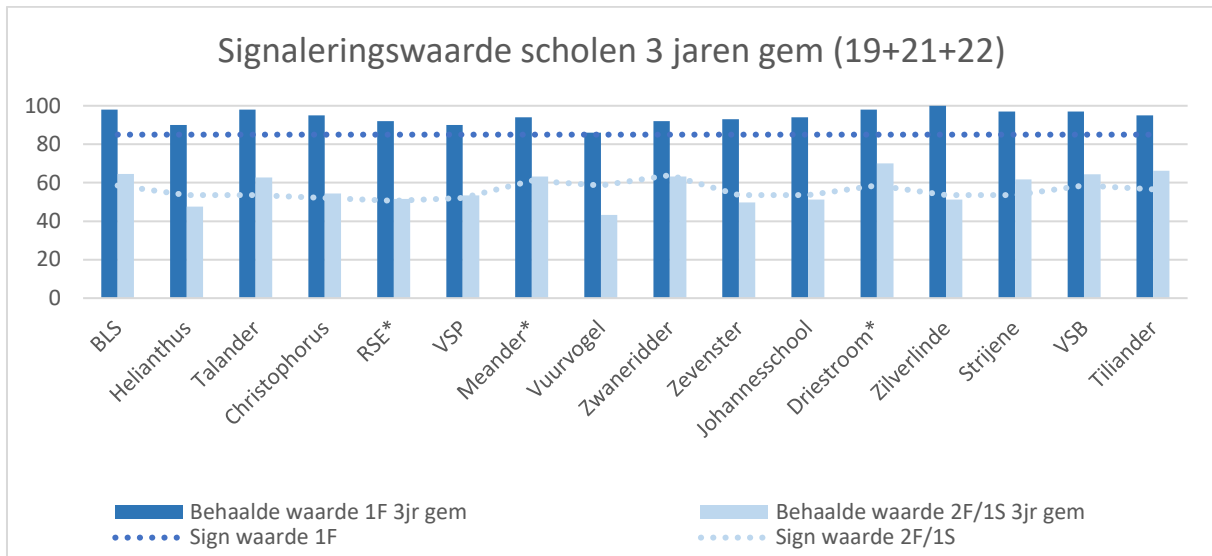
Thema *COVID19* en het onderwijs is gericht op het in beeld brengen op welke manier het scholen en besturen is gelukt om onderwijs te geven gedurende de coronapandemie.

In de themaonderzoeken van de Inspectie worden de scholen niet beoordeeld aan de hand van het onderzoekskader. Meerdere scholen worden bezocht voor een bepaald thema, waarna de Inspectie een rapport van bevindingen maakt. Deze rapporten worden niet naar de scholen verstuurd, maar kunnen worden ingezien via de site van de Inspectie.

Onderwijsresultaten

In het verslagjaar 2022 heeft de eindtoets van groep 8 plaatsgevonden. Zes scholen hebben onder de signaleringswaarde betreffende het 3-jaars gemiddelde gescoord, te weten Helianthus, de Vuurvogel, de Zwaneridder, de Zevenster, de Zilverlinde en de Johannesschool.

¹ In maart 2023 hebben beide scholen na het herstelonderzoek een voldoende gekregen.

De onderwijsresultaten van eerdere jaren zijn te vinden op scholenopdekaart.nl.

Passend onderwijs

Alle Pallasscholen maken deel uit van een regionaal samenwerkingsverband in het kader van Passend Onderwijs. Binnen de verbanden kennen de Pallasscholen als vrijescholen een eigen profiel, in het bijzonder ten aanzien van de interventies bij een zorgvraag en leer- ontwikkelvraagstukken, de bestuurlijke vertegenwoordiging en de inzetbaarheid van personeel dat niet verbonden is met het gedachtengoed van het vrijeschoolonderwijs.

Vanuit een aantal samenwerkingsverbanden wordt aan de scholen de vraag gesteld om verantwoording af te leggen over de aan de scholen overgedragen middelen. Op dit moment krijgen we nog niet van alle samenwerkingsverbanden deze vraag en hebben het verzoek om verantwoording dan ook nog niet op stichtingsniveau opgepakt. Schoolleiders leggen zelf verantwoording af aan de samenwerkingsverbanden, dit vaak in de vorm van een activiteitenoverzicht en/of een financieel overzicht. Voor het afleggen van verantwoording is meestal een format beschikbaar, dat voor ieder samenwerkingsverband anders kan zijn. Het samenvoegen van deze verantwoordingen op Pallasniveau is derhalve niet of nauwelijks mogelijk. De verantwoording wordt afgelegd aan het betreffende SWV, wat voor hen weer een onderlegger vormt voor de (op te stellen) jaarrekening. Deze jaarrekening op het niveau van het SWV wordt gecontroleerd door een externe accountant, zodat op dit (decentrale) niveau de rechtmatigheid en doelmatigheid van de besteding van de middelen kan worden vastgesteld. Aangezien de jaarrekening van het SWV specifiek kan ingaan op de realisatie van de doelstellingen die voor het betreffende SWV gelden, zouden wij ons de vraag kunnen stellen of het daarnaast nog zinvol is om in het verslag van Stichting Pallas in te gaan op de doelrealisatie aangaande de 16 regio's waarin onze scholen vertegenwoordigd zijn. Vanaf 2020 voorzien we -daar waar wenselijk- de kosten die verband houden met Passend Onderwijs van een projectcode in de financiële administratie en salarisadministratie, zodat het voor de scholen eenvoudiger is om een kwantitatieve verantwoording op te stellen.

In 2022 hebben wij vanuit het SWV een bate ontvangen van € 715.000 op stichtingsniveau, dat is zo'n 2,6% van de totale baten (2021: 2,8%). Over 2022 hebben wij € 470.000 (66%) ontvangen vanuit de Samenwerkingsverbanden voor de lichte (en soms ook normatief toegekende zware) ondersteuning, € 139.000 (20%) voor arrangementen, € 40.000 (6%) voor projecten en € 65.000 (9%) als gevolg van uitkeringen vanwege de afbouw van reserves bij de samenwerkingsverbanden. Samenwerkingsverbanden stellen steeds vaker de zogenaamde zware ondersteuningsmiddelen (arrangementen) evenals de lichte ondersteuningsmiddelen via een bedrag per leerling beschikbaar aan de scholen. In het vermelde bedrag van € 470.000 zijn ook deze, normatief verstrekte, middelen opgenomen. Scholen dienen achteraf verantwoording af te leggen over de besteding van de middelen voor Passend Onderwijs.

De middelen voor lichte (en zware) ondersteuning hebben bijgedragen aan de versterking van het onderwijsproces, zoals ondersteuning van leerkrachten door de intern begeleider en inkoop van ondersteunende

materialen en diensten. Arrangementen hebben veelal geleid tot individuele begeleiding van de leerlingen met een ondersteuningsbehoefte. De projectgelden hebben onder andere betrekking op vergoedingen als gevolg van deelname aan de OPR, subsidie LEA en een project hoogbegaafdheid. Tenslotte is, net als in 2021, in 2022 een aantal samenwerkingsverbanden overgegaan tot het terugbrengen van de reserves. Dit heeft ertoe geleid dat Pallas extra (incidentele) middelen heeft ontvangen. De middelen zijn deels als vooruitontvangen verantwoord, aangezien een aantal SWV's heeft aangegeven de in 2022 ontvangen middelen te verrekenen met de jaren erop volgend. Het is bij ons niet bekend in hoeverre de reserves van onze SWV's inmiddels zijn teruggebracht naar een niveau dat overeenstemt met de eisen die OCW eraan stelt. Eind 2022 is door OCW aangegeven dat de samenwerkingsverbanden nog teveel vermogen hebben en dat er in 2023 een generieke korting zal gaan plaatsvinden. Hoe deze korting er uit zal gaan zien is nog niet bekend. Een aantal samenwerkingsverbanden heeft eind 2022 dan ook besloten om tot versnelde afbouw van de reserves over te gaan en heeft extra middelen aan de onderwijsbesturen overgemaakt. De inkomstenstroom vanuit het SWV is de laatste jaren zeer onvoorspelbaar gebleken. Het gegeven dat er daarnaast een (nog onbekende) korting toegepast zal worden op de rijksbijdragen die de SWV's ontvangen, maakt dat de aan de besturen door te betalen bijdragen voor Passend Onderwijs erg onzeker zijn. Dit vormt een financieel risico.

NPO

De Pallasscholen hebben een analyse/scan per groep gemaakt, deze richt zich op twee domeinen:

- Cognitieve ontwikkeling: in beginsel gaat het hierbij om alle leergebieden en niet alleen taal en rekenen.
- Sociaal-emotionele ontwikkeling en welbevinden: hierbij gaat het bijvoorbeeld omgaan met emoties, samenwerken, concentratie, motivatie, werkhouding, plannen, sociale veiligheid en zelfvertrouwen.

Op basis van de analyses is zicht op opvallende zaken in de ontwikkeling van de leerlingen. Deze hebben betrekking op zowel de school, op de groep als op leerlingniveau. De interventies waar de scholen uit konden kiezen zijn:

Menukeuze	Doelgebied	Interventies
1	Meer onderwijs (binnen of buiten reguliere schooltijden) om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren	Voor- en vroegschoolse interventies Uitbreiding onderwijs Zomer- of lentescholen
2	Effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren <i>Toe te passen bij algemeen vormende vakken, maar vaak ook bij beroepsgerichte vakken</i>	Een-op-een-begeleiding (intensieve individuele begeleiding door leerkracht, onderwijsassistent of andere volwassene) Een-op-een-begeleiding (intensieve individuele begeleiding door leerkracht, onderwijsassistent of andere volwassene) Individuele instructie (individuele opdrachten en begeleiding per leerling) Instructie in kleine groepen Leren van en met medeleerlingen Feedback Beheersingsgericht leren Technieken voor begrijpend lezen Gesprokentaalinterventies Fonemisch bewustzijn Schrijfonderwijs Loopbaanoriëntatie en -begeleiding
3	Sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen	Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen Sportieve activiteiten Cultuureducatie
4	Ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen	Metacognitie en zelfregulerend leren Samenwerkend leren
5	(Extra) inzet van personeel en ondersteuning	Klassenverkleining Onderwijsassistenten/instructeurs
6	Faciliteiten en randvoorwaarden <i>Alleen randvoorwaardelijk/ ondersteunend in te zetten samen met interventies onder hiervoor</i>	Interventies gericht op faciliteiten en randvoorwaarden Ouderbetrokkenheid Digitale technologie (voor afstandsonderwijs, vo, feedback enzovoorts)

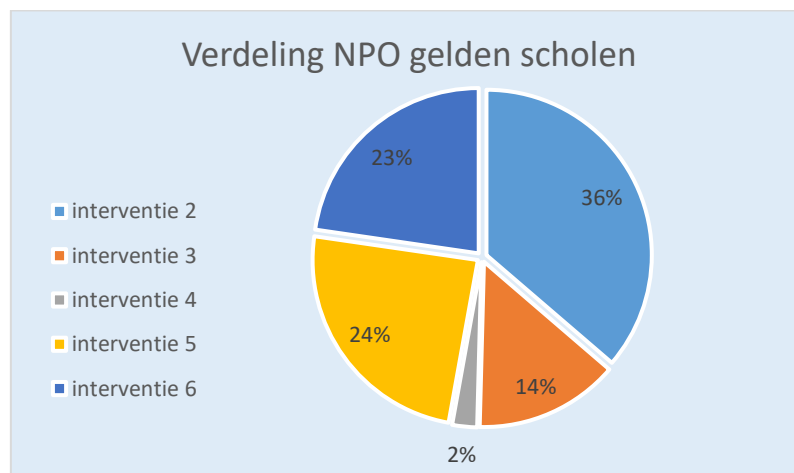
In de 'menukaart' zijn de verschillende interventies aangegeven en hierbij is aangegeven welk effect het heeft op leerwinst. De interventies die het meest genoemd zijn in de NPO-plannen van de scholen zijn als volgt:

- Effectievere inzet onderwijs: instructie in kleinere groepen;
- Sociaal emotioneel: interventies gericht op welbevinden leerlingen;
- Faciliteiten en randvoorwaarden: interventies gericht op faciliteiten en randvoorwaarden (zoals teambuilding, professionalisering, leermiddelen, ICT);
- Sociaal emotioneel: cultuureducatie;
- Inzet personeel: onderwijsassistenten en (eerder) splitsen van klassen.

In de plannen van de scholen is er een onderscheid gemaakt in de interventies bestemd voor leerlingen, personeel, ouders en materialen, welke vervolgens uitgesplitst zijn naar een menukeuze/interventie (zie hieronder de verdeling²). De NPO-plannen zijn samengesteld door de school met het team en de MR van de scholen zijn akkoord gegaan met de plannen.

Plannen t.b.v.	Verslagjaar 2022
Leerlingen	€ 728.000
Personeel	€ 903.000
Materialen	€ 285.000
Ouders	€ 18.000
NPO-plan totaal	€ 1.934.000
Ontvangen subsidie	€ 2.070.000

Plannen t.b.v.	Interventie 2	Interventie 3	Interventie 4	Interventie 5	Interventie 6	Totaal
Leerlingen	€ 325.000	€ 144.000	€ 12.000	€ 211.000	€ 35.000	€ 727.000
Personeel	€ 350.000	€ 104.000	€ 28.000	€ 239.000	€ 182.000	€ 903.000
Materialen	€ 26.000	€ 25.000	€ 7.000	€ 23.000	€ 204.000	€ 285.000
Ouders	€ 1.000				€ 18.000	€ 19.000
NPO-plan totaal	€ 702.000	€ 273.000	€ 47.000	€ 473.000	€ 439.000	€ 1.934.000

² Aangezien de gegevens zijn afgerond, kunnen er afrondingsverschillen voorkomen in het overzicht.

In de dagelijkse praktijk blijkt de uitvoering niet volledig realiseerbaar. Dit heeft tot gevolg dat de daadwerkelijke besteding van de NPO-gelden afwijkt van de oorspronkelijke plannen. Wat dit betekent is te zien in onderstaande cijfers en grafiek.

Interventie	Niet nader omschreven	1	2	3	4	5	6	Totaal
Realisatie NPO	€ 18.000	€ 12.000	€ 70.000	€ 40.000	€ 18.000	€ 1.178.000	€ 47.000	€ 1.382.000

Van de ontvangen € 2.070.000 is voor een bedrag van € 1.382.000 aan interventies uitgevoerd volgens bovenstaande menukeuze. Het overgrote deel (85%) is, net als in 2021, besteed aan interventie 5 "inzet personeel". Deze extra inzet aan personeel betreft voornamelijk loonkosten (personeel in loondienst), er is € 54.000 (5%) besteed aan kosten wegens inhuur van derden. Aan interventie 2 (effectievere inzet van onderwijs) is 5% besteed. Deze kosten in verband met deze interventie bestaan vooral uit inhuur van derden (81%). De besteding binnen de overige interventies bedraagt slechts 1 tot 3%.

De externe deskundigheid is ingezet voor bijvoorbeeld reken- en taalondersteuning, remedial teaching, weerbaarheidstraining, muziektherapie, sporttraining en begeleiding op sociaal-emotioneel gebied. Het totale bedrag dat is besteed aan de inhuur van (NPO-)deskundigheid bedraagt € 186.000 en is als volgt verdeeld over de diverse interventies.

Interventie	Niet nader omschreven	1	2	3	4	5	6	Totaal
Realisatie NPO	1.000	7.000	56.000	33.000	12.000	54.000	24.000	€ 186.000

Belangrijkste risico's en onzekerheden binnen het deelgebied Onderwijs en Kwaliteit

Vanwege de mogelijke achterstanden in het onderwijs door COVID19, heeft de overheid 8,5 miljard beschikbaar gesteld in het Nationaal Programma Onderwijs voor de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023. De bestedingen in het kader van NPO hebben een looptijd tot (uiterlijk) augustus 2025. De effectiviteit van de ingezette interventies is niet altijd eenduidig en meetbaar; er kunnen meer factoren zijn (dan 'sec' de coronapandemie en als gevolg daarvan de sluiting van de scholen en het afstandsonderwijs) die de onderwijsresultaten hebben beïnvloed. In de jaren dat de NPO-middelen beschikbaar zijn, kunnen er meer en diverse interventies worden ingezet vanwege de ruimere beschikbaarheid van middelen. Op het moment dat deze niet goed worden geborgd en de middelen zijn niet meer voorhanden, dan is er een risico dat de resultaten weer onder druk komen te staan.

4.2 Personeel & professionalisering

Formatie

Stichting Pallas richt zich op de verdere versterking en groei van het primair vrijeschoolonderwijs in de eigen regio's, met een focus op een kwaliteitsverhoging van het vrijeschoolonderwijs en een verdere professionalisering van het personeel. Daarnaast is er blijvende aandacht voor een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering in de planning en controlcyclus. De belangrijkste bekostigingsindicator is het leerlingaantal. Het verloop van het leerlingaantal prognosticeren wij als volgt.

	1-2-2023	1-2-2024	1-2-2025	1-2-2026
Aantal leerlingen	3.690	3.832	3.931	4.007

De ontwikkeling van het aantal personeelsleden is als volgt in onze meerjarenbegroting opgenomen.

Aantal medewerkers in FTE	2023	2024	2025	2026
Bestuur en directie	16	16	16	16
Onderwijzend personeel	196	192	194	196
Onderwijs ondersteunend personeel	66	61	60	59
Totaal	278	269	270	271

Bron: Begroting Stichting Pallas 2023

Het afgelopen jaar is voornamelijk de categorie onderwijs ondersteunend personeel in omvang toegenomen, met name als gevolg van inzet van de middelen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs. Deze categorie zal de komende jaren (wanneer de subsidie komt te vervallen) waarschijnlijk weer wat krimpen.

Doelen en resultaten

Het afgelopen jaar onderstaande doelen door het bestuur gesteld ten aanzien van het personeel en de professionalisering:

Wat	Behaald	Toelichting
We bevorderen dat medewerkers van en met elkaar leren	Doorlopend	Middels de Pallasacademie waren er voor de medewerkers de volgende mogelijkheden tot scholing en leren: Pallasbeurs, studiedagen op de school, Pallas studiedag (afgelast door COVID) en de Basisopleiding Vrijeschool Onderwijs, deze is samengegaan met de SOL. Dit alles is vastgelegd in het professionaliseringsbeleid. Pallas begroot bovengemiddeld voor professionele ontwikkeling (1,7% van de totale lasten).
Pallasscholen ontwikkelen zich tot opleidingsscholen en werken intensief samen met de PABO's	Proces loopt	Er is geïnvesteerd in Samen Opleidend Leren (SOL), Hogeschool Leiden; minor bij de HAN. Na de succesvolle pilot wordt SOL voortgezet. De bekostiging wordt gedragen door 7 vrijeschoolbesturen.
De bestuurder en stafleden zullen deelnemen aan netwerkbijeenkomsten en expertgroepen van onder andere de PO-raad	Doorlopend	Intervisiegroepen, op thema's in netwerkgroepen van de PO-raad, webinars/informatiebijeenkomsten op het vakgebied. De hiermee gepaard gaande kosten bestaan uit externe inhuur en bijdragen aan het netwerk.
Pallas ontwikkelt beleid voor duurzame inzetbaarheid voor personeel	Proces loopt	Toegenomen aandacht voor preventie en verzuimbegeleiding, versterkt door de centrale aansturing van de verzuimcoördinator; er is een pilot mindfulness-training voor leerkrachten aangeboden op 3 scholen; training verzuimgesprekken voeren voor leidinggevenden. De bekostiging vindt grotendeels plaats vanuit het arbo- en scholingsbudget.

Toekomstige ontwikkelingen

Het bestuur verwacht voor de toekomst de komende ontwikkelingen, die mogelijk leiden tot aanpassingen in het gevoerd personeelsbeleid:

- Krapte op de arbeidsmarkt voor leraren: dat zal nog meer improvisatie vragen en zal de insteek zijn voor nog meer opleiden. Binnen het Pallas schoolleidersoverleg zet een werkgroep personeelstekort zich met dit thema uiteen;
- Inzet van onderwijsassistenten en leraarondersteuners zal groter worden en ingebed worden in het uitvoeren van het curriculum. Tot op heden wordt deze ontwikkeling niet zichtbaar in de meerjarenbegroting;
- Uitstroom personeelsleden vanwege (pre) pensionering;
- Lagere bekostiging door gewijzigd OCW-beleid (o.a. het loslaten van de gewogen gemiddelde leeftijd);
- Wijziging van het reglement van het Participatiefonds per 1-8-2022, waardoor vrijwel steeds 50% van de uitkeringslasten als gevolg van WW zullen worden doorberekend aan Pallas;
- Extra tijd en geld voor werk-naar-werktrajecten;
- Relatief meer zij-instromers, dit heeft een groot effect op de loonkosten en de benodigde begeleidingstijd door ervaren leerkrachten.

Vacaturestelling

Op het moment dat er zich een vacature voordoet, stellen we vast of er een vrijwillige mobiliteitskandidaat is die naar een andere school wil gaan. Daarnaast checken we of er bij de uitkeringsgerechtigden (in te zien via het portaal van het Participatiefonds) een benoembare kandidaat beschikbaar is. Als er een mobiliteitskandidaat binnen Pallas is, geeft de bestuurder de kandidaat en schoolleider van de school waar deze bij voorkeur wil werken, opdracht een gesprek te voeren met de intentie tot plaatsing. De schoolleider draagt de mobiliteitskandidaat na een succesvol gesprek voor aan de bestuurder.

Wanneer een traject op basis van verplichte mobiliteit aan de orde is, heeft Pallas daarvoor specifieke afspraken gemaakt.

Leidt vrijwillige of verplichte mobiliteit niet tot vervulling van de vacature, dan geeft de bestuurder het stafbureau opdracht intern en extern te gaan werven.

Voorkomen van werkloosheidskosten na ontslag

Er zijn in 2022 geen uitkeringskosten bij ons in rekening gebracht door het Participatiefonds. Voor de toekomst worden de volgende maatregelen genomen om werkloosheidskosten te voorkomen:

- Opstellen van werk-naar-werk beleid. In schooljaar 2022-2023 doen we ervaring op met de financiële gevolgen die uit het nieuwe reglement van het Participatiefonds voortkomen. Als er aanleiding toe is zal in het najaar van 2023 een werk-naar-werktraject beleid opgesteld worden;
- Onderzoeken van detachering, uitlenen en re-integreren elders;
- Onderzoeken van mogelijkheden binnen de stichting door mobiliteit, demotie etc.

Er is nog onvoldoende informatie beschikbaar om in 2022 over te gaan tot het vormen van een voorziening WW. Om een voorziening te kunnen vormen zou er immers een betrouwbare raming van de toekomstige verplichtingen gemaakt moeten kunnen worden. Vanwege het ontbreken van ervaringsgegevens is het opstellen van een betrouwbare raming (nog) niet aan de orde.

Aanpak werkdruk

Vanaf het schooljaar 2018-2019 worden er extra middelen beschikbaar gesteld voor de verlaging van de werkdruk. Pallas heeft in dit kader een bedrag van (gemiddeld over het kalenderjaar 2022) € 256 per leerling ontvangen. Het budget wordt beschikbaar gesteld als onderdeel van de toekenning voor personeel- en arbeidsmarktbeleid. In het kalenderjaar 2022 was er voor de verlaging van de werkdruk een budget beschikbaar van € 859.000. De schoolleiders van de Pallascholen zijn over de wijze van besteding van deze middelen met het team in gesprek gegaan. Samen is het bestedingsplan van het afgelopen jaar geëvalueerd en is bepaald welke besteding het meeste bijdraagt aan een verlaging van de werkdruk. Voor iedere school is er vervolgens een nieuw bestedingsplan opgesteld, waarbij rekening is gehouden met de eventuele verplichtingen die in het schooljaar 2022-2023 al waren aangegaan in dit kader. Het plan is geaccordeerd door de personeelsgeleding van de medezeggenschapsraad. De bestedingsplannen gaan (grotendeels) uit van een volledige besteding van de beschikbare middelen. De besteding van de middelen is (volgens de plannen) als volgt:

- Personeel	€ 795.000
- Materieel	€ 19.000
- Professionalisering	€ -
- Overige	€ <u>23.000</u>
Totaal	€ 837.000

Zoals uit het overzicht blijkt, hebben de meeste scholen gekozen voor personele uitbreiding. Hierbij is te denken aan extra inzet van de intern begeleider, conciërge, administratieve ondersteuning, inzet van onderwijs-assistenten en leerkrachten en inhuur van vakleerkrachten gym. Op korte termijn gaan schoolleiders weer met hun team in gesprek om tot een plan voor het schooljaar 2023-2024 te komen. De middelen die op schoolniveau beschikbaar zijn voor de verlaging van de werkdruk, zijn afgelopen kalenderjaar niet ingezet voor een extra impuls op het vlak van professionalisering.

Op de verschillende scholen zijn ook niet-financiële maatregelen genomen om de werkdruk te verminderen. Voorbeelden hiervan zijn gezamenlijke momenten creëren waarin het team elkaar kan ontmoeten (zowel voor- of na schooltijd of voor of na een vakantie), bewuste keuzes maken en kritisch zijn welke onderwerpen per schooljaar aangepakt worden, een heldere normjaartaak afstemmen zodat er meer bewustwording komt en regelmatig overleg met het team om te bespreken en delen hoe de administratieve last verlicht kan worden.

Strategisch personeelsbeleid

Personeelsbeleid is het onderdeel van het organisatiebeleid dat direct betrekking heeft op het personeel en is het geheel van maatregelen gericht op arbeid dat helpt de organisatiedoelstellingen te verwezenlijken. Via het strategisch beleidsplan 2020-2024 is het personeelsbeleid afgestemd op de onderwijskundige visie en de opgaven waar de scholen voor staan. Onderdelen van het personeelsbeleid zijn werving en selectie (zorgen dat de juiste persoon op de juiste plaats zit), professionele ontwikkeling (bieden van (in)formele mogelijkheden voor training en scholing), beoordeling van functioneren (voeren van functionerings- en beoordelingsgesprekken), beloning (belonen via (secundaire) arbeidsvoorwaarden, financiële en niet-financiële beloningen), autonomie in het werk (aandacht besteden aan basisbehoeften autonomie, competentie, relatie/verbondenheid, gelegenheid bieden om het werk goed te doen) en participatie in besluitvorming (bieden van mogelijkheden deel te nemen aan besluitvorming en overleg).

Een groot deel van deze activiteiten vindt plaats op de scholen van Stichting Pallas. Daarnaast vinden er op bovenschools niveau diverse activiteiten plaats die ervoor moeten zorgdragen dat de kwaliteit van ons onderwijs geborgd blijft, terwijl gelijktijdig het welbevinden en de ontwikkeling van het personeel wordt gestimuleerd. Hierbij is te denken aan het aanbieden van scholing op het gebied van vrijeschoolonderwijs door de Basisopleiding Vrijeschool Onderwijs (BVO) aan leerkrachten met een regulier PABO-diploma en het jaarlijks uitgeven van de Pallasbeurs. Op bestuurlijk niveau werkt Pallas aan een betere zichtbaarheid door deelname aan diverse lokale netwerken rondom de scholen. Op de HAN wordt vanaf 2021 een minor vrijeschoolonderwijs aangeboden waaraan ook personeelsleden van de scholen van Pallas een bijdrage leveren. En tenslotte neemt een groot deel van het vrijeschoolonderwijs in Nederland deel aan het project 'Samen Opleidend Leren'(SOL); hierdoor kunnen we mogelijk een nieuwe doelgroep van potentiële medewerkers aan ons binden. Vanwege de grote(re) betrokkenheid van deze groep bij Pallas levert dit (opnieuw) een versterking op van onze onderwijskwaliteit. Ieder aspect van het personeelsbeleid draagt bij aan de richting die we als stichting willen uitgaan en is van belang om steeds weer aandacht aan te schenken. Daarbij is onze kracht dat we personele kwesties, daar waar mogelijk, met maatwerk aanpakken.

De ontwikkeling van personeelsbeleid vindt plaats in nauw overleg en in samenwerking met de schoolleiders. Thema's op dit vlak worden samen met een vertegenwoordiging uit het Pallas Schoolleiders Overleg (PSO) voorbereid, waarna bespreking in het PSO plaatsvindt. Vanuit het PSO worden vervolgens concept-beleidsstukken aangeboden aan de GMR. De GMR heeft periodiek overleg met haar achterban, de medezeggenschapsraden van alle scholen. Schoolleiders zorgen voor de communicatie over beleidsdocumenten naar de medewerkers op de scholen. De documenten zijn bovendien terug te vinden in de Pallasmap. Daarnaast bezoekt de bestuurder jaarlijks alle scholen, waarbij gesprekken plaatsvinden met schoolleider, team, ouders en leerlingen.

Tenslotte kan in het kader van het strategisch personeelsbeleid het overleg over het werkverdelingsplan en het taakbeleid aangestipt worden. Jaarlijks vindt voorafgaand aan het schooljaar het gesprek tussen schoolleider en team plaats over de wijze waarop de (uit het schooljaarplan afgeleide) taken over het team verdeeld worden.

Door het voeren van deze dialoog wordt er een belangrijk fundament gelegd voor het daadwerkelijk realiseren van de doelstellingen op schoolniveau.

Belangrijkste risico's en onzekerheden binnen het deelgebied Personeel en professionalisering

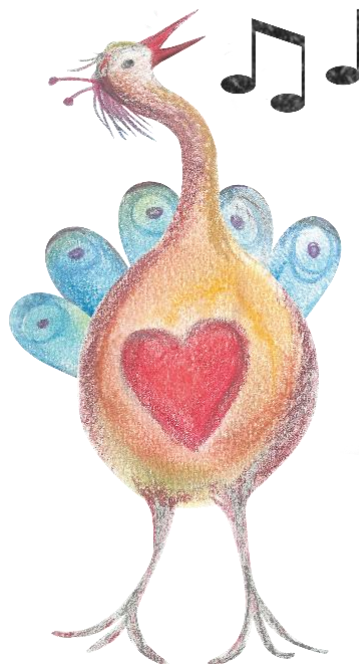
Het afgelopen jaar werden onderstaande risico's en onzekerheden als belangrijkste gezien:

- In het kader van het personeelstekort in het onderwijs en gezien de hoge werkloosheid in andere sectoren is er kans dat er meer ontslag wordt genomen dan voorgaande jaren waarbij opvalt dat dit gedurende het lopende schooljaar gebeurt:
- Een lege vijver om in te vissen (vooral schoolleiders en leerkrachten);
- Uitval door ziekte (langdurig).

De volgende maatregelen zijn of worden getroffen om bovenstaande risico's en onzekerheden het hoofd te kunnen bieden:

- Inrichting van een werkgroep personeelstekort in het PSO;
- Er zijn verschillende instapmomenten mogelijk gemaakt voor de BVO;
- Veel aandacht voor preventie van verzuim;
- In het aannamebeleid anticiperen op toekomstige formatie (binnenhalen en binden van kwalitatief sterke leerkrachten waarvoor in de nabije toekomst formatie beschikbaar komt);
- Ontwikkelen van een aantrekkelijk pakket aan arbeidsvoorwaarden;
- Goede begeleiding van startende leerkrachten en zij-instromers;
- Het structureel voeren van exitgesprekken.

De risico's en onzekerheden zoals hierboven genoemd blijven ook voor de komende jaren nog actueel; de risico's zijn groot en de impact in euro's kan aanzienlijk zijn, maar is niet op voorhand te kwantificeren.

4.3 Huisvesting & facilitaire zaken

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Stichting Pallas heeft in haar strategisch beleid opgenomen dat de scholen een gezonde leeromgeving en gezonde gebouwen hebben. Dit wordt gerealiseerd door bij een verbouwing of nieuwbouw het duurzaam bouwen als uitgangspunt te nemen.

In 2022 is hier op de volgende wijze uitvoering aan gegeven. Het schoolpand van de Vuurvogel in Ede is vernieuwbouwd. Het is een monumentaal pand dat zodanig verduurzaamd is dat het voor een groot deel aan de nieuwste eisen voldoet. We kunnen op bijna alle vlakken voldoen aan frisse scholen klasse B en BENG. De regenpijpen zijn afgekoppeld van de riolering en het regenwater wordt op het schoolterrein opgeslagen. Daarnaast is het pand gasloos gemaakt, dit alles met behoud van de monumentale aspecten van het schoolgebouw.

De Vuurvogel na de werkzaamheden

De Bernard Lievegoed school in Maastricht heeft in 2022 uitbreiding gekregen in het pand naast de school. Voordat de school daar kon starten is ook hier een aantal verduurzamingsmaatregelen uitgevoerd. Dit pand heeft LED verlichting, zonnepanelen en een ventilatiesysteem gekregen.

In 2022 is er gestart met de vernieuwbouw van Rudolf Steiner Educare in Venlo. Ook hier wordt het eigen schoolpand opgeknapt om nog zeker 25 jaar te kunnen gebruiken. De school krijgt LED verlichting, een ventilatiesysteem en een betere isolatie. Deze werkzaamheden worden in de loop van 2023 afgerond.

Rudolf Steiner Educare

De Zwaneridder in Wageningen krijgt nieuwbouw, de bouw is gestart en eind 2023 zal het pand gereed zijn. Er wordt niet alleen een schoolpand gebouwd, maar een IKC (Integraal Kind Centrum). In het pand zal ook kinderopvang gehuisvest worden.

Ontwerp de Zwaneridder

De Talander in Sittard was gevestigd in een pand wat te klein geworden was voor het huidige leerlingenaantal. Samen met de gemeente en Stichting Kindante is er hard gewerkt aan een oplossing. Deze is gevonden in de ruil van een schoolpand van het ene bestuur naar het andere bestuur. Deze ruil heeft in de zomervakantie van 2022 plaatsgevonden.

In augustus 2022 is in Weert een nieuwe vrije school gesticht. Samen met de gemeente Weert is gezocht naar geschikte huisvesting. Deze is gevonden op het voormalige kazerneterrein. Een mooie groene omgeving waar de school de kans krijgt om te groeien.

Vrije school Weert

De verduurzamingsopgave voor Stichting Pallas is nog groot. We maken gebruik van relatief veel schoolpanden die in de planning staan bij de gemeentes om te verduurzamen. Het gemiddelde bouwjaar van de schoolgebouwen van Pallas is 1978, voor schoolgebouwen in het basisonderwijs is dat landelijk gezien 1982 (Bron: Sectorrapportage PO raad 2022). Binnen Stichting Pallas dateert 47,1% van de gebouwen uit de periode 1946-1978, 23,5% uit de periode 1979-1992 en 23,5% van de gebouwen is van na 1992.

Waar mogelijk zijn al zonnepanelen geplaatst op de schoolpanden en in geval van vernieuwbouw of nieuwbouw wordt het pand minimaal BENG (Bijna Energie Neutraal Gebouwen) opgeleverd.

Meerjarenonderhoudsplan

Het reguliere onderhoud van de schoolgebouwen wordt uitgevoerd volgens het meerjaren onderhoudsplan (MJOP) dat regelmatig geüpdatet wordt. Volgens de planning zal er in 2023 een nieuw plan opgesteld worden. De voorziening onderhoud om het toekomstig onderhoud te kunnen blijven bekostigen wordt in overeenstemming met het MJOP jaarlijks op peil gebracht. Aangezien de MJOP's al enige jaren oud zijn en de bouwkosten inmiddels flink zijn gestegen, is er bij het bepalen van de dotatie aan de voorziening onderhoud rekening gehouden met een indexatie.

Ventilatie-eisen

In verband met COVID19 hebben alle scholen hun ventilatiemethode aangepast, soms met behulp van het hulpteam van ruimte-OK. De scholen hebben waar nodig CO₂-meters aangeschaft om de CO₂-gehalten te kunnen monitoren. Op deze manier is te bepalen wanneer er geventileerd moet worden in een klaslokaal.

Trots op bereikt resultaat

In Weert (Vrijeschool Weert) is het hele proces van aanvraag tot aan de opening van de nieuwe vrijeschool vanuit Stichting Pallas georganiseerd met behulp van een actieve oudergroep.

In Venlo (Rudolf Steiner Educare) krijgt de school op dit moment vernieuwbouw, ondanks de beperkte middelen en de stijgende kosten is het toch gelukt een passende oplossing te bedenken. Volgens planning zijn de werkzaamheden op 1 mei 2023 afgerond.

In Sittard (Talander) is het gelukt om gezamenlijk tot een win-win situatie te komen. De taalschool en Talander zijn van pand gewisseld, waardoor de taalschool dichtbij het regulier onderwijs gehuisvest (betere integratie) en Talander meer ruimte heeft om haar groeiende school te huisvesten. Dit alles in een goede samenwerking met de gemeente en twee schoolbesturen.

Facilitair

In 2022 is het inkoopbeleid opnieuw opgesteld en vastgesteld binnen Stichting Pallas. Nu is in 2023 de weg vrij om de eerste aanbestedingen volgens het nieuwe inkoopbeleid vorm te gaan geven. Hiervoor is een planning gemaakt voor de komende jaren.

De belangrijkste risico's en toekomstige ontwikkelingen binnen het deelgebied Huisvesting en facilitaire zaken

Ook in 2022 waren nog steeds de ventilatie-eisen in verband met COVID19 belangrijk. Het blijft van groot belang om met behulp van CO₂-meters goed te ventileren in de scholen om ze fris te houden.

Daarnaast is het bouwen en renoveren een groot financieel risico. De prijzen stijgen erg snel en de vakmensen die nodig zijn, zijn maar beperkt beschikbaar.

De risico's voor de komende jaren zijn:

- Het project "Frisse scholen", het aanpassen van gebouwen met ventilatiesystemen kost relatief veel onderwijsgeld en er staat weinig subsidie tegenover.
- Steeds meer gemeentes verwachten een eigen bijdrage in de kosten van vernieuwbouw of nieuwbouw van een schoolpand. Deze eigen bijdrage is voor PO-besturen slechts mogelijk als het gaat om investeringen in duurzaamheid. Bij dergelijke investeringen zijn er tijdens het (toekomstige) gebruik exploitatievoordelen te verwachten. Deze duurzaamheidsinvesteringen zijn dus feitelijk als een voorfinanciering te beschouwen. Aangezien het bij Stichting Pallas over veel gebouwen gaat lopen deze voorfinancieringen flink op.
- De scholen groeien en de noodzakelijke aanpassingen aan de panden komt als gevolg van voorfinanciering voor een deel ten laste van de stichting.

- Vrijeschool Meander in Nijmegen groeit uit zijn jasje, vandaar dat door de gemeente wordt gezocht naar een gebouw wat gebruikt kan worden als dislocatie. Dit vormt een extra (financieel) risico omdat de gemeente Nijmegen alle schoolgebouwen heeft doorgedecentraliseerd. Dit heeft tot gevolg dat er bij het openen van een dislocatie in Nijmegen mogelijk een pand gekocht zal moeten worden. De liquiditeit zal hierdoor flink gaan afnemen.

4.4 Financieel beleid

Doelen en resultaten

Ter borging van de financiële continuïteit van onze organisatie is er een aantal streefwaarden geformuleerd. Deze streefwaarden zijn zowel op stichtings- als op schoolniveau vastgesteld en worden zowel bij de begroting (voorafgaand aan het jaar) als bij de jaarrekening (na afloop van het jaar) in ogenschouw genomen. Met name het weerstandsvermogen respectievelijk het buffervermogen wordt momenteel gebruikt ter bepaling van het voldoende solvabel zijn van de stichting dan wel de individuele school.

$$\text{Weerstandsvermogen stichting} = \frac{\text{eigen vermogen} - \text{materiële vaste activa}}{\text{rijksbijdragen OCW}}$$

Het weerstandsvermogen per 31 december 2022 bedraagt 6% (2021: 3%), dit is iets hoger dan de signaleringswaarde (van 5%) zoals OCW deze hanteert. Aangezien Stichting Pallas één van haar schoolgebouwen in volledig eigendom heeft én er bij een aantal andere scholen sprake is van een eigen investering in gebouwen, is de boekwaarde van de materiële vaste activa relatief hoog. Dit kengetal is dan ook de afgelopen jaar steeds lager geweest dan de signaleringswaarde.

Het noodzakelijke buffervermogen voor de individuele scholen wordt op een andere manier bepaald.

Met het vaststellen van het financieel beleidsplan in 2021 is er een nieuwe eis met betrekking tot de toereikendheid van het vermogen op schoolniveau tot stand gekomen. Vanaf boekjaar 2022 wordt de volgende berekeningssystematiek gehanteerd.

$$\text{Weerstandsvermogen school} = \frac{\text{eigen vermogen}}{\text{totale baten}}$$

Deze berekeningssystematiek wordt ook toegepast door de PO-raad en is opgenomen in de benchmark PO-VO, zodat vergelijking met andere besturen mogelijk is. Ook OCW maakt gebruik van dit kengetal ter beoordeling van de financiële continuïteit. OCW hanteert een signaleringssgrens van 5%, een lager vermogen duidt op een te geringe buffer. De PO-raad heeft daarnaast een bovengrens geformuleerd, zijnde 20%. Aangezien de Pallasscholen afwijkend zijn qua risicoprofiel, hebben wij een risicogericht weerstandsvermogen per school vastgesteld. Het risicoprofiel koppelen wij aan het gegeven of een school heeft geïnvesteerd in gebouwen/terreinen. Het minimaal benodigd weerstandsvermogen op schoolniveau bedraagt vanaf 2022:

Boekwaarde gebouwen/terreinen < € 100.000	5%-10%
Boekwaarde gebouwen/terreinen € 100.000 - € 250.000	10%-15%
Boekwaarde gebouwen/terreinen > € 250.000	15%-20%

Per einde 2022 zijn er 3 scholen die minder weerstandsvermogen hebben dan het intern vastgestelde percentage (2021: 3). Scholen dienen binnen een periode van in principe 5 jaar aan de interne richtlijn te voldoen. Bij het opstellen van de begroting 2023 is hiermee rekening gehouden. Op Pallasniveau bedraagt het weerstandsvermogen 27% (2022: ook 27%) en is derhalve (meer dan) toereikend. Eind 2022 zijn er 2 scholen waarvan het weerstandsvermogen zich binnen de intern vastgestelde richtlijnen bevindt. De overige 13 scholen hebben een vermogen dat zich boven de interne richtlijn bevindt. Hierbij dient opgemerkt te worden dat er een aantal scholen is waarvan in de loop van 2023 de eigen investering in het schoolgebouw wordt geactiveerd. Hierdoor komt de interne eis ten aanzien van het benodigde weerstandsvermogen op een hoger niveau te liggen. De verwachting is dat eind 2023 het aantal scholen dat een te hoog weerstandsvermogen heeft wat minder zal zijn.

Sinds 2020 is er een signaleringswaarde van kracht geworden voor 'mogelijk bovenmatig vermogen'. Aan de hand van een aantal criteria (aanschafwaarde gebouwen, boekwaarde overige materiële vaste activa, omvang publiek en privaat vermogen en omvang totale baten) kan bepaald worden of er mogelijk sprake is van bovenmatig vermogen. Als het op basis van de criteria bepaalde normatieve eigen vermogen hoger is dan het publieke vermogen, dan zou dit kunnen duiden op een te hoge vermogenspositie. Uitgaande van peildatum 31 december 2022 zou het maximale normatieve eigen vermogen van Stichting Pallas € 6.833.000 mogen bedragen. Het publieke vermogen blijft daar met € 4.404.000 ver onder. Ook dit kengetal levert voor ons dus geen

signalering op. De andere kengetallen die OCW gebruikt voor het financieel toezicht op onderwijsinstellingen leveren ook geen signaleringen op.

Opstellen meerjarenplannen

Voorafgaand aan het opstellen van de (meerjaren)begroting is een kaderbrief opgesteld. De in het strategisch beleidsplan opgenomen doelstellingen zijn -zover als mogelijk- financieel vertaald en in de begroting verwerkt. Aangezien de doelstellingen veelal op schoolniveau een verdere vertaling krijgen in activiteiten, is dit punt specifiek aan bod gekomen tijdens het begrotingsgesprek dat heeft plaatsgevonden tussen de schoolleider en de controller. In de periode oktober en november hebben de gesprekken met de schoolleiders plaatsgevonden. In een aantal gevallen was bij deze bespreking ook de administratieve kracht van de school aanwezig. Daar waar er in eerste instantie niet werd voldaan aan de interne eisen met betrekking tot de interne eis van het minimale vermogen (en derhalve het resultaat, dit vanuit meerjarig perspectief) is er verzocht aan de schoolleiders om nog eens kritisch de conceptbegroting te beoordelen en aanpassingen aan te brengen. Werd er vervolgens nog niet voldaan aan de interne eisen, dan is er een taakstelling in de begroting aangebracht. Dit is bij de begroting 2023 voor een vijftal scholen van toepassing (2022: 2). Schoolleiders zullen gezien deze taakstelling in hun begroting, de formatie in het schooljaar 2023-2024 (of zoveel eerder als mogelijk) passend moeten maken binnen de voor de school beschikbare budget. In het verslagjaar 2022 hadden 2 scholen te maken met een taakstelling. Van deze 2 scholen is er voor één school nog steeds een taakstelling van toepassing in 2023. De genomen maatregelen om te komen tot een bezuiniging hebben te weinig effect gesorteerd.

Het proces om te komen tot een betere begroting is gewijzigd in die zin dat de schooljaarplangesprekken sinds twee jaar voorafgaand aan het opstellen van de kaderbrief gepland zijn. Er is dan op een eerder moment zicht op de activiteiten die zich op bovenscholen en schoolniveau zullen voordoen in een volgend kalenderjaar; de activiteiten kunnen dan ook op een eerder moment worden gekwantificeerd.

Het meerjarenbestuursformatieplan is in 2022 vastgesteld. De meerjarenbegroting heeft als onderlegger gefundeerd, evenals de rapportages zoals deze samengesteld kunnen worden vanuit het personeels- en salarissysteem Youforce. Aan het begin van 2023 is er door de GMR ingestemd met het meerjarenformatiebeleid en bestuursformatieplan 2023-2027. In dit document is in tegenstelling tot het document uit 2022 aandacht besteed aan de frictie tussen het aanbod van personeel en de vraag ernaar, dit op bestuursniveau. Hieruit blijkt dat er naar verwachting jaarlijks ruim 20 fte aan vacatures te vervullen zijn. Het ontstaan van vacatures komt grotendeels vanwege ontslag op eigen verzoek door medewerkers.

Toekomstige ontwikkelingen

In de loop van 2021 is het financieel beleidsplan vastgesteld. Dit plan geeft een beeld van de activiteiten die er op financieel vlak in de jaren 2021-2024 op de rol staan. Een aantal met name externe ontwikkelingen draagt ertoe bij dat we het financieel beleid en beheer wat meer 'inbedden' in onze organisatie. Het Nationaal Programma Onderwijs zorgt in de periode 2021-2022 en 2022-2023 voor veel extra middelen. Dit biedt kansen voor de onderwijssector om een kwaliteitsslag te maken en deze te borgen in de organisatie. Het gaat echter wel om incidentele middelen, dit betekent dat we slim om zullen moeten gaan met het inzetten ervan. De medewerkers die werkzaamheden verrichten in het kader van het NPO hebben een projectaanstelling gekregen, dit om (langdurige) verplichtingen zoveel mogelijk te voorkomen. We verwachten dat vanwege het personeelstekort, de relatief grote uitstroom van medewerkers én de groei van onze stichting we deze tijdelijke medewerkers voor een groot deel kunnen laten instromen in het reguliere onderwijsproces op het moment dat de NPO-middelen niet meer toegekend worden per augustus 2023.

In 2023 is de wet vereenvoudiging bekostiging in werking getreden. In de begroting 2023 is het effect van de vereenvoudiging van de bekostiging voor de eerste maal zichtbaar gemaakt. Alhoewel Pallas vanaf 2026 ruim € 600.000 minder rijksbijdragen zal ontvangen, blijkt uit de meerjarenbegroting (nog) geen groot financieel risico, de te verwachten resultaten blijven -nagenoeg- positief. Uit de leerlingprognose blijkt dat het leerlingaantal blijft toenemen, het aantal personeelsleden blijft echter redelijk stabiel. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de teruggang in bekostiging als gevolg van de nieuwe systematiek teniet wordt gedaan door de groei van het aantal leerlingen bij een gelijk blijvend aantal klassen (en dus een groter aantal leerlingen per klas). De oorzaak van deze teruggang in inkomsten is te wijten aan het gegeven dat onze medewerkers relatief ouder zijn dan het landelijk gemiddelde; er is dus een hogere inschaling van toepassing. Tot 2023 werden we nog gecompenseerd voor de (gemiddelde) leeftijd van ons onderwijzend personeel. Daarnaast was er een onderscheid in bekostiging van leerlingen van 4 tot en met 7 jaar en van 8 jaar en ouder. Pallas heeft relatief meer jonge leerlingen en ontving hiervoor een hogere bijdrage per leerling. Dit verschil in bekostiging is bij de invoering van de nieuwe wet

verdwenen. De teruggang in bekostiging is voor ca. 75% te wijten aan het verdwijnen van de GGL en voor 25% aan het afschaffen van het verschil in bekostiging onderbouw- en bovenbouwleerlingen.

Treasury

Het beleid met betrekking tot treasury is in 2018 vastgesteld door het College van Bestuur middels een treasury-statuut. Het gevoerde beleid in 2021 ten aanzien van treasury is in overeenstemming met het treasurystatuut en voldoet daarmee aan de geldende wet- en regelgeving. De ter beschikking staande middelen zijn in 2022 allen liquide aangehouden, dit bij verschillende financiële instellingen. Gemiddeld was er in 2022 € 7.082.000 aan liquide middelen beschikbaar. In 2021 was dat € 5.776.000. Inmiddels brengen alle banken rente bij hun klanten in rekening voor gelden die bij hen ondergebracht zijn. In 2022 hebben we € 17.000 (2021: € 23.000) betaald over onze banktegoeden. De rente is de afgelopen maanden fors opgelopen. De verwachting is dat we over 2023 weer (per saldo) financiële baten tegemoet kunnen zien.

De vorderingen van Pallas (€ 3.204.000) hebben grotendeels betrekking op vooruitbetaalde huisvestingskosten (€ 2.779.000). Aan het einde van het kalenderjaar 2022 liep een aantal grote bouwprojecten (Vuurvogel, Zwaneridder en Rudolf Steiner Educare); de vooruitbetaalde kosten kunnen voor een groot deel gedekt worden uit de verstrekte bouwkredieten. Zodra de bouwprojecten gereed zijn, zal de eventuele eigen bijdrage van Pallas worden geactiveerd. Het ligt in de verwachting dat dit in de loop van 2023 op deze wijze zal worden verantwoord. De grootste debiteur per einde 2021 is grotendeels komen te vervallen (i.c. OCW € 1.009.000); dit heeft te maken met het vervallen van het zogenaamde betaalritmeverschil; de toekenning van de rijksmiddelen werd niet gelijkmatig over het schooljaar uitbetaald, zodat er een vordering op OCW was op balansdatum. Met ingang van de nieuwe bekostigingssystematiek is deze vordering komen te vervallen, met als argument dat de bekostiging vanaf 2023 per kalenderjaar plaatsvindt en hiermee de grond voor het vormen van een vordering is komen te vervallen. Tegen de beschikking die is afgegeven over de periode augustus tot en met december 2022 is door ons bezwaar gemaakt. Hierover is meer informatie opgenomen in de paragraaf 'niet uit de balans blijvende verplichtingen'.

COVID19

Als gevolg van de pandemie zijn de afgelopen jaren zeer bewogen geweest. Deze jaren hebben heel wat gevraagd van de flexibiliteit en creativiteit van onze medewerkers. De pandemie heeft ook op financieel vlak invloed gehad op onze organisatie. In 2020 was het effect van de pandemie in 'organisatorische zin' groter dan in 2021 en 2022; diverse activiteiten konden in 2020 en 2021 vanwege de beperkingen geen doorgang vinden zoals jaarfeesten en buitenschoolse activiteiten. Vanaf 2022 zijn deze activiteiten grotendeels weer opgepakt.

Het geven van afstandsonderwijs lijkt een impuls te hebben gegeven aan de aanschaf van hardware, met name laptops, in het onderwijs. Er zijn hogere uitgaven geweest voor ICT; in de begroting was rekening gehouden met een aanschaf in hardware van € 184.000, er is voor € 159.000 aangeschaft.

In 2021 (8,3%) en 2022 (8,8%) is het ziekteverzuim hoger uitgevallen dan begroot. Toch is er in 2022 minder personeel ingezet voor vervanging van ziekte dan begroot (i.c. 0,9 fte). Deels is dit te verklaren door externe inhuur en deels door de krapte op de arbeidsmarkt, waardoor niet altijd tot het vervangen van een zieke is overgegaan.

We zijn er bij het opstellen van de (meerjaren)begroting 2023-2027 vanuit gegaan dat de pandemie geen effect meer zal hebben op de te ondernemen activiteiten en het financieel resultaat.

Allocatie van middelen

De Pallasscholen hebben -tot en met het boekjaar 2021- een eigen vermogenspositie, het behaalde exploitatie-resultaat wordt toegevoegd aan het vermogen van de school bij een positief resultaat en onttrokken indien er sprake is van een negatief resultaat. Vanaf 2022 worden de bovenscholse resultaten niet meer verrekend met de scholen. Er wordt gestreefd naar het vormen van een (gering) vermogen op bovenscholse niveau ter grootte van 2 fte (ca. € 150.000). Zo wordt voorkomen dat er fluctuaties optreden in de vermogenspositie van de scholen, kan het bedrag per leerling voor langere tijd (excl. indexering) vastgezet worden en kunnen fricties op bovenscholse niveau opgevangen worden.

De middelen worden volledig aan de scholen toegekend op basis van de beschikkingen van DUO. Bij het opstellen van de begroting wordt geraamd wat de omvang van de kosten voor staf en bestuur zullen zijn, evenals de

zogenaamde gemeenschappelijke kosten. Kosten voor staf en bestuur bestaan voornamelijk uit loonkosten en bedragen 2,9% (2021: 2,9%) van de totale loonkosten van de stichting. De gemeenschappelijke kosten zijn bijv. administratiekantoor, kosten voor Arbodiensten, verzekeringen, juridische ondersteuning, lidmaatschappen (PO-raad, VVS), licenties (Microsoft) en scholing (Pallasbeurs, BVO). Ter dekking van deze bovenschoolse en gemeenschappelijke kosten dragen de scholen per leerling € 600 bij. Er is een aantal solidariteitsregels van toepassing.

- De (verlof)kosten samenhangend met duurzame inzetbaarheid en ouderschapsverlof worden gezamenlijk gedragen en maken deel uit van het bedrag per leerling.
- Iedere school krijgt per leerling dezelfde lumpsumbijdrage personeel, er vindt dus geen correctie plaats op basis van de Gewogen Gemiddelde Leeftijd of de leeftijdscategorie van de leerlingen (4 t/m 7 jaar dan wel 8 jaar en ouder). De kleine scholentoeslag wordt wel aan de betreffende (kleine) scholen toegekend.
- De salariskosten worden tussen de scholen onderling gemiddeld; het maakt voor een school dus niet uit hoe de inschaling van bijv. een leerkracht is, deze wordt 'afgerekend' tegen een Pallas-GPL.

Op basis van (jaar)plannen, de geldende uitgangspunten voor de begroting, de peildatum van 1 oktober (vanaf 2023 1 februari) en mogelijke wijzigingen in wet- en regelgeving komt de kaderbrief tot stand. De kaderbrief staat op de agenda van diverse gremia binnen Pallas. De GMR en het PSO brengen advies uit over de kaderbrief en de Raad van Toezicht verleent haar goedkeuring eraan, waarna de bestuurder de kaderbrief vaststelt. Op basis van de kaderbrief worden vervolgens de schoolbegrotingen en de begroting op staf/bestuursniveau en op gemeenschappelijk niveau opgesteld. De samengevoegde begroting op stichtingsniveau staat weer op de agenda van GMR, PSO en Raad van Toezicht. Als de bestuurder tenslotte de begroting vaststelt, stelt dat de budgethouders in staat om verplichtingen aan te gaan voor zover dat binnen de kaders van de begroting valt. Mocht gedurende het jaar blijken dat het budget niet toereikend is, dan heeft een schoolleider de mogelijkheid om de bestuurder te verzoeken om het budget te mogen overschrijden. Afhankelijk van hetgeen waar de beoogde overschrijding betrekking heeft (bijv. huisvesting, formatie, investeringen), wint de bestuurder advies in bij de betreffende portefeuillehouder(s). De bestuurder neemt op basis van de adviezen een besluit en deelt het besluit mee aan de schoolleider. Toestemming tot het overschrijden van het budget betekent dus niet dat het budget een wijziging ondergaat.

Onderwijsachterstandsmiddelen

Met ingang van het schooljaar 2019-2020 wordt het geld voor de bestrijding van onderwijsachterstanden verdeeld volgens een nieuwe regeling, deze is in de plaats gekomen van de gewichtenregeling. Vier van onze scholen kregen op basis van deze (oude) gewichtenregeling middelen ter bestrijding van onderwijsachterstanden. Aangezien de scholen geen recht op middelen hebben op grond van de nieuwe regeling, is er een overgangperiode (van 4 jaar) van toepassing. In 2022 hebben wij in dit kader € 8.000 ontvangen (2021: € 18.000). De gelden die door OCW ter beschikking worden gesteld aan de vier scholen, komen volledig ten goede aan de betreffende school; er vindt geen herverdeling plaats aangezien deze middelen geen deel uitmaken van onze allocatiesystematiek. De middelen zijn volledig opgenomen in de begroting van de scholen en worden, op aangeven van de schoolleider, voor onderwijsdoeleinden ingezet. Voor één school ontvangen we op grond van de nieuwe regeling middelen ter bestrijding van onderwijsachterstanden, dit vanaf augustus 2022. Deze school heeft € 6.000 ontvangen, deze middelen waren niet begroot.

Bijzondere bekostiging professionalisering en begeleiding starters en schoolleiders

In het voorliggende boekjaar is een bedrag van € 330.000 ontvangen in het kader van 'professionalisering en begeleiding starters en schoolleiders'. Per leerling is er een bedrag van (gemiddeld over het kalenderjaar) € 93,32 beschikbaar ter besteding aan dit doel. Scholen kunnen binnen het kader van de Pallas-richtlijn 'introductie en begeleiding startende werknemers' een plan opstellen. In de richtlijn is onder andere opgenomen dat startende leerkrachten extra tijd krijgen om bijvoorbeeld lessen voor te bereiden. Ook voor professionalisering worden meer middelen uitgetrokken, dit in de vorm van intervisie. Tenslotte zijn er voor startende schoolleiders diverse mogelijkheden om zich (verder) te bekwamen (in het leiderschap en/of de antroposofische achtergrond). Deze regeling zal in de komende jaren komen te vervallen en waarschijnlijk opgenomen worden in de reguliere bekostiging.

Belangrijkste risico's en onzekerheden binnen het deelgebied Financiën

- COVID19

In de afgelopen jaren is er flink geïnvesteerd door onze scholen om de eventuele opgelopen onderwijsachterstanden als gevolg van de schoolsluitingen in te lopen. Dit is mogelijk gemaakt door de extra subsidies die zijn toegekend zoals NPO, extra hulp voor de klas en inhaal- en ondersteuningsprogramma's. In 2022 is er een bedrag van € 1.382.000 besteed aan dit doel. Ook in 2023 blijven de gekozen interventies van kracht, de NPO-middelen zijn nog niet volledig besteed en de bestedingen kunnen doorlopen tot augustus 2025. Er is een risico dat de gekozen interventies niet het resultaat hebben gehad dat ervan mocht worden verwacht. Ook het op een goede manier borgen van de resultaten en verkregen inzichten zodat in de post-NPO periode hier gebruik van gemaakt kan worden, is als een risico aan te merken.

- Rijksbijdragen

De vereenvoudiging van de bekostiging heeft voor ons grote gevolgen, maar aangezien we het gevolg van invoering van deze wet kunnen calculeren, is dit niet meer als een risico aan te merken. Het financiële effect van de gewijzigde bekostiging is in de meerjarenbegroting 2023-2027 verwerkt. Vanwege een verwachte toename van het leerlingaantal en een gelijkblijvend aantal medewerkers, is de verwachting dat de lagere bekostiging per leerling gedekt wordt vanuit een hogere rijksbijdrage vanwege het stijgende leerlingaantal.

- Werkloosheidsuitkeringen

De modernisering van het Participatiefonds is als een risico aan te merken. Vanaf augustus 2022 krijgen wij de uitkeringslasten van oud-medewerkers voor 50% doorbelast. In de periode augustus tot en met december 2022 zijn er geen uitkeringslasten bij Pallas in rekening gebracht. Wat dit voor ons gaat betekenen in de toekomst is nog niet bekend; er is nog geen (betrouwbare) raming te maken van de financiële consequenties. We zullen zoveel als mogelijk moeten zien te voorkomen dat er uitkeringsrechten gaan ontstaan, bijvoorbeeld door een goed functionerend aannamebeleid, een toereikend begeleidings- en professionaliseringsaanbod en een gedegen gesprekkencyclus.

- Ziekteverzuim

Aangezien Pallas eigen risicodragers is voor (de vervanging van) ziekte, is dit aspect ook als een risico aan te merken. In de begroting is rekening gehouden met een ziekteverzuim en -vervanging van 6%. Op het moment dat er sprake is van 7% ziektevervanging, dan zijn de loonkosten ca. € 200.000 hoger dan begroot. Er is de afgelopen periode veel aandacht uitgegaan naar preventie van ziekteverzuim.

- Openen nieuwe locaties en wijziging school naar nevenvestiging

Er zijn vergevorderde plannen om in Nijmegen een tweede locatie voor de Meander te openen, aangezien de vraag naar vrijeschoolonderwijs in Nijmegen groter is dan het aanbod. Het openen van een nieuwe locatie gaat altijd gepaard met risico's; er zijn opstartkosten en de toestroom van leerlingen is moeilijk in te schatten. Daarnaast is er in Nijmegen sprake van doordecentralisatie; er zal derhalve een gebouw in economisch eigendom moeten worden verkregen of er zal een huurovereenkomst moeten worden aangegaan. De komende periode worden de financiële consequenties nader in kaart gebracht.

In Weert is in augustus 2022 een school gesticht. De hiermee gepaard gaande risico's zijn geringer van omvang dan in Nijmegen, omdat in Weert het gebouw in economisch eigendom blijft van de gemeente, Vrijeschool Weert is gestart met één kleuterklas en heeft op 1 oktober 2022 acht leerlingen. De school zal binnen een periode van acht jaar moeten groeien tot 200 leerlingen, wil de school als zelfstandige locatie blijven voortbestaan. Mocht dit niet lukken, dan zal VS Weert als nevenvestiging van een andere school kunnen blijven bestaan. Een nevenvestiging krijgt wel een lagere rijksbijdrage, dit vormt dus een financieel risico voor de toekomst.

't Kleurenbos in Oss kan tot en met 2024-2025 als zelfstandige school blijven voortbestaan. Als de school op dat moment nog geen 200 leerlingen heeft, wordt niet meer voldaan aan de instandhoudingseis. 't Kleurenbos zal dan als nevenvestiging van een andere school kunnen gaan fungeren. We gaan ervan uit dat gezien het huidige leerlingaantal (i.c. 64) de school per augustus 2025 moet zijn gefuseerd met een andere Pallaschool. In de loop van 2023 wordt gestart met de aspecten die vanuit organisatorisch oogpunt geregeld moeten worden. Het financiële effect van een dergelijke omzetting zal in de begroting 2024-2028 tot uitdrukking komen.

- Voorziening onderhoud

Bij het bepalen van de (toereikende) omvang van de voorziening groot onderhoud zullen we vanaf het begrotingsjaar 2024 de componentenmethode moeten gaan toepassen. In de loop van 2023 worden nieuwe meerjarenonderhoudsplanningen opgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met deze verslaggevingseis. Dit zal tot gevolg kunnen hebben dat de omvang van de voorziening onderhoud niet toereikend blijkt te zijn. Een grotere omvang van de voorziening onderhoud heeft een negatief effect op het eigen vermogen. Dit effect is nog niet te kwantificeren vanwege het gegeven dat de huidige plannen nog niet zijn gebaseerd op de componentenmethode. Ook het niet actueel zijn van de huidige plannen houdt een risico in, de bouwkosten zijn de afgelopen jaar fors gestegen. Mogelijk is de toegepaste indexering niet voldoende geweest.

- Personeelstekort

Tenslotte moet het personeelstekort niet onvermeld blijven als risico. Pallas probeert op verschillende manieren zichtbaar te zijn als aantrekkelijke werkgever, om zo potentiële medewerkers te boeien en te binden. Enkele voorbeelden: project Samen Opleidend Leren, aanbod professionalisering en deelname aan netwerken. De financiële impact van het personeelstekort is niet te berekenen; het kan leiden tot een hoger ziekteverzuim, lagere onderwijs-resultaten, meer onrust op school, meer inhuur van derden etc. In het schooljaar 2022-2023 is een PSO-werkgroep aan de slag gegaan met dit thema. In juni 2023 vindt er een terugkoppeling van deze werkgroep in het PSO plaats en zal er een besluit genomen worden welke (aanvullende) acties er uitgezet zullen gaan worden om (de gevolgen van) het personeelstekort zoveel mogelijk te verkleinen.

5 Verantwoording van de financiën

Over het verslagjaar 2022 bedraagt het exploitatieresultaat € 931.000 (2021: +/- € 786.000) en bedraagt het verschil met de begroting +/- € 929.000 (2021: +/- € 740.000). Er vindt dus een toevoeging aan het eigen vermogen plaats. Uit de meerjarenbegroting blijkt dat onze (financiële) continuïteit gewaarborgd blijft. De jaarrekening 2022 geeft het volgende beeld (afgerond op € 1.000).

	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2022	2022	2021
Baten			
Rijksbijdragen	25.584.000	22.866.000	22.639.000
Overige overheidsbijdragen	232.000	230.000	237.000
Overige baten	1.249.000	1.076.000	1.386.000
Totaal baten	27.065.000	24.172.000	24.262.000
Lasten			
Personeelslasten	22.454.000	20.635.000	19.794.000
Afschrijvingen	568.000	624.000	528.000
Huisvestingslasten	1.260.000	1.182.000	1.244.000
Overige lasten	1.820.000	1.701.000	1.876.000
Totaal lasten	26.101.000	24.142.000	23.443.000
Saldo baten en lasten	963.000	30.000	819.000
Financiële baten en lasten	32.000-	28.000-	34.000-
Exploitatieresultaat	931.000	2.000	786.000

Analyse realisatie 2022 versus begroting

Rijksbijdragen (+ € 2.718.000), belangrijkste verschillen met de begroting:

- Indexering bekostiging € 2.315.000
- Groeibekostiging € 109.000
- Samenwerkingsverband € 99.000
- Rijksbijdrage VS Weert onjuist begroot € 98.000
- Opvang vreemdelingen en asielzoekers € 52.000

In de loop van 2022 zijn de salarissen van de medewerkers in het primair onderwijs gelijkgetrokken met de salarissen van medewerkers in het voortgezet onderwijs. Dit heeft tot gevolg gehad dat met name de salarissen van leerkrachten, schoolleiders en intern begeleiders relatief veel zijn gestegen (8-10%), dit per januari 2022. Daarnaast is er in juli 2022 een generieke verhoging van de salarisschalen toegepast van 4,75%. Bij het opstellen van de begroting 2022 waren deze maatregelen nog niet bekend en derhalve niet verwerkt in de begroting. Medio 2022 heeft DUO de rijksbijdragen 2021-2022 aangepast aan deze loonontwikkelingen, ook de regeling voor de periode augustus 2022 tot en met december 2022 is hierop aangepast. De indexering heeft geleid tot een aanzienlijk verschil tussen de gerealiseerde en de begrote rijksbijdragen.

Bij het opstellen van de begroting 2022 is samen met de schoolleider de instroom over het schooljaar 2021-2022 beoordeeld. De groeibekostiging is desondanks hoger uitgevallen dan begroot. Naast bekostiging voor personeel is er materiële groeibekostiging ontvangen (€ 21.000), dit was niet begroot. Bovendien is over de periode oktober tot en met december 2022 ook nog groeibekostiging ontvangen (€ 65.000), ook deze groeibekostiging was niet begroot.

Een aantal samenwerkingsverbanden is er eind 2022 toe overgegaan om aan de onder haar ressorterende schoolbesturen een extra subsidie te doen toekomen, dit om een (toekomstige) korting op de rijksbijdrage aan de SWV's te voorkomen. In een aantal gevallen heeft het SWV aangegeven dat het om een vooruitontvangen bedrag gaat, in dit geval is de subsidie als kortlopende schuld in de jaarrekening verantwoord. Daar waar het ging

om een uitkering die aangemerkt kon worden als een extra bijdrage in het kalenderjaar 2022, heeft dit tot een bate in 2022 geleid. Het gaat hierbij in concreto om een bedrag van € 65.000.

In de loop van 2022 is er een begroting voor VS Weert opgesteld. Deze is formeel goedgekeurd door de RvT en vastgesteld door het CvB, zodat deze in de administratie opgenomen kon worden. Er is gebleken dat de begrotingstoepassing de rijksbijdrage voor deze school niet juist heeft berekend, dit heeft geleid tot een verschil tussen realisatie en begroting van € 98.000.

De subsidie voor opvang vreemdelingen en asielzoekers was niet begroot. Bij een aantal scholen zijn er leerlingen die aan de betreffende criteria voldoen en een aanvraag voor extra bekostiging bij DUO ingediend hebben (en toegekend kregen).

Overige overheidsbijdragen en -subsidies (+ € 2.000), belangrijkste verschillen:

Eén van onze scholen heeft vanaf 2019 recht op een SDE-subsidie. Een voorschot op deze subsidie is met ingang van 2022 beschikbaar gesteld. Ook over de periode 2019-2021 heeft de school met terugwerkende kracht een voorschot ontvangen, dit was niet begroot.

Overige baten (+ € 173.000), belangrijkste verschillen:

- Schenkingen € 105.000
- Verhuur/medegebruik € 33.000
- Detachering personeel € 32.000-
- Overige baten € 66.000

De ouderschenkingen zijn aanzienlijk hoger zijn dan begroot. Er zijn meer ruimten verhuurd dan begroot. Ook het toepassen van een indexatie heeft geleid tot hogere huuropbrengsten. Vanwege ziekte van een aantal gedetacheerde medewerkers lopen de baten achter op de begroting. De overige baten bestaan onder andere uit (niet volledig begrote) opbrengsten jaarmarkten, subsidies RAP en gemeentelijke subsidie eerste inrichting.

Personeelslasten (+ € 1.819.000), belangrijkste verschillen:

- Lonen -/- uitkeringen € 1.445.000 (meer personeel, hogere GPL)
- Loonkosten derden € 328.000 (meer inhuur, zowel OP als DIR)
- Scholing € 50.000- (te hoog begroot)
- Dotatie voorziening jubilea € 55.000 (niet begroot)

Er is ca. 2,5 fte meer ingezet dan begroot (2021: 11 fte). Het verschil wordt grotendeels (1,7 fte) veroorzaakt door de vervanging vanwege zwangerschapsverlof, deze wordt door de meeste scholen niet begroot. Verder is er meer gebruik gemaakt van duurzame inzetbaarheid en ouderschapsverlof (0,7 fte). De vervanging in verband met ziekte is nagenoeg in overeenstemming met de begroting.

De post loonkosten derden is overschreden o.a. vanwege de inhuur van interim-schoolleiders, vervanging van ziekte door externen en het inhuren van externe expertise in het kader van NPO. Er is in 2022 minder aan scholing uitgegeven dan begroot. Ieder jaar blijkt dat de daadwerkelijke 'afname' van de Pallasbeurs achterblijft bij de aanvragen. Tenslotte, de dotatie aan de voorziening jubilea is niet begroot. Vanwege hogere personele verplichtingen én een herziene berekening van de omvang van de voorziening als gevolg van de salarismaatregelen (van € 755 naar € 835 per fte) leidt dit tot een niet begrote dotatie.

Afschrijvingen (- € 57.000)

In 2022 is er voor een bedrag van € 651.000 aan investeringen uitgegeven, begroot was € 2.110.000. De begrote investeringen betroffen voor een groot deel gebouwen/verbouwingen (€ 1.487.000), hiervan is € 220.000 gerealiseerd. In 2022 heeft een aantal bouwprojecten een aanvang genomen, deze zullen in de loop van 2023 afgerond worden. Na afloop van het project vindt activering van de eventuele eigen bijdrage aan het project plaats. De lagere omvang aan investeringen heeft geleid tot lagere afschrijvingslasten.

Huisvestingslasten (+ € 78.000), belangrijkste verschillen:

- Dagelijks onderhoud € 55.000
- Overige huisvestingslasten € 17.000

Bij één van de scholen is er sprake geweest van een daklekkage, de kosten worden niet volledig gedekt door de verzekering. De post dagelijks onderhoud is bij deze school met € 15.000 overschreden. Bij een andere school hebben zich meerkosten (€ 7.000) bij de sloop van een noodgebouw voorgedaan als gevolg van de aanwezigheid van asbest. In zijn algemeenheid zijn de kosten voor dagelijks onderhoud te laag begroot

geweest. Ook overige huisvestingslasten zijn in zijn algemeenheid te laag begroot. Bij één school is er sprake geweest van een incidentele niet begrote post van € 5.000 in verband met de verhuizing naar een ander pand.

Overige lasten (+ € 119.000), belangrijkste verschillen:

• ICT-licenties en -verbruikskosten	€ 38.000
• Abonnementen	€ 23.000
• Muziek/toneel/jaarfeest	€ 20.000
• Bijdragen een SWV	€ 19.000
• Buitenschoolse activiteiten	€ 18.000
• Juridische ondersteuning	€ 22.000-
• Inventaris en apparatuur	€ 15.000

Het gebruikmaken van ICT in het primaire proces heeft tot gevolg dat de kosten voor licenties en netwerkkosten zijn toegenomen. De hogere kostenpost voor abonnementen wordt deels veroorzaakt door de (niet begrote) bijdragen aan bibliotheken voor de 'bieb op school'. Hogere uitgaven voor muziek, toneel en jaarfeesten en buitenschoolse activiteiten hebben mogelijk te maken met het gegeven dat de afgelopen jaren het aantal activiteiten voor leerlingen aanzienlijk lager is geweest en dat dit in 2022 weer op een 'normaal' peil is teruggekomen. Juridische ondersteuning is in het kalenderjaar 2022 aanzienlijk minder ingezet dan voorheen.

Het verschil tussen de begroting bedraagt € 929.000. De volgende posten (> € 50.000) kunnen, in grote lijnen, als incidenteel worden aangemerkt.

Baten

Saldo op NPO-middelen	€ 688.000
In lumpsum opgenomen bijdrage voor hogere pensioenlasten 2023 (raming)	€ 206.000
In lumpsum opgenomen bijdrage voor aanpassing cao 2023	PM
Groeibekostiging	€ 109.000
Extra bijdragen samenwerkingsverband	€ 99.000
Rijksbijdrage VS Weert niet juist begroot	€ 98.000
Subsidie eerste opvang vreemdelingen en asielzoekers	€ 52.000
Totaal incidentele baten	€ 1.252.000

Lasten

Salarisverhoging niet gedekt door hogere rijksbijdrage	PM
Externe inhuur m.n. vervanging ziekte	€ 262.000
Dotatie voorziening jubilea	€ 55.000
Tijdelijke huisvesting	€ 25.000
Totaal incidentele lasten	€ 317.000

Het saldo incidentele baten en lasten bedraagt (uitgaande van de posten met een omvang van meer dan € 50.000) € 933.000. Aangezien een deel van het resultaat niet te kwantificeren is vanwege het ontbreken van toereikende informatie, bijvoorbeeld de in de lumpsum opgenomen bijdrage voor de aanpassing van de cao in 2023 en het niet door de bekostiging gedekte deel van de salarismaatregelen, kunnen hier geen harde conclusies aan verbonden worden.

Investerings- en financieringsbeleid

In 2022 is voor een bedrag van € 651.000 geïnvesteerd (2021 € 319.000), er was een uitgave begroot van € 2.110.000. Het verschil van € 1.459.000 wordt voor een groot deel (€ 1.267.000) veroorzaakt door bouwactiviteiten die later zijn gestart dan was gepland. Wanneer tot renovatie van een schoolgebouw wordt besloten, verwachten gemeenten steeds vaker een eigen bijdrage vanuit het schoolbestuur. Het deel dat wij vanuit de eigen middelen bijdragen, zal voor zover mogelijk worden besteed aan duurzame investeringen. Zodoende zullen de exploitatielasten na ingebruikname van het nieuwe of gerenoveerde gebouw lager zijn. Voor de eerste inrichting van de school zijn er (gemeentelijke) middelen beschikbaar voor 't Kleurenbos, Tiliander, de Driestroom, VS Weert, Zevenster, de Zwaneridder, Helianthus en Christophorus.

Ook in inventaris en apparatuur is er geïnvesteerd, voor een bedrag van € 355.000 (2021: € 165.000). De investering is onder andere uitgegeven aan ICT en nieuw meubilair. Een uitbreiding van het aantal klassen zal

ook gepaard moeten gaan met de inrichting ervan. Voor het doen van investeringen hoeven we geen leningen af te sluiten.

Bestemming resultaat

Het publieke exploitatieresultaat wordt in 2022 vooral bepaald door groei en is beïnvloed door incidentele (project)baten en lasten. Bovendien heeft het personeelstekort een effect gehad, vacatures konden niet altijd worden opgevuld en ziekte niet altijd worden vervangen. De in 2022 ontvangen NPO-subsidie is niet volledig besteed. Dit leidt ertoe dat het saldo van € 688.000 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve NPO. Deze reserve kan in 2023, 2024 en eventueel 2025 aangewend worden overeenkomstig het doel.

De vanaf 2019 verantwoorde bestemmingsreserve huisvesting is in 2022 niet aangesproken en blijft de komende jaren beschikbaar voor uitgaven in het kader van huisvestingsvoorzieningen van de Meander in Nijmegen.

De overige private bestemmingsreserve is niet gemuteerd; het aanwijzen van private baten en lasten is op dit moment niet op een eenduidige wijze uit te voeren. In het financieel beleidsplan is in dit kader een actiepunt geformuleerd. Tot het moment dat er eenduidigheid komt, zal deze reserve van gelijke omvang blijven.

Financiële positie op balansdatum

	31-12-2022	31-12-2021
Materiële vaste activa	5.877.000	5.826.000
Financiële vaste activa	0	0
Vlottende activa	9.933.000	8.760.000
Totaal activa	15.810.000	14.586.000
Eigen vermogen	7.380.000	6.449.000
Voorzieningen	4.499.000	4.095.000
Kortlopende schulden	3.932.000	4.042.000
Totaal passiva	15.810.000	14.586.000

Activa

Materiële vaste activa (+ € 51.000 ten opzichte van verleden jaar)

De boekwaarde van de materiële vaste activa is gestegen door de relatief hoge omvang van de investeringen in 2022; er is minder afgeschreven dan er is geïnvesteerd. In 2022 hebben is er flink geïnvesteerd in ICT-voorzieningen.

Financiële vaste activa (idem)

De afgelopen jaren is er jaarlijks steeds 1 tranche van ieder € 26.000 vrijgevallen, dit betrof een vordering op Istia welke opeisbaar is als er wordt voldaan aan de afgesproken solvabiliteits- en liquiditeitseisen van Istia. De afgelopen jaren is er niet aan deze eisen voldaan, zodat de laatste 2 tranches nog niet door ons zijn geïnd. Alhoewel de vordering van in totaal € 52.000 als kortlopend is verantwoord, is de vordering dus mogelijk niet op korte termijn opeisbaar. Hierover zal met Istia in gesprek worden getreden.

Vlottende activa (+ € 1.173.000)

De omvang van de vlottende activa wordt met name beïnvloed door de aanzienlijke omvang van de vooruitbetaalde huisvestingskosten (€ 2.779.000). Deze kosten zullen grotendeels vergoed worden door de gemeenten middels het verstrekte dan wel toegezegde bouwkrediet. In 2023 zal een groot deel van de projecten afgerond worden, er komt dan ook een nacalculatie. De eigen bijdrage in de bouw kan op dat moment worden geactiveerd en alle bouwkredieten worden afgewikkeld. Deze post zal dus naar verwachting in 2023 aanzienlijk lager zijn.

De vordering op OCW in verband met het betaallritmeverschil is met ingang van 2023 komen te vervallen. Bij de overgang van de oude naar de nieuwe bekostigingssystematiek zijn schoolbesturen door de regelgeving en

besluitvorming van de minister met een probleem geconfronteerd. Waar de schoolbesturen in een (school)jaar normaal gesproken 100% aan bekostiging ontvangen, is dat in de overgang naar de nieuwe bekostigingssystematiek circa 93% voor het schooljaar 2022-2023. Schoolbesturen in de PO-sector werden daardoor in de periode augustus tot en met december 2022 door de minister met circa 7% gekort op hun bekostiging. Dit komt voor Pallas neer op € 1.290.000.

Samen met circa 230 schoolbesturen hebben wij met juridische begeleiding vanuit advocatenkantoor Stibbe en gecoördineerd vanuit de PO-Raad, bezwaar hebben gemaakt tegen de beschikkingen over de laatste vijf maanden van 2022. Dit bezwaar is op 30 november 2022 door de minister ongegrond verklaard. De financiële belangen en de relevante juridische vragen naar aanleiding van de beslissing op het bezwaar van de minister zijn het waard om de kwestie aan een onafhankelijke partij, zijnde de bestuursrechter, voor te leggen. Daarom hebben wij besloten om gezamenlijk met ruim 220 schoolbesturen een beroep bij de rechtbank Midden-Nederland in te stellen tegen de beslissing op het bezwaar van de minister. Op dit moment loopt deze beroepsprocedure nog en is niet bekend wanneer hierin uitspraak volgt.

Passiva

Eigen vermogen (+ € 931.000)

Het eigen vermogen is met € 931.000 toegenomen als gevolg van het positieve exploitatiesaldo over 2022.

Voorzieningen (+ € 404.000)

De personele voorzieningen zijn in omvang toegenomen, zowel de voorziening jubilea als de voorziening duurzame inzetbaarheid. Dit heeft met name te maken met de verhoging van de salarissen. De voorziening onderhoud is ook in omvang toegenomen. In het meerjarenonderhoudsplan was een uitgave van € 287.000 opgenomen, er is € 141.000 gerealiseerd. Vanwege het grote aantal bouwprojecten dat loopt én dat nog op de planning staat, wordt er minder aan groot onderhoud uitgegeven dan in de meerjarenplanning is opgenomen. Bovendien zijn de onderhoudsplannen niet meer actueel. In de loop van 2023 ziet het nieuwe meerjarenplan het licht en zullen de onttrekkingen -vanaf 2024- meer in overeenstemming zijn met het plan.

Uitgaande van de gedateerde plannen kunnen we stellen dat de voorziening per 31 december 2022 toereikend is om de uitgaven in verband met cyclisch groot onderhoud voor de komende planperiode te kunnen voldoen.

Kortlopende schulden (- € 111.000)

Eind 2021 bestond deze post voor een groot deel uit vooruitontvangen bedragen in het kader van bouwprojecten. Dat is nu niet meer aan de orde. Eind 2022 staan de in december 2022 ontvangen subsidies 'basisvaardigheden' op de balans, het gaat hierbij om een bedrag van € 683.000 en heeft betrekking op een drietal scholen. De uitvoering van het plan dat door deze scholen is opgesteld vindt plaats in 2023 en de eerste helft van 2024, de subsidie valt vrij in de periode dat zich ook de kosten zullen voordoen. Andere grote posten die zijn verantwoord als kortlopende schulden hebben te maken met het SOL-project, een afrekening van de onderhoudskosten van één van onze scholen, vooruitontvangen SWV-bijdragen en subsidie voor de eerste inrichting. Het hogere aantal personeelsleden en het hogere cao-loon zorgt voor een grotere verplichting in het kader van loonheffing, pensioenen, vakantiegeld en sociale en pensioenpremies.

Begroting

De begrotingsopzet voor 2022 is het voortzetten van de binnen Pallas gebruikelijke begrotingssystematiek inclusief de vooruitblik voor de komende jaren op basis van een conservatieve leerlingprognose.

Kengetallen

Van de financiële kentallen liggen de liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit boven de in het PO gebruikelijke signaleringswaarden, zie ook paragraaf A4 Kengetallen en grafieken. In 2022 ligt het weerstandsvermogen (voor het eerst in vijf jaar) ook boven de signaleringswaarde. Gezien de sterke liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit achten wij onze vermogenspositie toereikend.

De afgelopen jaren is er vanuit de maatschappij steeds meer aandacht gekomen voor een mogelijke te hoge omvang van de reserves van onderwijsinstellingen en samenwerkingsverbanden. In 2021 is er daartoe een nieuw kengetal geïntroduceerd door OCW, welke een signaal afgeeft voor de aanwezigheid van mogelijk bovenmatige publiek eigen vermogen. De omvang van het publieke eigen vermogen bedraagt per einde 2022 € 4.404.000. De signaleringsgrens ligt voor Stichting Pallas op € 6.833.000; er is dus geen signaal dat ons publiek eigen vermogen te hoog zou zijn.

6 Continuïteitsparagraaf

6.1 Financieel toekomstperspectief

Exploitatierkening in meerjarig perspectief

Exploitatierkening (* € 1.000)					
Baten	2023	2024	2025	2026	2027
Rijksbijdrage	26.569	25.730	26.142	26.444	26.789
Overige overheidsbijdragen	219	219	234	255	255
Overige baten	1.216	1.179	1.174	1.161	1.149
Totaal baten	28.003	27.128	27.551	27.860	28.193
Lasten					
Personeelslasten	23.412	22.852	23.085	23.543	23.868
Afschrijvingen	724	828	834	792	723
Huisvestingslasten	1.706	1.669	1.653	1.655	1.655
Overige lasten	1.809	1.808	1.811	1.817	1.818
Totaal lasten	27.651	27.157	27.384	27.807	28.064
Saldo gewone bedrijfsvoering	352	-29	167	53	129
Saldo financiële bedrijfsvoering	19	19	19	19	19
Totaal resultaat	371	-10	186	72	148

De komende jaren voorzien wij opnieuw een groei in het aantal leerlingen dat onze scholen gaat bezoeken. Op dit moment wordt op diverse scholen de capaciteit aangepast aan het aantal leerlingen. Dat gaat gepaard met de nodige (eigen) investeringen in gebouwen, meubilair, lesmaterialen en ICT. Naast een uitbreiding van de capaciteit vinden er diverse renovaties plaats om de gebouwen weer te laten voldoen aan de huidige (kwaliteits)eisen. Over een aantal jaren zal de capaciteit en de kwaliteit beter in evenwicht zijn met de aan de gebouwen te stellen eisen.

Balans in meerjarig perspectief

Balans (* € 1.000)						
Activa	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Materiële vaste activa	5.877	8.255	8.340	9.826	9.158	8.525
Financiële vaste activa	0	0	0	0	0	0
Totaal vaste activa	5.877	8.255	8.340	9.826	9.158	8.525
Vorderingen	3.204	404	404	404	404	404
Liquide middelen	6.729	6.204	5.603	4.648	5.312	6.301
Totaal vlottende activa	9.933	6.608	6.007	5.052	5.716	6.705
Totaal activa	15.810	14.863	14.347	14.878	14.874	15.230

Passiva						
Algemene reserve (publiek)	3.241	3.212	3.202	3.388	3.460	3.608
Bestemmingsreserve (publiek)	1.163	400	-	-	-	-
Bestemmingsreserve privaat	2.976	2.976	2.976	2.976	2.976	2.976
Totaal eigen vermogen	7.380	6.588	6.178	6.364	6.436	6.584
Personeelsvoorziening	251	256	261	266	271	276
Onderhoudsvoorziening	4.248	4.513	4.603	4.919	4.812	4.989
Totaal voorzieningen	4.499	4.769	4.864	5.185	5.083	5.265
Crediteuren	438	438	438	438	438	438
Belastingen en sociale premies	932	951	970	989	1009	1029
Pensioenen	262	267	272	277	283	289
Overig kortlopend	2.300	1.850	1.625	1.625	1.625	1.625
Totaal overige passiva	3.932	3.506	3.305	3.329	3.355	3.381
Totaal passiva	15.810	14.863	14.347	14.878	14.874	15.230

De komende jaren zullen verschillende ontwikkelingen een effect hebben op de balansposten.

- Bij een aantal scholen zijn er bouwplannen in ontwikkeling; dit zal in een aantal gevallen leiden tot (eigen) duurzame investeringen in schoolgebouwen. Daarnaast zal dit ook vaak gepaard gaan met investeringen in meubilair en ICT. De omvang van de post materiële vaste activa zal de komende jaren nog toenemen.
- De bestemmingsreserve NPO kan nog tot medio 2025 aangewend worden voor uitgaven in overeenstemming met het doel van de regeling. In bovenstaand overzicht is ervan uitgegaan dat de uitgaven zich nog zullen voordoen tot medio 2024, dit vanwege het huidige uitgavenpatroon.
- Onder de vorderingen zijn de vooruitbetaalde huisvestingskosten opgenomen. Bij afronding van het bouwproject zullen deze deels als (investeringen in) gebouwen op de balans worden geactiveerd. Voor het overige deel zullen deze vooruitbetalingen vanuit het bouwkrediet gedekt worden.
- De eigen bijdragen in huisvesting hebben een gevolg voor de omvang van de liquide middelen van de organisatie.
- Er zijn plannen in ontwikkeling voor de realisatie van een dislocatie voor de Meander. Mogelijk zal dan de bestemmingsreserve huisvesting (deels) worden aangesproken. Als ook deze locatie wordt doorgedecentraliseerd, komt het pand in eigendom van Stichting Pallas. Dit heeft een effect op de omvang van de materiële vaste activa. Mogelijk zal hier externe financiering voor moeten worden aangetrokken, dan zal er ook een effect zijn op de omvang van de (langlopende) schulden.
- Met ingang van 2024 moet de voorziening onderhoud gebaseerd zijn op de zogenaamde componentenmethode. Het effect van deze wijziging van de verslaggevingsregels is nog niet bekend en wordt in de begroting 2024 meegenomen. Dit zou wellicht een verhogend effect op de omvang van de voorziening onderhoud tot gevolg kunnen hebben.
- In 2022 is een deel van de subsidie als kortlopende schuld op de balans verantwoord. Hierbij is te denken aan de subsidie basisvaardigheden, SOL en passend onderwijs. De komende periode zullen deze subsidies vrijvallen ten gunste van de exploitatie.
- Vanaf augustus 2022 komen de WW-uitkeringslasten van medewerkers voor 50% ten laste van de voormalige werkgevers. We kunnen nog niet op een betrouwbare wijze ramen welke toekomstige verplichtingen ons in dit kader te wachten staan. Het deels neerleggen van de uitkeringskosten bij werkgevers zal leiden tot een verlaging van de premie die we betalen aan het participatiefonds. Op dit moment leggen we nog geen voorziening voor toekomstige uitkeringslasten aan. Wellicht is het later mogelijk om een betrouwbare raming van deze lasten te maken en kan op basis daarvan een voorziening worden gevormd.

Financiële positie

Kengetallen	2022	2023	2024	2025	2026	2027	signalerings- waarde
Solvabiliteit 1 <i>EV/totale passiva</i>	47%	44%	43%	43%	43%	43%	< 30%
Weerstandsvermogen 1 <i>(EV-MVA)/Rijksbijdrage</i>	6%	-6%	-8%	-13%	-10%	-7%	< 5%
Weerstandsvermogen 2 <i>EV/totale baten</i>	27%	24%	23%	23%	23%	23%	n.v.t.
Liquiditeit <i>vlottende activa/vlottende passiva</i>	253%	188%	182%	152%	170%	198%	< 75%
Rentabiliteit <i>resultaat/totale baten</i>	3%	1%	0%	1%	0%	1%	3 jaar negatief

Met uitzondering van het weerstandsvermogen 1 is er geen signalering van toepassing met betrekking tot de kengetallen. Ook het nieuwe kengetal 'mogelijk bovenmatig vermogen' leidt bij ons niet tot een signalering. Het weerstandsvermogen 1 wordt in grote mate beïnvloed door de hoge boekwaarde van het materieel vast actief en is in onze situatie dan ook niet goed bruikbaar. Gezien de overige kengetallen, zijn wij van oordeel dat de toekomst van Pallas vanuit financieel oogpunt gezien voldoende geborgd is. Dit laat onverlet dat we de komende jaren de financiële risico's goed moeten blijven monitoren en zo nodig maatregelen moeten treffen. Bij het bespreken van de diverse documenten die ons ter beschikking staan, zoals de jaarrekening en de begroting met de verschillende gremia (RVT, GMR en PSO) komen de risico's en de voor Pallas wenselijke kengetallen aan bod.

6.2 Risico's en onzekerheden, administratieve organisatie

De financiële administratie en de personeels- en salarisadministratie van Stichting Pallas zijn ondergebracht bij Onderwijsbureau Twente (ObT). Samen met de medewerkers van dit bureau is de planning en controlcyclus verder in de organisatie ingebed. De (financiële) cyclus bestaat uit achtereenvolgens een kaderbrief met daarin de uitgangspunten van de begroting voor het volgende kalenderjaar plus de begroting voor staf/bestuur en bovenscholse activiteiten, een meerjarenbegroting, de jaarbegroting, de uitgebreide managementrapportages (marap) en de jaarrekening. In de marap komen diverse onderwerpen aan bod, waarbij deze zo zijn gekozen dat er een integraal beeld ontstaat van de school. De schoolleider legt door middel van de schoolmarap horizontaal verantwoording af aan team en MR en verticaal aan de bestuurder. De bestuurder legt op stichtingsniveau verantwoording af aan de Raad van Toezicht, de GMR en het PSO. De vaste onderdelen in de marap zijn: financiën (incl. prognose), personele bezetting, verzuim, leerlingen en speerpunten van beleid.

De regie en aansturing van de cyclus ligt bij de bestuurder, met ondersteuning van de controller en de financieel medewerker. Naast het gegeven dat er cyclisch en planmatig gewerkt wordt ter borging van de continuïteit, zijn er maatregelen getroffen in het kader van het borgen van een rechtmatige besteding van de middelen. Er is een procuratieregeling van toepassing en de systemen zijn ingericht op basis van een autorisatieschema. Op deze wijze is functiescheiding ook systeemtechnisch doorgevoerd.

Jaarlijks vindt voorafgaand aan de begrotingscyclus een inventarisatie van de risico's plaats. Hierbij worden zowel externe als interne risico's gedetecteerd en -voor zover mogelijk- gekwantificeerd. Deze inventarisatie is nu nog een activiteit welke voornamelijk door staf en bestuur wordt uitgevoerd. In het financieel beleidsplan is een actiepunten opgenomen in het kader van het opzetten van een (breder) risicomanagementsysteem, het opstellen ervan is voorzien in 2023. De afgelopen jaren hebben echter wel bewezen dat het risicomanagementsysteem niet alle risico's in kaart kan brengen (identificeren) en het mogelijk gevolg ervan kan inschatten (impact kwantificeren); het risico op een pandemie en het gevolg daarvan op de organisatie zal door veel organisaties niet als risico zijn onderkend.

Per deelgebied (onderwijs & kwaliteit, personeel & professionalisering, huisvesting & facilitaire zaken en financieel) zijn de risico's en onzekerheden beschreven, deze zijn terug te vinden in hoofdstuk 4.

A7 Kengetallen en grafieken

Kengetallen	Signaleringsgrens PO	2018	2019	2020	2021	2022
Financiële kengetallen						
Liquiditeit (current ratio)	< 0,75	2,05	2,26	2,04	2,17	2,53
Liquiditeit (absolute omvang)	< € 100.000		€ 4.616.290	€ 4.117.630	€ 7.434.480	€ 6.727.610
Solvabiliteit 1	< 30%	53%	52%	47%	44%	47%
Solvabiliteit 2	< 30%	76%	78%	76%	72%	75%
Rentabiliteit	3 jaar negatief	-1%	0%	-3%	3%	3%
Weerstandsvermogen	< 5%	2%	1%	-2%	3%	6%
Publiek eigen vermogen		€ 3.247.480	€ 3.321.090	€ 2.687.440	€ 3.473.050	€ 4.404.090
Signaleringswaarde		€ 5.660.874	€ 6.054.210	€ 6.436.110	€ 6.467.000	€ 6.852.270
Bovenmatig eigen vermogen	>= € 0 € 0	-€ 2.413.394	-€ 2.733.120	-€ 3.748.670	-€ 2.993.950	-€ 2.448.180
Kapitalisatiefactor		35%	33%	32%	40%	41%

Toelichting

Liquiditeit (current ratio): vlottende activa / kortlopende schulden

Geeft aan in welke mate de instelling aan haar verplichtingen op korte termijn kan voldoen.

Liquiditeit (absolute omvang): saldo liquide middelen

De absolute omvang van de liquide middelen.

Solvabiliteit 1: eigen vermogen / totaal passiva

Geeft aan op welke wijze de bezittingen, op de actiefzijde van de balans, zijn gefinancierd.

Solvabiliteit 2: (eigen vermogen + voorzieningen) / totaal passiva

Geeft aan op welke wijze de bezittingen, op de actiefzijde van de balans, zijn gefinancierd.

Rentabiliteit: resultaat / totale baten

Geeft aan welk deel van de totale baten over blijft na aftrek van de lasten.

Weerstandsvermogen: (eigen vermogen -/- materiële vaste activa) / Rijksbijdragen OCW

Is de verhouding tussen het eigen vermogen minus de materiële vaste activa en de omvang van de Rijksbijdragen.

Publiek eigen vermogen: (totale eigen vermogen -/- private reserves)

Betreft het totale eigen vermogen minus eventueel aanwezige private reserves.

Signaleringswaarde: (0,5 x aanschafwaarde gebouwen x 1,27) + boekwaarde resterende mva + (omvangafhankelijke rekenfactor

De signaleringswaarde berekent het normatieve publieke vermogen van de stichting. Als het werkelijke publieke eigen vermogen hoger is dan de signaleringsgrens, is dit een signaal dat er mogelijk sprake is van bovenmatig eigen vermogen. Het getal in de tabel laat het verschil zien tussen het normatieve en werkelijke publieke vermogen. Een positief getal betekent dat er sprake is van bovenmatig eigen vermogen.

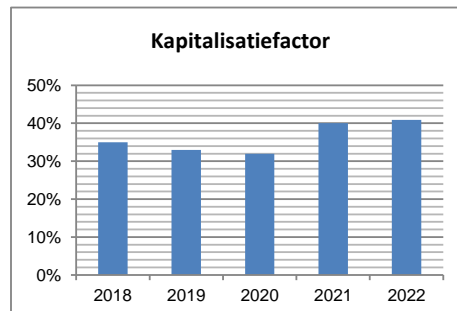
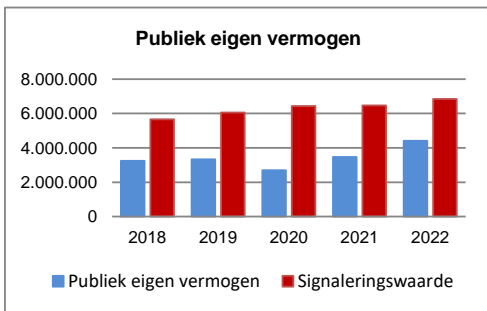
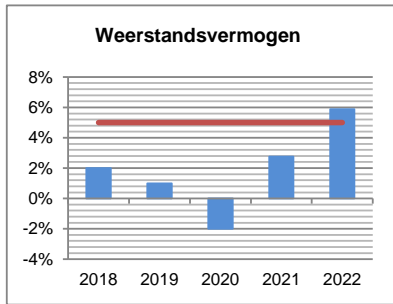
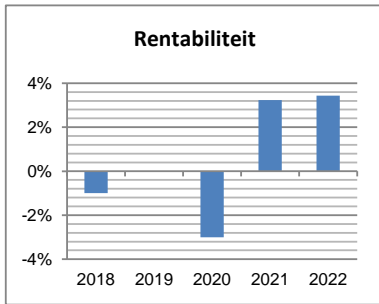
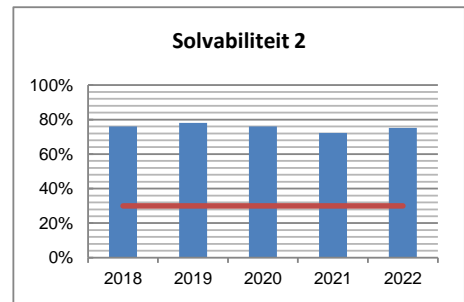
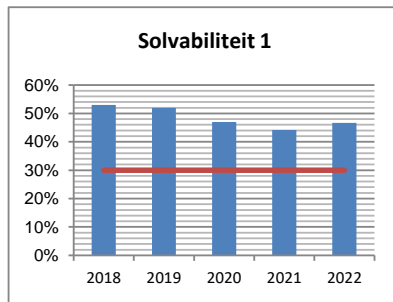
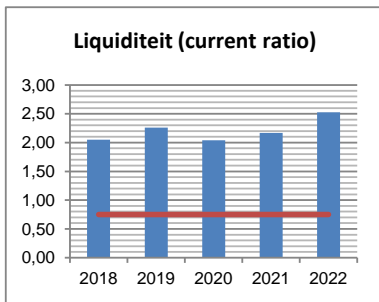
Bovenmatig eigen vermogen: werkelijk publiek vermogen -/- normatief publiek vermogen

Geeft de omvang van het bovenmatige vermogen weer.

Kapitalisatiefactor: (balans -/- gebouwen en terreinen) / totale baten

Meet het verband tussen het kapitaal dat een bestuur gebruikt voor haar activiteiten en de inkomsten.

A7 Kengetallen en grafieken vervolg

A7 Kengetallen en grafieken vervolg

Kengetallen	Signaleringsgrens PO	2018	2019	2020	2021	2022
Ratio's						
Personele lasten / Rijksbijdrage	>= 95%	92%	89%	93%	87%	88%
Personele lasten / Totale baten	>= 90%	85%	83%	87%	82%	83%
Eigen vermogen / Totale baten	-	32%	29%	26%	27%	27%
Personele lasten / Totale lasten	-	84%	83%	85%	84%	86%
Salarislasten per FTE	-	€ 65.054	€ 65.660	€ 70.180	€ 69.211	€ 76.297
Personeelslasten per FTE	-	€ 72.149	€ 72.446	€ 76.152	€ 75.437	€ 82.597

Toelichting

Personele lasten / Rijksbijdrage

Geeft aan in hoeverre een instelling de gelden van het Rijk aanwendt voor personele lasten.

Personele lasten / Totale baten

Geeft aan in hoeverre een instelling de totale inkomsten aanwendt voor personele lasten.

Eigen vermogen / Totale baten

Deze ratio geeft een indicatie van het risicomanagement bij de instelling.

Personele lasten / Totale lasten

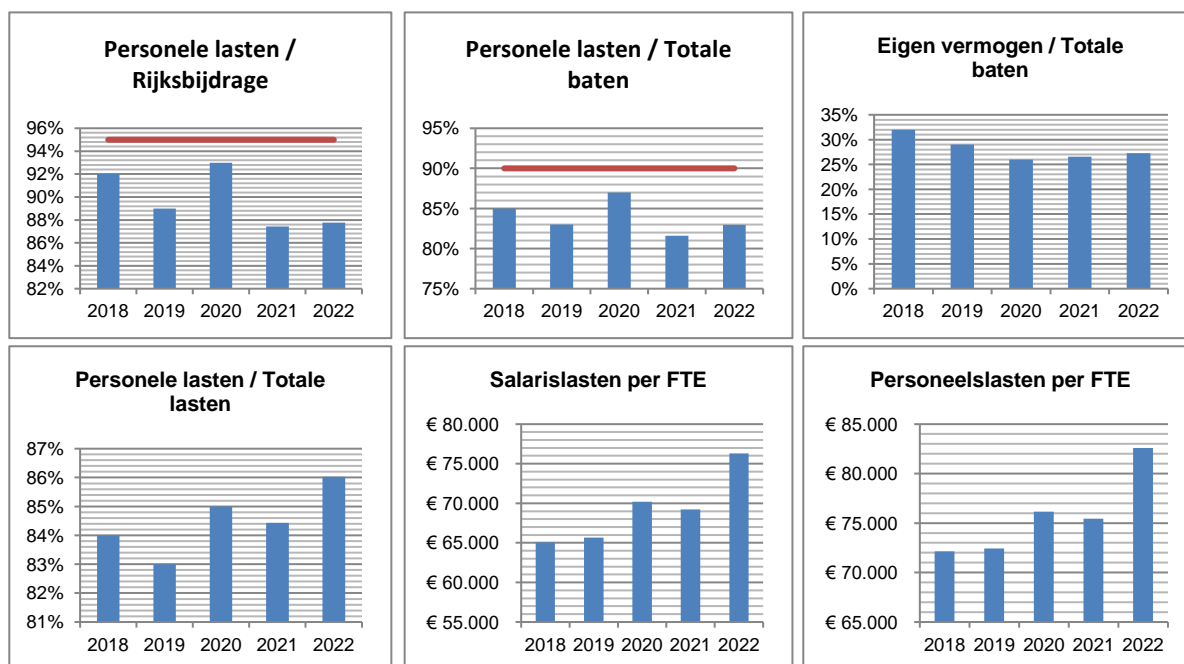
Geeft aan hoeveel de instelling uitgeeft aan personele lasten. Dit is met name trendmatig een belangrijk signaal.

Salarislasten per FTE

Geeft aan wat de salarislasten zijn per FTE.

Personeelslasten per FTE

Geeft aan wat de totale personele lasten per FTE zijn.

A8 Instellingsgegevens

Algemene gegevens

Bestuursnummer : 41246
Naam instelling : Stichting Pallas

Adres : Bronkhorstsingel 11
Postcode : 5403 NA
Plaats : Uden
Telefoon : 041-3230008
E-mailadres : info@stichtingpallas.nl
Website : www.stichtingpallas.nl

Contactpersoon : Sandra Pennings
Telefoon : 041-3230008

Instellingscodes

00CU : De Zilverlinde
04AZ : Johannesschool Vrije School Tiel
04BT : Vrijeschool Christophorus
04EC : Rudolf Steiner Educare
04FX : Vrijeschool De Strijene
06TT : Vrije school De Zevenster
06UF : Vrijeschool De Zwaneridder
06UK : Vrije School Peelland
06XR : Vrijeschool De Driestroom
07CC : Vrijeschool Tiliander
07CP : Bernard Lievegoed School
09NZ : Vrijeschool Meander
09PH : De Vuurvogel
21NB : De Vrije School Brabant
22NL : Vrijeschool Helianthus Heerlen
22NL01 : Talander
31FJ : 't Kleurenbos
31VX : Vrije School Weert

Stichting Pallas

Jaarrekening 2022

B Jaarrekening 2022

B1 Grondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving dit betreft, Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen. Deze bepalingen zijn verder van toepassing op grond van de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover deze op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien deze voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Continuïteit

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

Activiteiten

Stichting Pallas voert het bevoegd gezag voor 18 vrije scholen voor basisonderwijs, verspreid over Midden en Zuid Nederland. De Stichting verzorgt onderwijs voor leerlingen van 4 tot en met 12 jaar. Het onderwijs is geïnspireerd op de pedagogische inzichten vanuit de antroposofie.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen, worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire bestuursleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van Stichting Pallas en nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder

normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Vergelijkende cijfers

De cijfers van 2021 zijn waar nodig, geherrubriceerd teneinde vergelijking met de cijfers van 2022 mogelijk te maken.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling zich over verschillende zaken een oordeel vormt en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Operational leasing

Bij de stichting kunnen leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden is, niet bij de stichting ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in het exploitatieoverzicht over de looptijd van het contract.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de

vanaf het moment van ingebruikname van het materieel vast actief. Over terreinen en grond wordt niet afgeschreven. De gehanteerde activagrens bedraagt € 500.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn:

Categorie	Termijn
Gebouwen	40 jaar
Gebouwdelen/verbouwingen	20 jaar
Schoolmeubilair	10 jaar
Inventaris en apparatuur	5 jaar
ICT	3 jaar
Leer- en hulpmiddelen	5 jaar

Investeringsubsidies

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Financiële vaste activa

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de stichting geheel of ten dele instaat voor schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs en indien van toepassing onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

De leningen en vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk is aan de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

De onder de financiële vaste activa opgenomen obligaties (beursgenoteerd en niet-beursgenoteerd), die niet behoren tot een handelsportefeuille en die worden aangehouden tot het einde van de looptijd worden gewaardeerd op de geamortiseerde kostprijs. Wanneer de marktwaarde lager is dan de geamortiseerde kostprijs, wordt een bijzondere

waardevermindering verantwoord. Het verlies als gevolg van de bijzondere waardevermindering wordt in mindering gebracht op de geamortiseerde kostprijs. Een terugname van een bijzondere waardevermindering geschiedt tot maximaal de geamortiseerde kostprijs die zou zijn bepaald als geen sprake zou zijn geweest van een bijzondere waardevermindering.

Bijzondere waardevermindering van vaste activa

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Een bijzonder waardeverminderverslies wordt direct als een last verwerkt in het exploitatieoverzicht. Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden. Eventuele rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder de schulden aan kredietinstellingen onder de kortlopende schulden.

Algemene Reserve

Deze post betreft de niet-gebonden reserve die voortkomt uit de door (semi-)overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de stichting. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de gerealiseerde baten en de werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

Bestemmingsreserves

Hieronder zijn opgenomen de reserves die bedoeld zijn voor specifieke toekomstige uitgaven die uit de huidige beschikbare middelen gedekt moeten worden, waarbij om die reden door het bestuur een beperktere bestedingsmogelijkheid is aangebracht. De gehanteerde bestemmingsreserves zijn uit private en publieke middelen verkregen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

In afwijking van hoofdstuk 212 Materiële vaste activa, paragraaf 4, alinea 451, van de richtlijnen voor de jaarverslaglegging is het voor onderwijsinstellingen voor de boekjaren 2019 t/m 2022 toegestaan de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening groot onderhoud te bepalen op basis van het voorgenomen groot onderhoud gedurende de gehele planperiode van het groot onderhoud op het niveau van het onderwijsplan gedeeld door het aantal jaren waaruit deze planperiode bestaat, voor zover deze methode reeds in 2017 werd toegepast en indien is gewaarborgd dat de voorziening groot onderhoud gedurende de planperiode niet op enig moment negatief wordt. Stichting Pallas maakt van deze overgangsregeling gebruik.

Voorziening ambtsjubileum

Op basis van Richtlijn 271 van de Raad van de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea voor personeelsleden.

Voor op balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van ambtsjubilea is een voorziening gevormd. De voorziening is opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans en gemiddelde salarisstijging. Betaalde bedragen inzake jubileum worden ten laste van deze voorziening gebracht. Bij het contant maken is een rente van 1% als disconteringsvoet gehanteerd.

Voor op balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van ambtsjubilea is een voorziening gevormd. De voorziening is bepaald op basis van € 835 per FTE per jaareinde. Betaalde bedragen inzake jubileum worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening Duurzame Inzetbaarheid

Deze voorziening is gevormd ter dekking van (mogelijke) aanwending van de door het personeel opgebouwde spaarverlof rechten. In de berekeningen is rekening gehouden met een verwachte opnamekans.

Onderhoudsvoorziening

Deze voorziening wordt gevormd ter dekking van groot planmatig onderhoud. Dagelijks onderhoud wordt rechtstreeks ten laste van het exploitatieoverzicht gebracht. De meerjarenonderhoudsvoorziening is gevormd op basis van dotaties en verminderd met uitgaven voor groot onderhoud.

Schulden

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Grondslagen voor de bepaling van het exploitatieoverzicht

Baten

Onder baten wordt verstaan de van overheidswege ontvangen (normatieve) bijdrage OCW, overige OCW subsidies en overige overheidsbijdragen, alsmede de van derden ontvangen overige bijdragen. De baten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht, gebaseerd op de tot balansdatum in het kader van de dienstverlening gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening.

Personele lasten

Onder de personele lasten worden de lasten opgenomen van de personeelsleden die in dienst zijn van de rechtspersoon, alsmede de overige personele lasten die betrekking hebben op onder andere het inhuren van extra personeel, scholingskosten en bedrijfsgezondheidszorg.

Pensioenen

De onderwijsinstelling heeft haar pensioenregeling ondergebracht bij bedrijfstakpensioenfonds ABP. De pensioenverplichtingen uit de regeling worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in het exploitatieoverzicht verantwoord.

Voor bestaande verplichtingen (anders dan de te betalen premies) jegens de pensioenuitvoerder en/of werknemers wordt een voorziening opgenomen (indien relevant).

Ultimo 2022 en 2021 waren er voor de stichting geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie. Ultimo 2021 was de beleidsdekkingsgraad van het ABP 102,8%. De beleidsdekkingsgraad eind 2022 is 110,9%. De overheid eist een beleidsdekkingsgraad van 104,2% of hoger. Hiermee voldoet de beleidsdekkingsgraad aan de minimale vereisten van de toezichthouder.

Afschrijvingen

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Indien een schattingswijziging plaatsvindt

van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Lasten

De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende ontvangen en betaalde rente-ontvangsten en -uitgaven van uitgegeven en ontvangen leningen en overige kredietfaciliteiten.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Ontvangen en betaalde interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

B2 Balans per 31 december 2022

(na bestemming van het resultaat over 2022)

1	Activa	2022	2021
	Vaste activa		
<u>1.2</u>	<u>Materiële vaste activa</u>		
1.2.1	Gebouwen en terreinen	4.744.390	4.812.230
1.2.2	Inventaris en apparatuur	994.470	891.940
1.2.3	Andere vaste bedrijfsmiddelen	132.720	106.880
1.2.4	In uitvoering	5.440	14.740
1.2	Materiële vaste activa	5.877.020	5.825.790
	Totaal vaste activa	5.877.020	5.825.790
	Vlottende activa		
<u>1.5</u>	<u>Vorderingen</u>		
1.5.1	Debiteuren	71.930	131.320
1.5.2	Ministerie OCW	76.940	1.008.520
1.5.7	Overige vorderingen	132.830	121.770
1.5.8	Overlopende activa	2.922.240	64.270
1.5	Vorderingen	3.203.940	1.325.880
<u>1.7</u>	<u>Liquide middelen</u>		
1.7.1	Kassen	1.830	2.160
1.7.2	Banken	6.727.610	7.432.320
1.7	Liquide middelen	6.729.440	7.434.480
	Totaal vlottende activa	9.933.380	8.760.360
	Totaal activa	15.810.400	14.586.150

2	Passiva	2022	2021
<u>2.1</u>	<u>Eigen vermogen</u>		
2.1.1	Algemene Reserve	3.240.750	2.997.360
2.1.2	Bestemmingsreserve publiek	1.163.340	475.690
2.1.3	Bestemmingsreserve privaat	2.976.010	2.976.010
2.1	Eigen vermogen	7.380.100	6.449.060
<u>2.2</u>	<u>Voorzieningen</u>		
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	250.750	208.860
2.2.3	Overige voorzieningen	4.248.020	3.885.830
2.2	Voorzieningen	4.498.770	4.094.690
<u>2.4</u>	<u>Kortlopende schulden</u>		
2.4.3	Crediteuren	438.400	236.410
2.4.4	Ministerie van OCW	174.620	274.420
2.4.7	Belastingen en premies soc.verz.	931.960	841.920
2.4.8	Schulden terzake pensioenen	261.530	261.010
2.4.9	Overige kortlopende schulden	544.610	1.762.140
2.4.10	Overlopende passiva	1.580.410	666.500
2.4	Kortlopende schulden	3.931.530	4.042.400
	Totaal passiva	15.810.400	14.586.150

B3 Exploitatieoverzicht 2022

3	Baten	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
3.1	Rijksbijdragen OCW	25.584.130	22.866.030	22.638.630
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	231.600	229.800	236.910
3.4	Baten werk in opdracht van derden	-	-	-
3.5	Overige baten	1.248.990	1.076.170	1.386.410
	Totaal baten	27.064.720	24.172.000	24.261.950
4	Lasten	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
4.1	Personeelslasten	22.453.510	20.634.580	19.794.180
4.2	Afschrijvingen	567.840	624.410	528.320
4.3	Huisvestingslasten	1.259.660	1.181.930	1.244.110
4.4	Overige lasten	1.820.340	1.701.110	1.876.110
4.5	Doorbetalingen aan schoolbesturen	-	-	-
	Totaal lasten	26.101.350	24.142.030	23.442.720
	Saldo baten en lasten	963.370	29.970	819.230
5	Financiële baten en lasten			
5.1	Financiële baten	90	-	-
5.5	Financiële lasten	32.420	28.190	33.620
	Saldo financiële baten en lasten	32.330-	28.190-	33.620-
	Totaal resultaat	931.040	1.780	785.610

B4 Kasstroomoverzicht over 2022

Kasstroomoverzicht over 2022		Referentie	2022	2021
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Saldo baten en lasten			963.370	819.230
Aanpassingen voor:				
- Afschrijvingen	4.2		567.840	528.320
- Mutaties voorzieningen	2.2		404.080	619.720
Veranderingen in vlottende middelen:				
- Vorderingen (-/-)	1.5		1.878.060-	459.960
- Kortlopende schulden	2.4		110.870-	1.141.810
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties			53.640-	3.569.040
- Ontvangen interest	5.1		90	-
- Betaalde interest (-/-)	5.5		32.420	33.620
			32.330-	33.620-
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten			85.970-	3.535.420
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Correctie in uitvoering voorgaand jaar	1.1		14.740	73.980
(Des)investerings materiële vaste activa (-/-)	1.2		651.100-	318.550-
Investeringssubsidie	1.2		17.290	-
Mutaties leningen (-/-)	1.3		-	26.000
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten			619.070-	218.570-
Mutatie liquide middelen			705.040-	3.316.850
Beginstand liquide middelen	1.7		7.434.480	4.117.630
Mutatie liquide middelen	1.7		705.040-	3.316.850
Eindstand liquide middelen			6.729.440	7.434.480

B5 Toelichting op de balans per 31 december 2022

1	Activa	1.2.1	1.2.2	1.2.3	1.2.4	Totaal
1.2	Materiële vaste activa	Gebouwen en terreinen	Inventaris en apparatuur	Andere vaste bedr.middelen	In uitvoering en vooruitbet.	
	Aanschafprijs	6.647.220	2.261.880	280.630	14.740	9.278.450
	Corr in uitvoering	-	-	-	-	73.980-
	Investeringsubsidies	124.590-	2.840-	-	-	127.430-
	Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	1.710.400	1.367.100	173.750	-	3.251.250
	Stand per 1 januari 2022	4.812.230	891.940	106.880	14.740	5.825.790
	Mutaties 2022					
	Investeringen	219.510	354.500	71.650	5.440	651.100
	Corr in uitvoering	-	-	-	-	-
	Investeringsubsidies	17.290-	-	-	-	17.290-
	Desinvesteringen	20.990-	-	-	-	20.990-
	Afschrijvingen	270.060	251.970	45.810	-	567.840
	Terugboeking cumulatieve afschrijvingen	20.990	-	-	-	20.990
	Saldo mutaties	33.260-	102.530	25.840	5.440	100.550
	Aanschafprijs	6.845.740	2.616.380	352.280	5.440	9.908.560
	Corr in uitvoering	-	-	-	-	88.720-
	Investeringsubsidies	141.880-	2.840-	-	-	144.720-
	Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	1.959.470	1.619.070	219.560	-	3.798.100
	Stand per 31 december 2022	4.744.390	994.470	132.720	5.440	5.877.020

1	Vlottende activa	2022	2021
1.5	<u>Vorderingen</u>		
1.5.1	Debiteuren	71.930	131.320
	Ministerie van OCW	75.710	3.010
	Te vorderen personele bekostiging	1.670	1.004.700
	Te vorderen materiële instandhouding	150-	-
	Te vorderen P&A	290-	-
	Te vorderen onderwijsachterstandenbeleid	-	810
1.5.2	Ministerie van OCW	76.940	1.008.520
	Overige vorderingen	132.830	121.770
1.5.7	Overige vorderingen	132.830	121.770
	Overlopende activa	11.410	12.730
	Vooruitbetaalde kosten	130.670	27.820
	Vooruitbetaalde huisvestingskosten	2.779.170	23.720
	Verrekening fietsplan	990	-
1.5.8	Overlopende activa	2.922.240	64.270
	Totaal vorderingen	3.203.940	1.325.880

De vorderingen hebben per einde 2022 en 2021 een looptijd korter dan een jaar.

1.7	Liquide middelen	2022	2021
1.7.1	Kassen	1.830	2.160
1.7.2	Banken	6.727.610	7.432.320
	Totaal liquide middelen	6.729.440	7.434.480

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de onderwijsinstelling.

2	Passiva	Mutaties 2022			
		Saldo 1-1-2022	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand per 31-12-2022
2.1	<u>Eigen vermogen</u>				
2.1.1	Algemene Reserve	2.997.360	243.390	-	3.240.750
2.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)	475.690	687.650	-	1.163.340
2.1.3	Bestemmingsreserve huisvesting (privaat)	1.386.880			1.386.880
2.1.3	Bestemmingsreserve overige (privaat)	1.589.130	-	-	1.589.130
	Totaal eigen vermogen	6.449.060	931.040	-	7.380.100

2.2	<u>Voorzieningen</u>	Stand per 1-1-2022	Mutaties 2022			Stand per 31-12-2022
			Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	
2.2.1	<i>Personeelsvoorzieningen</i>					
	Voorziening jubilea	184.500	54.980	28.100	-	211.380
	Voorziening duurzame inzetbaarheid	24.360	15.010	-	-	39.370
		208.860	69.990	28.100	-	250.750
2.2.3	<i>Overige voorzieningen</i>					
	Onderhoudsvoorziening	3.885.830	503.200	141.010	-	4.248.020
		3.885.830	503.200	141.010	-	4.248.020
	Totaal voorzieningen	4.094.690	573.190	169.110	-	4.498.770

		Onderverdeling saldo per 31-12-2022		Stand per 31-12-2022
		< 1 jaar	> 1 jaar	
2.2.1	<i>Personeelsvoorzieningen</i>			
	Voorziening jubilea	19.030	192.350	211.380
	Voorziening duurzame inzetbaarheid	15.000	24.370	39.370
2.2.3	<i>Overige voorzieningen</i>			
	Onderhoudsvoorziening	462.120	3.785.900	4.248.020
	Totaal	496.150	4.002.620	4.498.770

2.4	<u>Kortlopende schulden</u>	2022	2021
2.4.3	Crediteuren	438.400	236.410
2.4.4	Ministerie van OCW *	174.620	274.420
	Afdr. / inh. loonheffing	931.960	841.110
	Afdr. / inh. Participatiefonds	-	250
	Afdr. / inh. Vervangingsfonds	-	560
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen	931.960	841.920
	Afdr. / inh. ABP	261.530	261.010
2.4.8	Schulden terzake pensioenen	261.530	261.010
	Overige kortlopende schulden	521.400	1.753.030
	Netto salarissen	20.870	9.110
	Personeels-/Steun-/Soc.fonds	2.340	-
2.4.9	Overige kortlopende schulden	544.610	1.762.140
	Overlopende passiva	55.450	21.110
	Te betalen vakantie-uitkering	676.370	611.420
	Te betalen bindingstoelage	75.700	-
	Overige subsidies OCW/niet geoormerkt	772.890	33.970
2.4.10	Overlopende passiva	1.580.410	666.500
	Totaal kortlopende schulden	3.931.530	4.042.400

* Betreft opleidingsschool Samen Opleidend leren

De kortlopende schulden hebben per einde 2022 en 2021 een looptijd korter dan een jaar.

Model G. Verantwoording subsidies

G1. Subsidies waarbij het eventueel niet aangewende deel van de subsidie, mits de activiteiten volledig zijn uitgevoerd, kan worden besteed aan andere activiteiten waarvoor bekostiging wordt verstrekt.

Omschrijving	Toewijzing Kenmerk	Datum	De activiteiten zijn ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking geheel uitgevoerd en afgerond
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	2019/2/1216492	13-8-2019	J
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1027258-1	26-11-2019	J
Samen Opleidend leren	OS-2019-C-013	4-12-2019	N
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1102759-1	30-11-2020	N
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1102704-1	30-11-2020	J
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1102769-1	30-11-2020	J
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1052372-1	28-2-2020	N
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1102774-1	30-11-2020	J
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1165369-1	27-7-2021	J
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1166088-1	27-7-2021	N
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1308459-1	17-11-2022	N
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1288292-1	25-10-2022	N
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1308474-1	17-11-2022	N
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1212467-1	21-1-2022	N
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1278162-1	20-7-2022	N
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1288175-1	25-10-2022	N
Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017	1279349-1	1-8-2022	N
Verbetering basisvaardigheden	VBV22-PO-0853	11-11-2022	N
Verbetering basisvaardigheden	VBV22-PO-5011	11-11-2022	N
Verbetering basisvaardigheden	VBV22-Bo-0010	11-11-2022	N
Impuls en innovatie bewegingsonderwijs	IIB210107	13-11-2021	N

B6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen (passief)/niet uit de balans blijvende rechten (actief)

Contractpartij/Leverancier	Diensten	Uitgaven		Opmerking
		2021	2022	
PCI	Kopiëren	26.000	24.420	Contract vanaf februari 2020 tot 1 februari 2025
Loyalis	Personeel	66.340	76.280	Premie 2020 en nabetaling 2019, contract tot 1 januari 2024
BVS		89.250	113.730	Mantelovereenkomst schooljaar 2021/2022 en 2022/2023
WVM		28.130	30.620	Arbo, contract onbepaalde tijd
SGVVS	ICT	39.460	40.300	Afname ict-diensten
VVS	Overige	44.240	45.540	Lidmaatschap vereniging voor Vrije scholen

Duurzame inzetbaarheid

In de CAO PO zijn afspraken gemaakt over de duurzame inzetbaarheid (hoofdstuk 8A) en is de BAPO-regeling vervallen. De CAO-regelingen betreffende de duurzame inzetbaarheid, geven medewerkers recht op een basisbudget van 40 uur. Daarnaast is vanaf 57 jaar het sparen van ouderenverlof mogelijk en is er sprake van een overgangsregeling BAPO voor medewerkers vanaf 56 jaar. Uit inventarisatie blijkt dat er enkele medewerkers gebruik zijn gaan maken van sparen met betrekking tot duurzame inzetbaarheid, er is derhalve een voorziening getroffen.

Bezwaarprocedure: De vordering op OCW in verband met het betaalritmeverschil is met ingang van 2023 komen te vervallen. Bij de overgang van de oude naar de nieuwe bekostigingssystematiek zijn schoolbesturen door de regelgeving en besluitvorming van de minister met een probleem geconfronteerd. Waar de schoolbesturen in een (school)jaar normaal gesproken 100% aan bekostiging ontvangen, is dat in de overgang naar de nieuwe bekostigingssystematiek circa 93% voor het schooljaar 2022-2023. Schoolbesturen in de PO-sector werden daardoor in de periode augustus tot en met december 2022 door de minister met circa 7% gekort op hun bekostiging. Dit komt voor Pallas neer op € 1.290.000. Samen met circa 230 schoolbesturen hebben wij met juridische begeleiding vanuit advocatenkantoor Stibbe en gecoördineerd vanuit de PO-Raad, bezwaar gemaakt tegen de beschikkingen over de laatste vijf maanden van 2022. Dit bezwaar is op 30 november 2022 door de minister ongegrond verklaard. De financiële belangen en de relevante juridische vragen naar aanleiding van de beslissing op het bezwaar van de minister zijn het waard om de kwestie aan een onafhankelijke partij, zijnde de bestuursrechter, voor te leggen. Daarom hebben wij besloten om gezamenlijk met ruim 220 schoolbesturen een beroep bij de rechtbank Midden-Nederland in te stellen tegen de beslissing op het bezwaar van de minister. Op dit moment loopt de deze beroepsprocedure nog en is niet bekend wanneer hierin uitspraak volgt.

B7 Toelichting op de exploitatierekening over 2022

3	Baten	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
3.1	<u>Rijksbijdragen OCW</u>			
3.1.1	Rijksbijdragen OCW	24.671.070	22.153.350	21.653.270
3.1.2	Overige subsidies OCW	197.930	96.900	315.640
3.1.4	Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdragen SWV	715.130	615.780	669.720
	Totaal	25.584.130	22.866.030	22.638.630
	<i>Specificatie</i>			
3.1.1	<i>Rijksbijdragen OCW</i>			
	Rijksbijdragen personeel OCW	21.774.170	19.292.020	18.900.480
	Rijksbijdragen materieel OCW	2.896.900	2.861.330	2.752.790
	Totaal	24.671.070	22.153.350	21.653.270
	<i>Specificatie</i>			
	<u>Rijksbijdragen OCW</u>			
	Personele bekostiging	16.802.450	14.953.730	14.717.530
	Personele bekostiging groei	520.500	442.000	327.500
	Personeele- en arbeidsmarktbeleid	4.107.890	3.531.930	3.280.710
	Prestatiebox Primair Onderwijs	-	-	426.610
	Materiële instandhouding regulier	2.875.930	2.842.700	2.713.830
	Materiële instandhouding groei	20.980	-	38.990
	Aanvullende onderwijsachterstandenbeleid	13.660	6.640	18.060
	Bijz bek. prof. en begel. starters en schooll.	329.660	315.910	130.040
	Subtotaal	24.671.070	22.092.910	21.653.270
3.1.2	<i>Overige subsidies OCW</i>			
	Subsidie voor studieverlof	9.840	6.800	4.910
	Subsidie zij-instroom	74.330	47.500	29.350
	Subsidie inhaal- en ondersteuningsprogramma	-	-	252.700
	Opleidingsschool Samen Opleidend Leren	39.660	36.600	24.030
				-
	Bijz bek. asiel. en vreemdelingen	57.760	6.000	4.650
	Bijz bek. Nieuwe school	16.340	-	-
	Totaal	197.930	96.900	315.640
3.2	<u>Overige overheidsbijdragen en -subsidies</u>			
3.2.1	Gemeentelijke bijdragen	226.980	227.800	231.240
3.2.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	4.620	2.000	5.670
	Totaal	231.600	229.800	236.910
3.5	<u>Overige baten</u>			
3.5.1	Verhuur	303.970	270.700	210.380
3.5.2	Detachering personeel	64.190	96.200	96.890
3.5.3	Schenking	702.200	601.500	645.700
3.5.5	Ouderbijdragen	22.360	17.900	21.750
3.5.6	Overige	156.270	89.870	411.690
	Totaal	1.248.990	1.076.170	1.386.410

4	Lasten	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
4.1	<u>Personeelslasten</u>			
4.1.1	Lonen en salarissen	20.532.840	18.914.910	18.437.030
4.1.2	Overige personele lasten	2.128.780	1.754.670	1.633.590
4.1.3	Af: uitkeringen	208.110-	35.000-	276.440-
	Totaal	22.453.510	20.634.580	19.794.180

Uitsplitsing

4.1.1	<i>Lonen en salarissen</i>			
	Brutolonen en salarissen	15.730.930	14.092.400	13.755.220
	Sociale lasten	2.514.100	2.533.240	2.451.430
	Pensioenpremies	2.287.810	2.289.270	2.230.380
	Totaal	20.532.840	18.914.910	18.437.030
4.1.2	<i>Overige personele lasten</i>			
	Reiskosten (woon- werkverkeer)	85.660	72.080	88.050
	Dienstreizen	48.280	49.400	30.180
	Gratificaties	28.090	-	14.570
	Verhuiskosten	7.630-	-	7.630
	Personeel niet in loondienst	1.151.810	823.700	755.250
	Vrijwilligersvergoeding	53.180	67.300	54.950
	Onderzoeken/begeleidingsdienst	70.160	84.740	108.810
	Dotatie personele voorzieningen	69.990	28.600	36.820
	Scholing	357.480	407.350	292.220
	Personeels- en arbeidsmarktbeleid	56.820	45.000	59.870
	Arbo-dienstverlening	94.320	85.200	91.440
	Overige	120.620	91.300	93.800
	Totaal	2.128.780	1.754.670	1.633.590

Gemiddeld aantal FTE's

	2022	2021
- Directie	16,52	16,32
- Onderwijzend Personeel	189,67	185,91
- Onderwijs Ondersteunend Personeel	65,65	60,16
	271,84	262,39

4.2	<u>Afschrijvingen</u>	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
4.2.2	Gebouwen	270.060	283.710	248.260
4.2.3	Inventaris en apparatuur	251.970	291.610	237.740
4.2.5	Leermiddelen	45.810	49.090	42.320
	Totaal	567.840	624.410	528.320

4.3	<u>Huisvestingslasten</u>	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
4.3.1	Huur	166.590	155.700	165.480
4.3.3	Onderhoud	175.850	127.300	113.150
4.3.4	Energie en water	232.940	233.550	231.590
4.3.5	Schoonmaakkosten	65.650	57.950	57.020
4.3.6	Heffingen	49.830	55.530	48.300
4.3.7	Dotatie onderhoudsvoorzieningen	503.200	503.200	477.200
4.3.8	Overige huisvestingslasten	65.600	48.700	151.370
	Totaal	1.259.660	1.181.930	1.244.110

4.4	<u>Overige lasten</u>	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
4.4.1	Administratie en beheerslasten	436.260	441.270	662.860
4.4.2	Inventaris en apparatuur	284.080	231.100	230.470
4.4.4	Overige	1.100.000	1.028.740	982.780
	Totaal	1.820.340	1.701.110	1.876.110

Uitsplitsing

4.4.1	<i>Administratie en beheerslasten</i>			
	Administratie- en advieskosten	292.850	286.300	283.310
	Accountantskosten *	17.550	14.500	14.290
	Kantoorbenodigdheden	7.530	8.050	9.160
	Reis- en verblijfkosten	8.190	5.540	2.790
	Telefoonkosten	21.240	24.600	22.910
	Portokosten	3.080	4.380	5.310
	Overige beheerslasten	74.040	63.900	286.440
	Juridische ondersteuning	11.780	34.000	38.650
	Totaal	436.260	441.270	662.860

* *Specificatie honorarium accountant*
-onderzoek jaarrekening

		17.550	14.500	14.290
--	--	--------	--------	--------

4.4.2	<i>Inventaris en apparatuur</i>			
	Inventaris en apparatuur	38.770	23.400	27.350
	ICT-verbruikskosten	100.200	85.100	82.270
	ICT-licenties	145.110	122.600	120.850
	Totaal	284.080	231.100	230.470

4.4.4 Overige	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2022	2022	2021
Wervingskosten	39.670	26.120	50.520
Representatiekosten	15.780	19.400	15.010
Schoolse activiteiten	17.300	19.700	15.210
Muziek/Toneel/Jaarfeest	54.190	34.500	32.390
Voeding kleuterklassen	40.250	35.650	38.530
Klassenbudget	10.470	19.650	12.220
Buitenschoolse activiteiten	70.460	52.890	54.210
PR/Schoolkrant	61.810	69.650	74.650
Bijdragen aan/vanuit SWV	53.410	34.700	53.620
Bijdragen aan/vanuit best./bmt.	-	6.000	-
Verzekeringen	21.830	22.400	18.960
Abonnementen	162.510	139.150	148.000
Medezeggenschapsraad	7.610	9.370	4.910
GMR	12.390	18.000	6.830
Verbruiksmateriaal onderwijs	439.510	424.800	373.620
Handwerkmateriaal	18.470	18.900	15.260
Handenarbeid	6.340	10.220	5.670
Euritmie	4.060	2.740	220-
IB/RT Materiaal	21.280	23.800	20.720
Kopieerkosten	42.660	41.100	42.670
Totaal	1.100.000	1.028.740	982.780

5.1 Financiële baten	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2022	2022	2021
Rentebaten	90	-	-
Totaal	90	-	-

De rentebaten zijn de renten van de spaarrekening.

5.5 Financiële lasten	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2022	2022	2021
Rente- en bankkosten	32.420	28.190	33.620
Totaal	32.420	28.190	33.620

De rente- en bankkosten bestaan hoofdzakelijk uit de in rekening gebrachte kosten/rentekosten van het aanhouden van een spaarrekening en rekening-courant.

B8 (Voorstel) bestemming van het exploitatiesaldo

Het exploitatieresultaat over het jaar 2022 bedraagt € 931.040 positief.

Het bestuur heeft besloten het exploitatieresultaat als volgt te verdelen en toe te voegen aan de volgende reserves:

Reserves	Stand 1-1-2022	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand 31-12-2022
Algemene Reserve	2.997.360	243.390	-	3.240.750
Bestemmingsreserve (publiek)	475.690	687.650	-	1.163.340
Bestemmingsreserve overige (privaat)	2.976.010	-	-	2.976.010
Totaal reserves	6.449.060	931.040	-	7.380.100

Bestemmingsreserves	Stand 1-1-2022	Bestemming resultaat	Overige mutaties	Stand 31-12-2022
<i>Bestemmingsreserve (publiek)</i>				
NPO	475.690	687.650	-	1.163.340
	475.690	687.650	-	1.163.340
<i>Bestemmingsreserve overige (privaat)</i>				
Huisvesting	1.386.880	-	-	1.386.880
Overige	1.589.130	-	-	1.589.130
	2.976.010	-	-	2.976.010
Totaal bestemmingsreserves	3.451.700	687.650	-	4.139.350

B9 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die aanleiding geven hier te worden vermeld.

B10 Overzicht verbonden partijen

Overige verbonden partijen (minderheidsbelang en geen beslissende zeggenschap)

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel
Stichting Vrienden van Pallas	Stichting	Gemeente Uden

B11 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

WNT-verantwoording 2022 Stichting Pallas

Het voor Stichting Pallas toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 154.000 (bezoldigingsmaximum voor het onderwijs, klasse C) met een totaal aan complexiteitspunten van 8, nader gespecificeerde als volgt:

- Baten	4
- Leerlingen	3
- Onderwijssoorten	<u>1</u>
Totaal	8

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievulling.

Gegevens 2022			
bedragen x € 1	W Kasbergen	G E C Swinkels	
Functiegegevens	Voorzitter College van Bestuur	Controller	
Aanvang en einde functievulling in 2022	01-01 31-12	01-01 31-12	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0000	0,8000	
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 127.756	€ 68.991	
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.499	€ 11.463	
<i>Subtotaal</i>	€ 146.254	€ 80.454	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 154.000	€ 123.200	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen	€ -	€ -	
Totale bezoldiging	€ 146.254	€ 80.454	
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling		nvt	nvt
Gegevens 2021			
bedragen x € 1	W Kasbergen	G E C Swinkels	
Functiegegevens	Voorzitter College van Bestuur	Controller	
Aanvang en einde functievulling in 2021	01-02 31-12	01-01 31-12	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0000	0,8000	
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 94.028	€ 60.975	
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.966	€ 11.275	
<i>Subtotaal</i>	€ 112.994	€ 72.250	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 149.000	€ 119.200	
Totale bezoldiging	€ 112.994	€ 72.250	

Voor elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post 'Overige vorderingen'.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Gegevens 2022

bedragen x € 1	C S J Veltkamp	S Pot	M F J vd Lisonk	M O Wiggers de Vries	M E Dibbets	W Broekhuijsen	
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid	
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01-01 31-12	01-01 31-12	01-01 31-12	01-01 31-12	01-01 31-10	01-01 31-12	
Bezoldiging							
Totale bezoldiging	€	6.281 €	3.140 €	3.140 €	3.140 €	2.605 €	3.140 €
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€	23.100 €	15.400 €	15.400 €	15.400 €	12.826 €	15.400 €
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen	€	- €	- €	- €	- €	- €	- €
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling		nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

Gegevens 2021

bedragen x € 1	C S J Veltkamp	S Pot	M F J vd Lisonk	M O Wiggers de Vries	M E Dibbets	W Broekhuijsen	
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid	
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01-01 31-12	01-01 31-12	01-01 31-12	01-01 31-12	01-10 31-12	01-09 31-12	
Bezoldiging							
Totale bezoldiging	€	6.135 €	3.068 €	3.068 €	3.068 €	767 €	767 €
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€	22.350 €	14.900 €	14.900 €	14.900 €	3.725 €	4.967 €

Voor elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post 'Overige vorderingen'.

2. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

C Overige gegevens

C1   Controleverklaring

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Stichting Pallas

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Pallas te Uden gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pallas per 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- Zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. 'Referentiekader' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2022.
2. De staat van baten en lasten over 2022.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pallas zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- Het bestuursverslag
- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2. 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regelgeving jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf '2.3.1. Referentiekader' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn.
- Het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Enschede, 26 juni 2023

Eshuis Registeraccountants B.V.

Was getekend

drs. P.J.M. Snijders RA

D Bijlage

1. Bijlage Jaarverslag Raad van Toezicht
2. Bijlage Jaarverslag GMR
3. Bijlage overzicht scholen Stichting Pallas
4. Tekenblad

Bijlage 1 Jaarverslag 2022 Raad van Toezicht Stichting Pallas

Jaarverslag Raad van Toezicht 2022

2022 was een jaar van herstel van de gevolgen van de Corona-situatie. Wat is het fijn dat de scholen weer open zijn, dat ontmoetingen live kunnen zijn en dat er weer gewerkt kan worden aan het versterken van eigentijds Vrijeschool onderwijs. Er is weer volop beweging en ontmoeting in en tussen de scholen en alle geledingen. Een achttiende school heeft haar deuren geopend.

De personele krapte vraagt het uiterste van inzet en flexibiliteit van bestuur, schoolleiders, staf en medewerkers in de scholen. Toch lukt het oplossingen te vinden om de continuïteit en begeleiding voor de leerlingen zo goed mogelijk vorm te geven. Structurelere oplossingen worden gezocht.

Wij hebben groot respect voor de enorme inzet waarmee gewerkt is door CvB, staf, leidinggevenden, leerkrachten en alle overige betrokkenen in de Pallasscholen.

De stichting wordt bestuurd door het College van Bestuur (later te noemen bestuurder), met de Raad van Toezicht in de intern toezichthoudende rol met een scheiding tussen de functies van bestuur en intern toezicht in twee verschillende organen.

De functie van bestuur berust bij het College van Bestuur, de functie van intern toezicht bij de Raad van Toezicht ('het intern toezichtsorgaan' als bedoeld in de code Goed Onderwijsbestuur PO).

De leden van de Raad van Toezicht bezitten samen deskundigheid op bestuurlijk, maatschappelijk, financieel, personeel, organisatorisch en onderwijskundig terrein. De leden staan onafhankelijk ten opzichte van personen en deelbelangen, ze voelen zich verbonden met het vrijeschoolonderwijs en onderschrijven de code Goed Onderwijsbestuur PO (herzien november 2020). Dat betekent dat zij haar rol vervult op basis van de volgende principes:

- Het bestuur zorgt voor goed onderwijs aan alle kinderen.
- Het bestuur werkt voortdurend in verbinding met de maatschappelijke context.
- Het bestuur werkt actief aan de professionaliteit van de organisatie en van zichzelf.
- Het bestuur werkt integer en transparant.

Samenstelling

Het bestuur van de stichting is in handen van mevrouw W. Kasbergen.

De samenstelling van de Raad van Toezicht is in 2022 iets gewijzigd. Op 7 februari 2022 heeft mevrouw Groot haar rol als vicevoorzitter overgedragen aan mevrouw M.L. Dibbets en afscheid genomen van de Raad.

De vicevoorzitter heeft de rol van voorzitter waargenomen in de maanden november en december i.v.m. ziekte. Leden, functies en datum van aftreden op 31 december 2022 waren:

Raad van Toezicht	Functie	aftredend per	herbenoembaar
mevrouw C. Veltkamp	voorzitter	01-01-2025	nee
mevrouw W. Groot	vicevoorzitter	07-02-2022	ja
mevrouw M.L. Dibbets	vicevoorzitter	01-09-2025	ja
mevrouw W. Broekhuijsen	lid	01-09-2025	ja
de heer M. van de Lisdonk	lid	01-01-2026	nee
mevrouw S. Pot	lid	01-01-2023	nee
de heer M. Wiggers de Vries	lid	01-01-2024	ja

Per 1 januari 2023 heeft mevrouw S. Pot afscheid genomen van de Raad na twee volledige termijnen en hebben wij mevrouw K. Visser als nieuw lid mogen verwelkomen.

Interne organisatie:

De Raad van Toezicht kent vier commissies. Reglementen en taakbeschrijving zijn vastgelegd en opgenomen in de Pallasmap.

Samenstelling Remuneratiecommissie:

de heer M. Wiggers de Vries en mevrouw C. Veltkamp.

Samenstelling Auditcommissie:

de heer M. van de Lisdonk en mevrouw M.L. Dibbets.

Samenstelling Commissie Goed Bestuur:

mevrouw W. Broekhuijsen en de heer M. Wiggers de Vries en mevrouw S. Pot

Samenstelling Commissie Onderwijskwaliteit:
mevrouw S. Pot. en mevrouw C. Veltkamp

De commissies voeren overleg met de bestuurder op hun terrein en bereiden de agendapunten betreffende hun aandachtsgebied voor. Tevens kunnen zij gevraagd en ongevraagd fungeren als adviseur van de bestuurder. Zij houden daarbij de voorzitter voortdurend op de hoogte van hun activiteiten en zorgen dat de raad als geheel inhoudelijk en procesmatig meegenomen en geadviseerd wordt om haar gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor het interne toezicht te waarborgen.

Vergaderingen

De Raad van Toezicht is in 2022 vijfmaal in vergadering bijeengewees met de bestuurder. De vergaderingen werden genoteerd door de bestuursondersteuner van stichting Pallas. Wegens coronamaatregelen verliep de beraadslaging in februari via Teams. De overige bijeenkomsten waren live op één van de scholen, waarbij soms door één of meerdere leden online werd deelgenomen.

De agenda's voor de vergaderingen werden door de voorzitter in samenspraak met de bestuurder opgesteld. Tijdens de RvT-vergaderingen was de bestuurder aanwezig.

Informatie over de vorderingen en resultaten van de stichting en vanuit de scholen

In elke vergadering rapporteert de bestuurder via mededelingen over de vorderingen en resultaten binnen de stichting inzake de voortgang en kwaliteit van het onderwijs, het werkgeverschap en de bedrijfsvoering. Indien nodig werd specifieke informatie over een school verstrekt of over relevante uitdagingen en ontwikkelingen vanuit de maatschappelijke context.

In 2022 is het kwaliteitskader gehanteerd op basis van door de Raad van Toezicht vastgestelde uitgangspunten voor de navolgende monitorinstrumenten:

- De MARAP-systematiek geeft zicht op de bedrijfsvoering en de voortgang van de bestuursagenda.
- De opbrengstmonitor-systematiek geeft zicht op de onderwijsopbrengsten en wordt met name in de Commissie Onderwijskwaliteit besproken.
- Schooljaarplangesprekken zijn in 2022 ingezet als instrument voor het bestuurlijk toezicht per school gericht op met name de kwaliteitsgebieden onderwijsproces, schoolklimaat en kwaliteitszorg & ambitie. Speciale aandacht is gericht op het zogenaamde cyclisch werken.
- De review-systematiek is bedoeld als instrument voor zelfevaluatie van de scholen met en door elkaar. Door COVID19 hebben de geplande reviews de afgelopen jaren niet plaatsgevonden. Voor het schooljaar 2022-2023 is een planning gemaakt voor 8 scholen vanaf het 1e kwartaal van 2023.

Toezicht op besteding van de middelen

De Raad van Toezicht ziet toe op rechtmatige verwerving en besteding en de doelmatige besteding van de middelen van de stichting. De Raad van Toezicht keurt daartoe de begroting en de jaarrekening goed. In 2022 is een beleidsrijke begrotingscyclus, samenhangend met de strategische beleidsplanning gerealiseerd. De Raad van Toezicht ontvangt managementinformatie van de bestuurder en ziet toe op een goede werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen. De Raad van Toezicht draagt er zorg voor dat het salaris van de bestuurder binnen de WNT-norm blijft.

Informatie vanuit de geledingen

Voor de kennis over de scholen in de stichting is de Raad van Toezicht in eerste instantie afhankelijk van de informatie die de bestuurder verstrekt. Zowel de bestuurder als de Raad van Toezicht hechten aan meer bronnen van informatie. Hiertoe worden jaarlijks bijeenkomsten met verschillende gremia binnen de stichting en schoolbezoeken georganiseerd. De sfeer tussen de geledingen bij Pallas is open en men behandelt elkaar met respect.

De voorzitter en twee leden van de raad hadden in mei overleg met een afvaardiging uit de GMR. In de Raad van Toezicht is verslag gedaan en worden eventueel adviezen aan de bestuurder geformuleerd.

Een afvaardiging van de Raad van Toezicht heeft in november gesproken met een afvaardiging van de GMR, gericht op de gang van zaken binnen de stichting en de doorontwikkeling van het beleid in het voorgenomen

strategisch beleidsplan ‘Maatschappelijk kunstenaarschap’ ter voorbereiding op de nieuwe bestuurlijke jaaragenda. GMR en Raad van Toezicht weten elkaar te vinden als daar aanleiding toe is.

De gehele Raad van Toezicht nam eveneens in november deel aan een bijeenkomst met de schoolleiders, de GMR, collega’s van het stafbureau en bestuurder om met hen naast ontmoeten, ook te reflecteren op het onderwijs vanuit de uitdaging goed onderwijs te organiseren in tijden van personele krapte.

Schoolbezoeken

Sinds 2014 leggen twee of drie leden van de Raad van Toezicht werkbezoeken aan individuele scholen af. Elk lid van de Raad van Toezicht brengt bij voorkeur minimaal één werkbezoek per schooljaar.

In overleg met de schoolleider wordt een programma opgesteld, dat in ieder geval bevat: gesprek met schoolleider, enkele klasbezoeken, gesprek over de ervaringen en adviezen van de schoolleider aan de Raad van Toezicht. Van elk bezoek wordt verslag gedaan in de eerstvolgende vergadering.

In 2022 zijn Tiliander in Tilburg en VS Brabant in Eindhoven bezocht, waarbij is gesproken met schoolleiding, intern begeleider, leerkrachten en enkele leerlingen. De leden van de Raad van Toezicht hebben hun intentie om ieder kwartaal een school te bezoeken niet kunnen waarmaken.

Beleidsonderwerpen

In 2022 is in de Raad van Toezicht aan de orde geweest:

- Bespreking besturingsfilosofie CvB
- Bespreken proces en route onderzoek “bestuurbaar Pallas”
- Bespreken onderwijskwaliteit en opbrengsten
- Bespreken voorgenomen aanpak waar de onderwijskwaliteit onder druk staat
- Bespreking veiligheidsmonitor
- Bespreking notitie burgerschap
- Bespreking beleid gesprekkencyclus
- Bespreking inkoopbeleid
- Bespreking uitbreiding stafdienst
- Bespreken risico’s en begeleiding nieuwe schoolleiders
- Bespreking van jaarverslag van de Vertrouwenspersoon
- Bespreking van jaarverslag GMR
- Bespreken samenwerking Pallas - Istia
- Bespreken en verhelderen proces bekostiging bouwproject
- Bespreken proces Strategisch beleidsplan 2024-2028
- Instemmen werkbegroting Vrijeschool Weert
- Bespreken reflectie op de doelen in de bestuursagenda, halfweg het jaar
- Bespreken beoordeling 2021 en arbeidsvoorwaarden CvB
- Vaststelling prestatieafspraken CvB 2022
- Benoeming nieuw lid Raad van Toezicht
- Vaststellen geactualiseerd toezichtsplan
- Vaststellen inpassing arbeidsvoorwaarden CvB in de Cao Bestuurders PO en VO
- Goedkeuring kwaliteitscyclus
- Goedkeuring aangepaste statuten
- Goedkeuring van jaarrekening en bestuursverslag 2022
- Goedkeuring van kaderbrief 2023, formatieplan 2023 en begroting 2023

Commissies

Elke commissie is één of meerdere keren bijeengewest. Daar zijn beleidsonderwerpen besproken c.q. adviezen geformuleerd.

Remuneratiecommissie

Voor de remuneratiecommissie heeft in 2022 een aantal zaken op de voorgrond gestaan:

- Het met de bestuurder tussentijds bespreken van de voortgang en beoordelen van de resultaten binnen de afgesproken gesprekkencyclus.

Zoals gebruikelijk hebben door het jaar twee gesprekken met de bestuurder plaatsgevonden over het functioneren en de voortgang van de vastgestelde prestatieafspraken. Beide gesprekken hebben in prettige harmonie plaatsgevonden, waarbij de remuneratiecommissie de doorlopende groei in functioneren en het tot stand komen van de prestatieafspraken heeft besproken met de bestuurder. Dit heeft geleid tot een positieve beoordeling die aan de raad is voorgelegd en bekrachtigd.

- Aanpassing van de arbeidsvoorwaarden naar aanleiding van de nieuwe Cao Bestuurders PO en VO

In samenspraak met de bestuurder is zorggedragen voor een juiste inpassing in 2022 op basis van complexiteitspunten, inschatting van de functiewaarde, eerdere salarisafspraken en lopende resultaatafspraken. Dit in volledige afstemming met de bestuurder en prettig ondersteund door het stafbureau. De bestuurder heeft in dat proces waardering ervaren en voelde zich erkend.

- Het volgens het rooster van aftreden werven van een nieuw lid voor de RvT

In samenspraak met bureau Rieken en Oomen is direct na zomer 2022 gestart met de werving van een nieuw lid voor de RvT. Na het samen opstellen van een profielschets en het aanstellen van een sollicitatiecommissie waarin alle geledingen vertegenwoordigd waren (RvT, GMR, PSO) heeft een brief selectie van kandidaten plaatsgevonden. Met drie kandidaten is vervolgens in twee commissies het inhoudelijke gesprek gevoerd waarna een unanieme voordracht aan de RvT heeft plaatsgevonden. Deze is vervolgens overgenomen door de Raad. Zoals beoogd volgens het schema van aftreden volgt mev. K. Visser het afgetreden lid mev. S. Pot per 1 januari 2023 op.

Auditcommissie

De auditcommissie is voor advisering van de RvT en CvB drie keer bij elkaar gekomen voor overleg met bestuurder en controller. Tijdens het eerste overleg is kennisgemaakt met de accountant voor de bespreking van de concept-jaarrekening. Besproken zijn de opbouw en inzichtelijkheid van de jaarrekening. Ook risico's en onzekerheden, weerstandsvermogen en rentabiliteit zijn naar voren gekomen. Daarnaast is ingegaan op het onderscheid publiek en privaat vermogen en kasstromen. NPO-gelden en werkdrukgeden zijn aan de orde geweest, net als de nieuwe bekostigingssystematiek en de relatie met de formatieprognose en lagere inkomsten als gevolg van de wijziging van de bekostigingssystematiek.

De versterking van de control- en financiële functie was onderwerp van gesprek met de bestuurder. Met de bestuurder is van gedachten gewisseld over de inrichting van het stafbureau op basis van benchmarkgegevens. Geadviseerd is over de inzet van een extra medewerker ter ondersteuning van financiën.

Bouwzaken zijn besproken, inhoudelijk en procesmatig is geadviseerd over specifieke bouwprojecten. Ook het inkoopbeleid is in de bespreking met de bestuurder naar voren gekomen.

Inhoudelijk en procesmatig is gesproken over de aansluiting van de instrumenten binnen de Planning & Control cyclus: Strategisch beleidsplan, financieel beleidsplan en jaarlijkse kaderbrief. Ook de ontwikkeling van het proces van verrekening en solidariteit tussen scholen was onderwerp van gesprek. De auditcommissie heeft tot slot met bestuurder en controller gesproken over de versnelling van het MARAP-proces en de ontwikkeling van het dashboard in combinatie met een risicoanalyse.

Commissie Goed Bestuur

De commissie Goed Bestuur heeft zich naar aanleiding van de bevindingen tijdens de zelfevaluatie in januari 2022 gebogen over het bijstellen van het Toezichtsplan. Het plan is besproken in de vergadering van 3 oktober 2022 en vastgesteld op 12 december 2022.

Inhoudelijk ging de focus van de commissie naar het vraagstuk 'de bestuurbaarheid van Pallas'. Dat onderwerp is aan de orde geweest tijdens de studiedag in januari 2022. Het proces om te komen op gefundeerde antwoorden op dit vraagstuk loopt door in 2023.

Klokkenluidersregeling

De commissie Goed Bestuur heeft in 2023 vastgesteld dat in 2022 geen gebruik gemaakt is van de klokkenluidersregeling.

Commissie onderwijs

De commissie heeft in 2022 voornamelijk digitaal of telefonisch overleg gehad in petit comité.

Zij besprak daarin onderwijs opbrengsten en de opbrengstenmonitor en had daarbij oog voor de aanpak op de scholen waar de opbrengsten reden tot verbetering geven.

Andere onderwerpen waren:

- De schooljaarplangesprekken en het advies de cyclus aan te passen, zodat de resultaten zichtbaar zijn in de schooljaarplangesprekken. Goed analyseren van de opbrengsten en verwachtingen uitspreken ten aanzien van resultaten krijgt focus.
- Versterken van eigenaarschap van de schoolleiders op onderwijskundig leiderschap, werken aan trots op de behaalde onderwijsresultaten, versterken van de onderwijskundige ervaring van schoolleiding en intern begeleiders waar nodig. Bespreken van de zorg om de uitval bij schoolleiding en invulling van vacatures voor korte, midden en lange termijn.
- De Burgerschapsnotitie, geschreven voor alle scholen. Aandacht voor het versterken van het eigenaarschap op de scholen bij de implementatie.

Klachten

De Raad van Toezicht heeft kennisgenomen van het feit dat in 2022 één klacht is ingediend bij het CvB en dat deze naar behoren is afgehandeld. De voorzitter van de Raad van Toezicht is adequaat geïnformeerd.

Overleg voorzitter Raad van Toezicht en bestuurder

Dit overleg vindt plaats ter voorbereiding van iedere vergadering van de Raad van Toezicht. Dit overleg is tevens een moment dat de bestuurder de voorzitter van de Raad van Toezicht informeert over gebeurtenissen en ontwikkelingen binnen en buiten de stichting en/of de individuele scholen. Daarnaast hebben voorzitter en bestuurder regelmatig contact over relevante ontwikkelingen en gebeurtenissen in de organisatie, vaak telefonisch of via Teams.

Zelfevaluatie

De Raad van Toezicht reflecteert op haar functioneren door middel van zelfevaluatie. De raad heeft haar functioneren in januari 2022 geëvalueerd en wederzijdse verwachtingen over het samenspel in de nieuwe samenstelling uitgesproken onder begeleiding van een externe adviseur. Daarbij is ook het toezichtsplan geëvalueerd en input gegeven om het plan te actualiseren.

Scholing

De gezamenlijke studiedag van de raad in januari kon ondanks de Coronamaatregelen live plaatsvinden en leidde tot (hernieuwde) kennismaking en een gezamenlijke koers. Met de bestuurder is een eerste gesprek gevoerd over de kansen en risico's die het besturen van de stichting in het grote regionaal gespreide gebied met zich mee brengt. De leden van de raad namen zich voor in 2022 scholingsbijeenkomsten te bezoeken. Dit is door enkele leden gerealiseerd. In 2023 is dit opnieuw het voornemen.

Tot slot

De leden van de Raad van Toezicht zijn voldoende ervaren en deskundig voor hun toezichthoudende werk. De wisselingen in de samenstelling van de Raad van Toezicht hebben geleid tot weer een nieuwe dynamiek in het team als geheel en in de wisselwerking met de commissies. De samenwerking, rolverdeling, scholing en zelfevaluatie versterkt een vruchtbare afstemming binnen de Raad van Toezicht gericht op continuïteit in de stichting. In 2022 is de goede werkrelatie met de bestuurder vanuit respect voor ieders positie versterkt. De Raad van Toezicht ziet voortzetting van deze samenwerking in 2023 met vertrouwen tegemoet.

Opgesteld februari 2023.

C. Veltkamp, voorzitter Raad van Toezicht

Bijlage 2 Jaarverslag 2022 GMR Stichting Pallas

Voorwoord

door *Zyxcban Wolfs*, voorzitter GMR Pallas, maart 2023

De GMR blikt terug op een kalenderjaar waarin het geven van onderwijs aan leerlingen gelukkig fysiek heeft kunnen plaatsvinden op alle Pallasscholen. De lockdowns hebben ons niet enkel onderwijskundig uitgedaagd, maar ons ook terdege doen beseffen dat onze ziel als bemiddelaar tussen geest en lichaam nood heeft aan ‘echt’ menselijk contact.

De GMR heeft afgelopen jaar het contact en de communicatie van informatie met de achterban geïntensiveerd en verbeterd. Ontmoetingen met onze medemens hebben geleid tot gezond debat met soms gefronste wenkbrauwen, maar veel vaker jolijt. Als we ons hart openstellen, onze weerstand trotseren, onze gevoelens delen en oprechte interesse tonen voor elkaar dan zijn we als gemeenschap voor antroposofisch geïnspireerd onderwijs tot veel goeds in staat. In dit document doet de GMR verslag over besproken thema's en genomen besluiten in het jaar 2022.

Missie GMR

De GMR zet zich in voor het bewaken van de balans tussen leefwereld en systeemwereld. Daarbij streven we naar totstandkoming van beleid, procedures en hiërarchische verhoudingen binnen Stichting Pallas die aansluiten op de doelstellingen van Rudolf Steiners sociale driegeleding.

Beleid, procedures en hiërarchische verhoudingen moeten daarom de volgende toets doorstaan:

- Dienend zijn aan de mens met nadrukkelijke ruimte voor ontwikkeling van kennis en vaardigheden, met als hoger doel het bewerkstelligen van een zelfstandig geestesleven.
- De rechten beschermen en plichten handhaven van alle bij ons onderwijs betrokken actoren, waarbij enkel algemeen menselijke belangen relevant zouden moeten zijn in de uitwerking ervan.
- Een rechtvaardige verdeling van welvaart en kapitaal nastreven, met nadrukkelijke aandacht voor economische solidariteit binnen onze gemeenschap.

Organisatie GMR

In 2022 heeft de GMR zijn reglement aangepast. De zittingstermijn bedraagt per GMR-lid drie jaar en start op de datum van toetreding tot de GMR. Hiermee wordt continuïteit van de werkzaamheden geborgd en is het eenvoudiger om voldoende kandidaten voor de GMR te vinden. De zittingstermijn van de huidige leden van de GMR loopt van 24 november 2020 tot 24 november 2023.

Vanwege het vertrek van Peer Stas per 1 augustus 2022 is er een vacature voor een personeelslid ontstaan. De oproep voor een ouder vanuit cluster Zuid heeft in september twee kandidaten opgeleverd. Na verkiezingen is de oudergeleding vanaf 16 december 2022 compleet.

Samenstelling van de GMR in 2022:

Leden personeelsgeleding:	Leden oudergeleding:
Bert Cordewener Meander Nijmegen	Ben Schaap Zwanenridder in Wageningen
Peer Stas (tot 1 augustus) Vrije school Brabant in Eindhoven	Frieda Steep Vrije school Brabant in Eindhoven
Vacature vanaf 1 augustus 2022	
Zyxcban Wolfs Bernard Lievegoed School in Maastricht	Vacature tot 12 december Maartje van Gent Christophorus te Roermond

De voorzitter van de GMR is Zyxcban Wolfs. De GMR wordt ambtelijk ondersteund door Constance Pijnenburg.

Het bevoegd gezag is de overlegpartner van de medezeggenschapsraad (MR). Het bevoegd gezag is het college van bestuur van Pallas. Voor de MR-en treedt de schoolleider op namens het bevoegd gezag. Voor de GMR is bestuurder Wanda Kasbergen de overlegpartner.

Pallas is verdeeld in drie clusters van scholen. Elk cluster van scholen kiest één lid voor de oudergeleding en één lid voor de personeelsgeleding van de GMR. Zij vertegenwoordigen de MR-en in het cluster.

Cluster zuid

(Bernard Lievegoedschool in Maastricht, Helianthus in Heerlen, Christophorus in Roermond, Rudolf Steiner-school in Venlo, Vrije School Weert in Weert en Talander in Sittard).

Dit cluster wordt vertegenwoordigd door Zyxcban. De vacature in de oudergeleding is na verkiezingen in oktober ingevuld door Maartje van Gent.

Cluster noord & west

(Vuurvogel in Ede, De Zwanenridder in Wageningen, Johannesschool in Tiel, De Zilverlinde in Roosendaal, De Strijene in Oosterhout, Meander in Nijmegen, en Basisschool Tiliander in Tilburg).

Dit cluster wordt vertegenwoordigd door Bert en Ben.

Cluster oost

(Vrije School Peelland in Helmond, De Zevenster in Uden, De Driestroom in 's-Hertogenbosch, 't Kleurenbos in Oss en Vrije School Brabant in Eindhoven).

Dit cluster wordt vertegenwoordigd door Peer (tot 1 augustus) en Frieda.

GMR-vergaderingen

De GMR had in 2022 vijf gezamenlijke vergaderingen, één overleg van de personeelsgeleding met de staf en bestuurder, een ontmoeting met de Raad van Toezicht (RvT), een ontmoeting met de bedrijfsarts en een ontmoeting van de GMR, schoolleidersoverleg (PSO), College van Bestuur (CvB), Raad van Toezicht (RvT) en staf.

Tijdens de GMR-vergaderingen zijn vele onderwerpen aan de orde gekomen zoals:

- Een draaiboek Corona.
- Bestuurbaarheid Pallas.
- Duurzaamheid en meer duurzaam en veilig bewegen op en rond scholen.
- Onderwijsresultaten en kwaliteit van onderwijs.
- Oudertevredenheidsonderzoek.
- Inclusiviteit en diversiteit.
- Veiligheidsmonitor sociale veiligheid.
- Burgerschapsvorming in het onderwijs.
- Verzuimbeleid, vitaliteit, werkdruk en lerarentekort.
- Versterking Pallas in de regio's en bestuurbaarheid Pallas.
- Aanpassing van de clusterindeling van Pallas.

De GMR heeft na iedere GMR-vergadering een nieuwsbrief uitgebracht voor alle MR-leden en schoolleiders, waarin de besproken onderwerpen werden toegelicht.

Op 2 november nam een afvaardiging van de GMR deel aan de bijeenkomst van schoolleidersoverleg, raad van toezicht, GMR en staf rond het thema Lerarentekort. Elkaar (beter) leren kennen en met elkaar creatieve oplossingen voor de problemen rondom het lerarentekort bedenken leidde tot mooie ideeën, die uitnodigden tot verder onderzoek.

Bijeenkomst voor MR-leden

Op 7 november zijn alle MR-en per cluster bij elkaar gekomen en in gesprek gegaan met een afvaardiging van de GMR. Elke school was ruim vertegenwoordigd. De bijeenkomsten zijn als nuttig en fijn ervaren. Er is gesproken over hoe MR-en hun werk doen en graag willen professionaliseren. Er zijn mooie contacten gelegd tussen MR-leden met de intentie om vaker met elkaar van gedachten te wisselen. Volgend jaar wordt er in november weer een bijeenkomst voor de MR-en georganiseerd.

Besluiten van de GMR

De personeelsgeleding van de GMR stemde in met:

- Kaders voor het vervangingsbeleid van Pallas.
- Het concept bestuursformatieplan 2022-2026.
- Richtlijn inschalen personeel Pallas.
- Uitbreiding van de staf met 0,8 fte.
- Mobiliteitsbeleid van Stichting Pallas.
- Richtlijn Gesprekkencyclus voor medewerkers.
- Beleidsnotitie "Arbo 2020 met wijzigingen GMR".
- Aanpassing verrekeningssystematiek Stichting Pallas.

De personeelsgeleding van de GMR stemde niet in met:

- Opzeggen van de collectieve arbeidsongeschiktheidsverzekering (IPAP)

De GMR adviseerde over:

- De kaderbrief en de begroting 2023.
- Kwaliteitscyclus voor onderwijskwaliteit.
- Managementstatuut schoolleiders.

Bijlage 3 Overzicht scholen Stichting Pallas 2022

Naam school	Locatie	Adres website
Bernard Lievegoed School	Maastricht	www.bernardlievegoedschool.com
Vrije School Helianthus	Heerlen	www.vrijeschoolhelianthus.nl
Vrijeschool Talander	Sittard	www.talander.org
Vrijeschool Christophorus	Roermond	www.vrijeschoolroermond.nl
Rudolf Steiner School	Venlo	www.rudolfsteinereducare.nl
Vrije School Peelland	Helmond	www.vrijeschoolpeelland.nl
De Meander	Nijmegen	www.vrijeschoolmeander.nl
De Vuurvogel	Ede	www.vsdevuurvogel.nl
De Zwaneridder	Wageningen	www.zwaneridder.nl
De Zevenster	Uden	www.zevenster-uden.nl
Johannesschool	Tiel	www.johannesschooltiel.nl
De Driestroom	's-Hertogenbosch	www.vsdedriestroom.nl
De Zilverlinde	Roosendaal	www.zilverlinde.nu
De Strijene	Oosterhout	www.destrijene.nl
Vrije School Brabant	Eindhoven	www.spildesterre.nl
Vrije School Tiliander	Tilburg	www.tiliander.nl
't Kleurenbos	Oss	www.kleurenbos.nl
Vrijeschool Weert	Weert	www.vrijeschoolweert.nl

Bestuursbesluit

Vergadering Raad van Toezicht d.d. ....26-6-2023.....

Geachte Raad,

Hierbij stel ik u voor de jaarrekening 2022 vast te stellen met een positief saldo van € 931.040 en akkoord te gaan met de verwerking van voornoemd saldo in de reserves conform het voorstel resultaatbestemming.

Uden,.....

WG
Voorzitter College van Bestuur,

W. Kasbergen

Besluit Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht keurt de jaarrekening 2022 goed met een positief saldo van € 931.040 en gaat akkoord met de verwerking van voornoemd saldo in de reserves conform het voorstel resultaatbestemming.

Uden,.....

WG
Voorzitter Raad van Toezicht

C. Veltkamp